

Μεταξύ Ουρανού και Γης

Η ανεμόσκαλα

Η Φλωρεντία ήταν από το πρωί στις κακές της. Όλα της φταίγανε. Τριγύριζε όπως πάντα πολυάσχολη μέσα στη φωλιά και οι εκρήξεις του θυμού της είχαν κάθε φορά και έναν άλλο στόχο.

Αυτός που τα άκουσε πρώτος για τα καλά ήταν ο Ιάσοντας.

– Σταμάτα πια τα απαίσια αυτά ξεφωνητά, μου έχεις πάρει το κεφάλι. Τι σ' έχει πιάσει και ουρλιάζεις κάθε λίγο;

Εδώ που τα λέμε η Φλωρεντία είχε δίκιο. Πράγματι ο Ιάσοντας έβγαζε κατά διαστήματα κάτι φοβερούς κρωγμούς που θα μπορούσαν να τσακίσουν τα νεύρα ατόμων με πολύ μεγαλύτερη υπομονή από της Φλωρεντίας.

– Μαθαίνω να κελαηδώ, ήταν η ψύχραιμη απάντησή του.

– Ανοησίες, δήλωσε κατηγορηματικά η Φλωρεντία. Τα σπουργίτια δεν κελαηδούν.

Ο Ιάσοντας δεν τα έβαζε εύκολα κάτω. Είχε κληρονομήσει τις αρετές της μητέρας του.

– Εσύ δεν λες πάντα, μαμά, πως αρκεί να θέλει κανείς κάτι, και με επιμονή όλα επιτυγχάνονται;

Το επιχείρημα ήταν ακαταμάχητο και η Φλωρεντία προτίμησε να αλλάξει θέμα. Αναγκάστηκε να χρησιμοποιήσει την τακτική *"αιφνιδιασμός δια της αλλαγής εις άσχετον θέμα"*. Τακτική αποτελεσματική και αλάνθαστη, γιατί όση ώρα ο αντίπαλος, προσπαθεί να καταλάβει ποια σχέση έχει το καινούργιο θέμα με το προηγούμενο, που δεν έχει καμιά, είναι τόσο ζαλισμένος, που μπορείς με λίγο σφυροκόπημα να τον κάνεις να τα χάσει ολωσδιόλου.

– Και καλά θα έκανες αντί να τεμπελιάζεις μέσα στη φωλιά, να φροντίσεις να φτιάξεις δική σου. Στην ηλικία που έφτασες.

Ο Ιάσοντας, το είπαμε, είχε κληρονομήσει αρετές πολύτιμες. Η ταχύτητα της σκέψης του δεν είχε το ταίρι της.

– Μα ούτε κι' εσείς τη φτιάξατε τη φωλιά. Την πήρατε από τα χελιδόνια, είπε με το ύφος ενός σκακιστή που ανακοινώνει το "ρουά - ματ".

– Αυτό δεν έχει καμιά σημασία, είπε η Φλωρεντία, γιατί έπρεπε να μιλήσει τελευταία.

Στην πραγματικότητα όμως αναγνώριζε την ήττα της. Με χαρά άλλωστε κατά βάθος. Λάτρευε τον μοναχογιό της, και η χαρά της ήταν απερίγραπτη, όταν τον έβλεπε να χρησιμοποιεί με τόση δεξιοτεχνία της ικανότητες που του κληρονόμησε.

Στο κάτω κάτω της γραφής δεν της έφταιγε σε τίποτα ο φουκαράς ο Ιάσοντας. Ξέσπασε απλώς επάνω του το θυμό της, που είχε μια εντελώς διαφορετική αιτία. Η Φλωρεντία ήξερε καλά ποια ήταν η αιτία του θυμού της, και ο Ιάσοντας της την ξαναθύμισε, χωρίς να το θέλει, αναφερόμενος στην ιστορία της φωλιάς.

Η Φλωρεντία δεν θα μπορούσε να πει με σιγουριά, αν η ιστορία αυτή της φωλιάς της προκαλούσε υπερηφάνεια και χαρά ή θυμό και στενοχώρια. Ίσως όλα αυτά μαζί. Δεν ήταν δα και μικρό πράγμα να κατοικείς στο καμπαναριό. "Εμείς στο καμπαναριό", έλεγε συχνά όταν συναντούσε τις άλλες σπουργιτίνες στο νερό, και έβλεπε να σουρώνει η ουρά τους από τη ζήλια. Και μάλιστα σε φωλιά χελιδονιών! Δεν υπήρχε τίποτα που να μπορούσε να συγκριθεί με την ομορφιά, τη χάρη, την άνεση, την αντοχή, τη σιγουριά, τη στεγανότητα μιας φωλιάς χελιδονιών.

"Ότι και να πεις αυτά τα σιχαμένα ξέρουν να χτίζουν φωλιές". Η Φλωρεντία προτιμούσε να μην ονομάζει, όποιον δεν συμπαθούσε. Και είχε κάθε λόγο να μην τα συμπαθεί τα χελιδόνια. Ξιπασμένα, ψηλομύτικα, αγέρωχα, ακατάδεκτα. Έκαναν σαν να μην αντιλαμβάνονταν καν τα σπουργίτια που έμεναν δίπλα τους. Επιπόλαια και ματαιόδοξα ήταν σε θέση να ρισκάρουν τη ζωή τους, μόνο και μόνο για να σου κάνουν εντύπωση.

"Χούλιγκανς, τεντιμπόηδες, καμικάζι", έβριζε η Φλωρεντία. Αρκεί να έβλεπες τον τρόπο που έπαιρναν τη βουτιά βγαίνοντας από τη φωλιά. Πηδούσαν με το κεφάλι κάτω στο κενό, σαν να εί-

χαν σκοπό να σκάσουν στο πλακόστρωτο της εκκλησίας. Και πράγματι μέχρι εκεί έφταναν. Μόνο που την τελευταία στιγμή άνοιγαν, χραπ, τα φτερά τους και με απίστευτη ταχύτητα άρχιζαν να ανεβαίνουν πάλι ψηλά. Χωρίς φτερούγισμα, χωρίς καμιά προσπάθεια.

– Μετατρέπουν την κινητική ενέργεια σε δυναμική, είχε πει ο Πολυκράτης.

Να, κάτι τέτοια της έλεγε, και την έκανε να τον θαυμάζει απεριόριστα. Η Φλωρεντία ήταν ακόμα ερωτευμένη, όπως και την πρώτη μέρα. "Μετατρέπουν την κινητική ενέργεια σε δυναμική". Τι υπέροχη πρόταση! "Να θυμηθώ να το πω σ' εκείνες τις καρκαξές στη βρύση" σκέφτηκε. Όποιες θηλυκές δεν συμπαθούσε η Φλωρεντία, όλες δηλαδή, τους έδινε ξένα ονόματα.

– Ενέργεια τι είναι; ρώτησε, για να είναι καλού κακού έτοιμη να απαντήσει σε τυχόν απορίες.

Εδώ όμως ο Πολυκράτης, αντί να δώσει μια από εκείνες τις ωραίες απαντήσεις του, άρχισε να τα μπερδεύει. Έξυνη το μαθημένο του κεφάλι, ξερόβηχε, μουρμούριζε κάτι για μετατροπή σε διάφορες μορφές, στο τέλος είπε:

– Ούτε να χαθεί μπορεί ούτε να δημιουργηθεί από το τίποτα.

Η Φλωρεντία σχημάτισε τη βέβαιη εντύπωση, ότι ο Πολυκράτης δεν ήξερε τι είναι ενέργεια. Λίγο όμως την ένοιαζε. Ότι δεν ήξερε ο Πολυκράτης της, δεν το ήξερε κανένας άλλος. Με πρώτη ευκαιρία στη βρύση, όταν ένα χελιδόνι πέρασε ξυστά από πάνω τους, "Μετατρέπουν...", άρχισε, σταμάτησε όμως ξαφνικά. Αλήθεια, πώς ήταν; Μετατρέπουν την δυναμική σε κινητική ή την κινητική σε δυναμική; Σκέψου να τα έλεγε ανάποδα. Προτίμησε έναν ελιγμό.

– Εμείς στο καμπαριό, είπε αδιάφορα, συζητάμε συχνά για την ενέργεια.

Το χαζό βλέμμα που της έριξαν οι υπόλοιπες, την αποζημίωσε πλήρως. Αργότερα στη φωλιά ρώτησε τον Πολυκράτη:

– Αυτά τα σιχαμένα τι είπες ότι κάνουν, μετατρέπουν τη δυναμική ενέργεια σε κινητική ή την κινητική σε δυναμική;

– Και τα δύο, είπε ο Πολυκράτης. Όταν κατεβαίνουν, τη δυναμική σε κινητική. Όταν ανεβαίνουν, την κινητική σε δυναμική. Άλλωστε το ίδιο κάνει. Το άθροισμά τους θα παρέμενε σταθερό. Αν δεν είχαμε τη μετατροπή σε θερμότητα, αυτό θα συνεχιζόταν ασταμάτητα.

Η Φλωρεντία έμεινε ευχαριστημένη. Αυτό συνέβαινε συχνά. Όταν της εξηγούσε κάτι ο Πολυκράτης, πίστευε ότι έχουν ξεκαθαρίσει όλα. Αργότερα, όταν το ξανασκεφτόταν μόνη της, έβλεπε πως είχε ακόμα ένα σωρό απορίες. Έτσι και τώρα, όταν το ξανασκέφτηκε, δεν μπορούσε να καταλάβει, αυτό με τη θερμότητα τι σχέση είχε. Προτίμησε όμως να το βγάλει από το μυαλό της. Τώρα είχε άλλα να σκεφτεί. Της έφταναν τα προβλήματα που της δημιουργούσε αυτή η σιχαμένη η κουκουβάγια.

"Αυτή η σιχαμένη" δεν ήταν κουκουβάγια. Ήταν η Σελέστ, η χελιδόνα της διπλανής φωλιάς. Και τα προβλήματα δεν ήταν τωρινά. Υπήρχαν από τότε που εγκαταστάθηκαν στη φωλιά των χελιδονιών.

Τι τρέλα αλήθεια κι' αυτή! Μόνο από το μυαλό του Πολυκράτη μπορούσε να περάσει μια τέτοια ιδέα. Βέβαια οι φωλιές των χελιδονιών μένουν όλο το χειμώνα αδειανές. Στεγνές, ζεστές, προστατευμένες από τον άνεμο. Όταν ακριβώς όλα τα πουλιά βρεγμένα και παγωμένα τουρτουρίζουν. Αλλά ποιο άλλο πουλί πάει να κατοικήσει εκεί;

– Πρέπει να βρούμε τρόπο να μπούμε μέσα, είχε πει ο Πολυκράτης. Πρέπει να κάνω κάποια εφεύρεση.

Το "εφεύρεση" το έλεγε γι' αστείο, αλλά οι καινούργιες ιδέες ήταν πράγματι το πάθος του. Ωρες βασάνιζε το μυαλό του, για να βρει μια πρωτότυπη λύση σε ένα πρόβλημα, που τις ποιο πολλές φορές το έθετε ο ίδιος στον εαυτό του και που συνήθως σε τίποτα δεν χρησίμευε. Η Φλωρεντία έκανε πως δυσανασχετούσε, ενώ στην πραγματικότητα παρακολουθούσε με ατέλειωτη τρυφερότητα, υπομονή και θαυμασμό και βοηθούσε κióλας, όπου χρειαζόταν.

Το πρόβλημα όμως με τη φωλιά των χελιδονιών ήταν πραγματικό. Πώς μπαίνεις σε μια φωλιά, που μόνο αν είσαι χελιδόνι, έχεις πρόσβαση; Η απάντηση είναι: απλούστατα δεν μπαίνεις. Γι' αυτό ήταν τόσο σίγουρη αυτή η φωλιά. Ούτε φίδι, ούτε γάτα, ού-

τε άλλο πουλί μπορεί να μπει. Αν δεν είσαι χελιδόνη, δεν μπαίνεις. Τέρμα.

Ο Πολυκράτης πήγαινε να σκάσει από το κακό του. Δεν ήταν τόσο η επιθυμία να αξιοποιήσει τη φωλιά, όσο η επιθυμία να λύσει το πρόβλημα. Βάλλθηκε να αναλύσει το πρόβλημα στη Φλωρεντία. Αυτό το κόλπο έπιανε συχνά. Θέλεις γιατί εξηγώντας αναγκαζόταν να βάλει σε τάξη και να ξεκαθαρίσει τις σκέψεις του, θέλεις γιατί μια παρατήρηση της Φλωρεντίας τον έβγαζε από κάποιο αδιέξοδο όπου είχε κολλήσει, η λύση ερχόταν συνήθως μετά από τέτοιες συζητήσεις.

– Το πρόβλημα δεν είναι που η είσοδος είναι πολύ μικρή, είναι που βρίσκεται ακριβώς κάτω από την οροφή. Περιπατώντας δεν μπορείς να την πλησιάσεις. Πετώντας, αν σταθείς και φτερουγίζεις εκεί μπροστά, θα καταχτυπήσεις τις φτερούγες σου στο ταβάνι.

– Και τα χελιδόνια πως μπαίνουν; ρώτησε η Φλωρεντία. Το είχε δει εκατό φορές αλλά δεν είχε δώσει σημασία.

– Έρχονται με μεγάλη ορμή από κάτω. Σταματούν να φτερουγίζουν πολύ πιο πριν. Εξακολουθούν να ανεβαίνουν ...

– Από την κινητική ενέργεια, βιάστηκε να συμπληρώσει η Φλωρεντία.

– Ακριβώς. Κλείνουν λίγο πριν φτάσουν στη φωλιά τις φτερούγες, ανεβαίνουν λίγο ακόμα, και όταν εξαντληθεί η κινητική τους ενέργεια και μηδενιστεί η ταχύτητά τους, βρίσκονται για μια στιγμή ακίνητα ακριβώς μπροστά στη φωλιά. Απλώνουν το πόδι και πιάνονται από τη φωλιά ή μπαίνουν και κατ' ευθείαν μέσα. Μόνο που για να το κάνεις αυτό, πρέπει να είσαι χελιδόνη. Πρέπει να είσαι σε θέση να υπολογίσεις με μεγάλη ακρίβεια τη θέση σου και την ταχύτητά σου. Διαφορετικά, αν έρθεις λίγο πιο γρήγορα, θα χτυπήσεις το κεφάλι σου στο ταβάνι, αν έρθεις λίγο πιο σιγά, θα αρχίσεις να πέφτεις πριν βρεθείς σε θέση που να φτάνεις τη φωλιά.

– Εκτός κι' αν πέφτοντας πιαστείς από κάποιο κλαδάκι και σκαρφαλώσεις στη συνέχεια, είπε αφηρημένη η Φλωρεντία.

Ο Πολυκράτης έμεινε σιωπηλός, βυθισμένος στις σκέψεις του. Τα χελιδόνια είχαν φύγει. Οι φωλιές ήταν αδειανές. "Τώρα είναι η ευκαιρία να κάνω κάτι", σκεφτόταν, καθώς αργότερα πετούσε αφηρημένος. Τι είχε πει αλήθεια η Φλωρεντία; "Εκτός κι' αν υπάρχει κάποιο κλαδάκι". Μα εκεί που χτίζουν τα χελιδόνια δεν υπάρχουν κλαδιά που να φτάνουν μέχρι τη φωλιά. Άλλο σημείο στήριξης εκτός από την ίδια τη φωλιά δεν υπάρχει. Αυτό το κλαδάκι, σκέφτηκε, θα πρέπει να κρέμεται από τη φωλιά.

Εξακολουθούσε να πετάει μηχανικά, όταν την προσοχή του τράβηξε ένα παράξενο σχήμα στην άκρη του δρόμου. Ήταν πολύ λεπτό και μακρύ για να ήταν σκουλήκι και πιθανότατα δεν ήταν φαγώσιμο. Ο Πολυκράτης όμως δεν θα ήταν ο Πολυκράτης, αν δεν ενδιαφερόταν να μάθει τι ήταν αυτό που του τράβηξε την προσοχή του. Προσγειώθηκε, πλησίασε και άρχισε να το ραμφίζει. Ήταν ένα κομμάτι σπάγκος μπερδεμένο στα χόρτα. Ο Πολυκράτης το τράβηξε και το ελευθέρωσε. Ένα ξερό σπασμένο κλαδάκι όμως είχε μπερδευτεί τόσο καλά στη μέση του σπάγκου, που καθώς τον τραβούσε σερνόταν κι' εκείνο μαζί. Το ίδιο και ένα πολύ μικρότερο ξυλάκι στην άκρη του σπάγκου.

Ο Πολυκράτης εκεί που έπαιζε τραβώντας τον σπάγκο, έμεινε ξαφνικά ακίνητος. Το βλέμμα του πείρε μια απόκοσμη έκφραση. Είχε μπροστά του τη λύση του προβλήματος!

– Το βρήκα, είπε φωναχτά. Θα σφηνώσω το μικρό ξυλάκι στην είσοδο της φωλιάς και θα αφήσω να κρέμεται απ' έξω ο σπάγκος με το μεγάλο κλαδί.

Η Φλωρεντία δέχτηκε την ανακοίνωση της μεγάλης ανακάλυψης με ανάμεικτα συναισθήματα. Η ιδέα ήταν σίγουρα τρελή και καταδικασμένη σε αποτυχία. Αυτά τα είχε συνηθίσει. Ο Πολυκράτης όμως ήταν τόσο αναστατωμένος και χαρούμενος, που δεν της πήγαινε η καρδιά να του πει όχι. Άλλωστε και η ίδια θα είχε μεγάλη περιέργεια να δει πώς είναι από μέσα μια φωλιά χελιδονιού. Πού ξέρεις, μπορεί και να πετύχαινε η ιδέα. Δεν θα ήταν η πρώτη φορά, που οι τρέλες του Πολυκράτη θα καρποφορούσαν. Έδωσε τη συγκατάθεσή της.

Η "επιχείρηση ανεμόσκαλα", όπως τη βάφτισε ο Πολυκράτης, τους έφαγε δύο μέρες. Την πρώτη την χρειάστηκαν για να ανεβά-

σουν το σπάγκο μέχρι το στήθαιό του καμπαναριού. Δουλειά σκληρή και επίπονη, όταν ο σπάγκος τους ξέφευγε ή σκάλωνε κάπου. Δέκα φορές πρότεινε η Φλωρεντία να τα παρατήσουν. Ο Πολυκράτης όμως ούτε να το ακούσει δεν ήθελε. Δεν του φαινόταν, αλλά ήταν απερίγραπτα πεισματάρης.

Τη δεύτερη μέρα όμως χρειάστηκε όλα τα αποθέματα του πείσματός του. Για να στερεώσει τον σπάγκο στη φωλιά, έπρεπε, κρατώντας το μικρό ξυλάκι με το ράμφος και σέρνοντας όλο το σπάγκο με το κλαδί, να φτερουγίζει μπροστά στην είσοδο της φωλιάς καταχτυπώντας τις φτερούγες και το κεφάλι του στο ταβάνι. Κάθε προσπάθεια του κόστιζε και δυο τρία πούπουλα από το ήδη μαδημένο του κρανίο.

Η Φλωρεντία είχε χάσει εντελώς την υπομονή της και του ξεφώνιζε, να τα παρατήσει. Πεπεισμένη ότι το κάνει για καλό του, θεωρούσε πως όσο πιο αυστηρά τον μαλώσει, τόσο καλύτερα.

Ο Πολυκράτης είχε φτάσει στο τέλος του. Εξουθενωμένος από την κούραση και τον πόνο στις χτυπημένες του φτερούγες, ζαλισμένος από τα χτυπήματα του κεφαλιού και τις φωνές της Φλωρεντίας, πικραμένος από τις άδικες κατηγορίες της, ενώ αυτός πάσχιζε για το κοινό καλό, έβλεπε ότι δεν θα τα καταφέρει και όλοι οι κόποι θα πήγαιναν χαμένοι. Η ικανότητά του να σκοπεύει ελαττωνόταν συνεχώς. Σημάδευε όλο και πιο άστοχα την είσοδο της φωλιάς. Ήταν έτοιμος να τα παρατήσει.

Όταν... σε μια τέτοια κακοσημαδεμένη προσπάθεια το ξυλάκι μπήκε στο πλάι, στην άκρη της εισόδου και, αντί να ξαναβγεί όπως τόσες άλλες φορές, γύρισε και γαντζώθηκε στο μέσα μέρος της φωλιάς. Ο Πολυκράτης ήξερε ότι είχε τελειώσει. Το γνώριζε αυτό και από άλλες φορές. Παιδεύεσαι, παιδεύεσαι επί ώρες και δεν γίνεται τίποτα. Δεν υπάρχει καμιά πρόοδος. Και ξαφνικά, χωρίς προειδοποίηση, έρχεται η επιτυχία, τακ, και έχεις τελειώσει. Δεν χρειάζεται να κάνεις τίποτα πια.

Δοκίμασε την αντοχή του σπάγκου τραβώντας τον με όλη του τη δύναμη. Κρεμάστηκε με όλο του το βάρος. Ο σπάγκος άντεχε. Αφέθηκε να πέσει προς το στήθαιό και ήρθε και κάθισε δίπλα στη Φλωρεντία, που σιωπηλή έβλεπε την "ανεμόσκαλα" να ταλαντεύεται σαν να την καλούσε να ανέβει, για να μπει μέσα.

- Θέλεις να μπεις πρώτη; ρώτησε ο Πολυκράτης.
- Πρώτος εσύ Πολυκράτη μου, απάντησε η Φλωρεντία με τόση γλύκα στη φωνή, σαν να μην ήταν αυτή που ένα λεπτό πριν του μιλούσε τόσο άσχημα.

Το να μπεις στη φωλιά ήταν πια παιγνιδάκι. Η Φλωρεντία την αγάπησε με την πρώτη ματιά. Ολοκάθαρη, στεγνή, ζεστή, ασφαλισμένη. Εκείνο το απόγευμα κάθισαν ο ένας δίπλα στον άλλο μέσα στη φωλιά και παρακολούθησαν από το άνοιγμα της εισόδου ένα υπέροχο ηλιοβασίλεμα με βαριά κόκκινα σύννεφα με χρυσές μπορντούρες. Το στήθος του Πολυκράτη φούσκωνε από χαρά και η Φλωρεντία ακουμπούσε τρυφερά επάνω του το κεφάλι της. Ένοιωθαν τόση αγάπη ο ένας για τον άλλο.

Αστραπόβροντα τους ξύπνησαν τη νύχτα. Τα ωραία κόκκινα σύννεφα έφεραν μια φοβερή καταιγίδα. Συνηθισμένοι να πρέπει να ψάξουν για καταφύγιο, πετάχτηκαν μισοκοιμισμένοι και χρειάστηκαν λίγη ώρα για να συνειδητοποιήσουν, πως δεν ήταν ανάγκη να αναζητήσουν κάποιο μέρος για να κρυφτούν, αφού βρίσκονταν ήδη στο ιδανικότερο καταφύγιο που θα μπορούσε κανείς να ονειρευτεί. Όταν άκουσαν τον αέρα να σφυρίζει, χωρίς σ' αυτούς να φτάνει ούτε μια πνοή, κι' όταν σε λίγο είδαν στο φως της αστραπής να πέφτει λοξά μια ραγδαία χοντρή βροχή, χωρίς σ' αυτούς να φτάνει ούτε σταγόνα, δεν μπορούσαν ούτε καλά καλά να πιστέψουν πως κάτι τέτοιο ήταν δυνατό.

- Η καταιγίδα μπορεί να είναι και όμορφη, είπε συλλογισμένη η Φλωρεντία.

Σε λίγο όμως ανατρίχιασε. Σκέφτηκε πως, αν δεν ήταν στη φωλιά, θα βρισκόταν τώρα στο γείσο κάποιου σπιτιού και θα προσπαθούσε τουρτουρίζοντας μουσκεμένη να κρυφτεί κάτω από κανένα κεραμίδι.

- Ευτυχία, είπε, είναι να μη βρέχεσαι και να μην κρυώνεις στη καταιγίδα. Δεν λες τίποτα, στράφηκε στον Πολυκράτη.
- Σκέφτομαι, απάντησε αυτός. Σκέφτομαι μήπως ακόμα πιο σημαντικό από το να μη βρέχεσαι και να μην κρυώνεις, είναι το να συνειδητοποιείς πόσο όμορφα είναι να μη βρέχεσαι και να μην κρυώνεις. Μπορώ να φανταστώ ότι, αν κάποιος ζει συνεχώς σε

μια τέτοια φωλιά, ίσως να το συνηθίσει και να μην του κάνει καμιά εντύπωση πια.

Η ζωή στη φωλιά ήταν πραγματικά υπέροχη. Η Φλωρεντία περνούσε πολλές ώρες συγυρίζοντάς και ξανασυγυρίζοντάς την, πράγμα που ήταν αδύνατο να καταλάβει ο Πολυκράτης. Μολονότι ήξερε ότι θα πάρει κάποια τσουχτερή απάντηση καθόλου κολακευτική για τις διανοητικές του ικανότητες, δεν κρατιόταν και ρωτούσε καμιά φορά, ιδίως όταν την περίμενε, για να βγουν μαζί έξω: "Καλά, τι κάνεις τόση ώρα; Πριν από λίγο δεν συγύρισες"; Και έπαιρνε φυσικά την απάντηση που του άξιζε.

Η εγκατάστασή τους στο καμπαναριό αποδείχτηκε πολύ προνομακική κι από μια άλλη άποψη. Από καιρό σε καιρό ο παπά-Μανόλης ή η κυρά-Μάρθα, η εκκλησάρισσα, έβγαιναν στην αυλή και έριχναν ψίχουλα ή σπόρους σε μια γωνιά του πλακόστρωτου κοντά στη βρύση. Και μάλιστα όσο προχωρούσε ο χειμώνας τόσο συχνότερα.

Η Φλωρεντία πίστευε ότι αυτό το κάνουν για χατίρι των περιστεριών. Δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί οι άνθρωποι αγαπούσαν τα περιστερία. Ίσως, σκεφτόταν, τους αρέσουν, επειδή είναι τόσο ηλίθια, ώστε οι ίδιοι τους αισθάνονται ανωτερότητα απέναντί τους. Ή ίσως επειδή τους μοιάζουν στο περπάτημα και, αντί να πηδούν όπως είναι το σωστό με τα δύο πόδια, βαδίζουν βάζοντας το ένα πόδι μπρος απ' το άλλο και προχωρούν σαν βάρκες που λικνίζονται.

Λίγο την ένοιαζε άλλωστε. Σημασία είχε ότι δεν τους έλειπε ούτε μια μέρα το φαγητό. Αρκεί, όταν ακούς να ανοίγει η πλαϊνή πόρτα, να κατέβεις αμέσως στα κλαδιά της πορτοκαλιάς και να περιμένεις να ρίξει ο παπά-Μανόλης τα ψίχουλα. Μέχρι να έρθουν τα περιστερία περπατώντας, πηδώντας κάτω και τα αρπάζεις. Ακόμα κι' αν βρεθεί κάποιο περιστερί πολύ κοντά σε ένα ψίχουλο, μπορείς, την ώρα που σκύβει να το πιάσει, να μπεις κάτω από το λαιμό του και να το αρπάζεις εσύ. Και είναι πολύ αστείο να το βλέπεις να κοιτάζει μετά απορημένο δεξιά και αριστερά και να μην μπορεί να καταλάβει τι έγινε το ψίχουλο, που νόμιζε ότι κρατούσε ήδη στο ράμφος του.

– Ευτυχία είναι, να έχεις να τρως κάθε μέρα ... , άρχισε αλλά σταμάτησε ξαφνικά. Ξέρω τι σκέφτεσαι, συνέχισε. Πως σημαντικότερο από το να έχεις να τρως κάθε μέρα είναι το να καταλαβαίνεις πόσο μεγάλη ευτυχία είναι το να έχεις να τρως κάθε μέρα.

Σταμάτησε πάλι. Αλήθεια, σκέφτηκε, πόσος καιρός είναι που δεν μου πέρασε η ιδέα πόσο ευτυχισμένοι είμαστε, που ζούμε ζεστά και στεγνά στη φωλιά.

Ο χειμώνας τελείωνε και η Φλωρεντία αισθανόταν σαν να ζούσε από πάντα στη φωλιά. Της φαινόταν απολύτως φυσικό και αυτονόητο να βρίσκεται ζεστή, στεγνή και προστατευμένη, όταν τα άλλα πουλιά έτρεμαν βρεγμένα και ανυπεράσπιστα. Μια άλλη σκέψη όμως είχε αρχίσει να της έρχεται όλο και συχνότερα. Η ευτυχία αυτή πήγαινε προς το τέλος της. Οι μέρες μεγάλωναν και τα χελιδόνια οπωσδήποτε θα γυρνούσαν.

Η σκέψη του αναπόφευκτου τέλους της έσφιγγε το στήθος. Κατά έναν παράξενο τρόπο τη συνδύαζε με το αναπόφευκτο τέλος της ζωής. Η σκέψη του θανάτου τη βασάνιζε από τότε που ήταν ακόμα παιδί. Θυμόταν που, στη φωλιά των γονέων της ακόμα, τους ξυπνούσε πολλές φορές μέσα στη νύχτα και τους έλεγε: "Σας παρακαλώ, πέστε μου κάτι, για να ξεχάσω ότι πρόκειται να πεθάνω". Δεν ήταν ακριβώς ο φόβος του θανάτου. Δεν φοβόταν μην τυχόν πεθάνει αύριο ή μεθαύριο. Άλλο ήταν αυτό που την έκανε να της κόβεται η ανάσα. Η σκέψη της οριστικής, της αμετάκλητης καταδίκης σε θάνατο.

Έπρεπε να πεθάνει οπωσδήποτε. Ότι και να έκανε, δεν μπορούσε να το αποτρέψει. Θα ερχόταν η στιγμή που θα έπρεπε οπωσδήποτε να φύγει από τη ζωή. Δεν θα ανέπνεε πια, δεν θα έβλεπε, δεν θα άκουγε. Δεν θα υπήρχε. Ο κόσμος θα εξακολουθούσε να υπάρχει χωρίς αυτή. Αργά ή γρήγορα. Το πότε δεν είχε κατά βάθος μεγάλη σημασία. Το τρομερό ήταν το "οπωσδήποτε". Αυτή η σκέψη την έπνιγε και την ανάγκαζε να προσπαθεί να σκεφτεί κάτι άλλο. Έτσι και τώρα οδήγησε τη σκέψη της στον επικείμενο συγκεκριμένο και άμεσο, όχι αόριστο και μακρινό, ερχομό των χελιδονιών. Έτρεξε στον Πολυκράτη.

– Να τα μαζεύουμε, του είπε επιτακτικά. Τα χελιδόνια θα έρθουν όπου να 'ναι.

– Σκέφτομαι μήπως υπάρχει τρόπος να παραμείνουμε, είτε ο Πολυκράτης, που αισθανόταν πάλι την υποχρέωση να βρει μια πρωτότυπη λύση σε ένα άλυτο πρόβλημα.

– Τι τρόπος, είτε η Φλωρεντία που άρχισε να εκνευρίζεται. Φαντάζεσαι ότι τα χελιδόνια είναι ηλίθια σαν τα περιστέρια, για να τα κοροϊδέψεις; Αυτά είναι εκατό φορές πιο γρήγορα από εσένα.

– Θα τους μιλήσω, είτε με δισταγμό ο Πολυκράτης. Θα τους μιλήσω για την ελευθερία, την ισότητα και την αδελφικότητα.

– Τι θα κάνεις λέει; έφριξε η Φλωρεντία. Θα μιλήσεις στα χελιδόνια; Δεν ξέρεις ότι αυτά είναι τυφλές και κουφές πολεμικές μηχανές; Όταν θα επιτεθούν, προτού προλάβεις να ανοιγοκλείσεις τα μάτια σου, θα σου τα έχουν βγάλει.

– Θα τους εξηγήσω... , είπε με αβέβαιη φωνή ο Πολυκράτης.

Η υπομονή της Φλωρεντίας εξαντλήθηκε. Η χωρίς όρια αφέλεια του την έφερνε ώρες ώρες σε απελπισία.

– Περίμενε να έρθουν τα χελιδόνια και θα σου εξηγήσουν εκείνα, του πέταξε και βάλθηκε, γεμάτη μαύρα προαισθήματα, να συγυρίσει ξανά τη φωλιά, όπως έκανε κάθε φορά που την έπνιγαν οι σκέψεις. Θα έπρεπε να ψάξει να βρει εκείνη τρόπο να τον εξαναγκάσει να φύγουνε προτού έρθουν τα χελιδόνια.

Ο Πολυκράτης έμεινε μόνος με τις σκέψεις και τις αμφιβολίες του. Είχε αρχίσει να διερωτάται από καιρό, μήπως όλο το σχέδιο ήταν πραγματικά ανόητο. Και αυτή τη φορά υπήρχε πραγματικός κίνδυνος. Δεν τον ένοιαζε για τον ίδιο. Θεωρούσε απόλυτα λογικό και δίκαιο, όποιος κάνει ανόητο σχεδιασμό, να υφίσταται και τις συνέπειες. Αυτό που τον έκανε να τρέμει, ήταν μην συμβεί τίποτα στην Φλωρεντία του, που δεν έφταιγε σε τίποτα, αν ο ίδιος του ήταν βλάκας με πατέντα. Αποφάσισε να ξαναδουλέψει με μεγάλη επιμέλεια τον λόγο που ετοιμάζε. Δεν χρειάστηκε όμως...

Τα χελιδόνια ήρθαν. Το ίδιο απόγευμα φάνηκαν στον ουρανό οι πρώτες μαύρες αστραπές από το σπάθισμα των φτερών τους. Και την επομένη, από το πρωί, γέμισε ο τόπος. Όπου και να γυρίζες να κοιτάξεις, χελιδόνια. Επάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά. Πετούσαν με τη φοβερή τους ταχύτητα, ανέβαιναν, κατέβαιναν, έ-

στριβαν με τους επιδέξιους ελιγμούς τους, ξεφώνιζαν από χαρά που ξαναγύρισαν στις φωλιές τους.

Μόνο μπροστά στη φωλιά των σπουργιτιών οι φωνές δεν ήταν φωνές χαράς.

– Έξω, φώναζαν δυο έξαλλα χελιδόνια, έξω τώρα αμέσως από την ξένη φωλιά.

Με συνεχείς κραυγές και αλλεπάλληλες επιθέσεις ορμούσαν απειλητικά προς την είσοδο της φωλιάς.

Ο Πολυκράτης με ανορθωμένα τα πούπουλα του σβέρκου του, στο κεφάλι δεν του είχε απομείνει πια κανένα, ανοιγόκλεινε το στόμα του, απ' όπου έβγαιναν κάτι ακατανόητοι ήχοι, που πιο πολύ με βήχα έμοιαζαν παρά με ομιλία. Ένοιωθε τη γλώσσα του πρησμένη και χοντρή να κολλάει μέσα στο στεγνό του στόμα και ενώ αγωνιζόταν να μιλήσει, προσπαθούσε να καταλάβει γιατί έτρεμαν έτσι τα πόδια του.

Η Φλωρεντία, αποφασισμένη για όλα, ετοιμαζόταν να δώσει μάχη. Αν τολμούσε κανείς να πειράξει τον Πολυκράτη της, γινόταν γερακίνα να τον κομματιάσει. Αυτή τη φορά όμως τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά. Δεν θα ξεμπέρδευε με κάποιες τσουχτερές κουβέντες μονάχα. Θα γινόταν μάχη, και μάχη πραγματική. Θα την έδινε λοιπόν. Θα τους έδειχνε τι άξιζε εκείνη, σ' αυτούς τους παρείσακτους εισβολείς που έρχονταν να της πάρουν τη φωλιά της. Η ιδιότυπη λογική της δεν της επέτρεπε να σκεφτεί, πως αυτή ήταν στην πραγματικότητα εκείνη που είχε πάρει τη φωλιά από τα άμοιρα τα χελιδόνια.

Σαν καλή στρατηγός μελετούσε τις λεπτομέρειες του πεδίου της επικείμενης μάχης, όταν ξαφνικά συνειδητοποίησε ένα ακόμα προτέρημα της καταπληκτικής αυτής φωλιάς. Η φωλιά ήταν απόρθητη! Η είσοδος της ήταν τόσο στενή, ώστε έδινε στους αμυνόμενους ένα ασύγκριτο πλεονέκτημα. Ο εισβολέας έπρεπε να περάσει στριμωγμένος την είσοδο. Όσο ικανός και να ήταν, βρισκόταν κάποια στιγμή σε θέση πλήρους αδυναμίας. Όταν θα είχε περάσει μόνο το κεφάλι, με το κορμί ακόμα σφηνωμένο στην είσοδο, χωρίς να μπορεί να χρησιμοποιήσει ούτε πόδια ούτε φτερούγες, θα ήταν στο έλεος των αμυνομένων. Αυτοί, με πλήρη ελευθερία κινήσεων, θα μπορούσαν να επιτίθενται από όλες τις

μεριές με νύχια και με ράμφη, όταν ο εισβολέας ούτε το κεφάλι του καλά καλά δεν θα μπορούσε να κινήσει.

Αυτά βέβαια όλα στη θεωρία, γιατί στην πράξη, η Φλωρεντία το ήξερε καλά, τίποτα δεν ήταν σίγουρο σε μια αναμέτρηση με χελιδόνια και την αναθεματισμένη τους ταχύτητα. Αυτά θα μπορούσαν να περάσουν την είσοδο, προτού προλάβεις να πηδήξεις στο πλάι. Όπως και να 'ναι σε λίγο θα το μάθαιναν. Οι φωνές και οι εφορμήσεις των χελιδονιών είχαν πυκνώσει. Η επίθεσή τους θα εκδηλωνόταν από στιγμή σε στιγμή και η μάχη θα άρχιζε.

Τότε, μέσα στην εκκωφαντική φασαρία των χελιδονιών, άρχισαν να ξεχωρίζουν κάποιες λέξεις του Πολυκράτη:

– ...το ύψιστο αγαθό της ελευθερίας ...ίσες ευκαιρίες και ίσα δικαιώματα για όλους τους πολίτες...αν δεν αισθανόμαστε αδελφικά, πώς θα ζήσουμε σε κοινωνία...

Και ξαφνικά συνέβη το απίστευτο. Το ένα από τα χελιδόνια σταμάτησε τις επιθέσεις.

– Ας τα αφήσουμε να μείνουν, είπε στο άλλο. Κρίμα είναι τα φουκαριάρικα. Αυτά δεν μπορούν να χτίσουν φωλιά. Έκαναν μια τόσο έξυπνη εφεύρεση για να μπουν μέσα. Και μιλάνε και τόσο όμορφα. Εμείς μπορούμε να χτίσουμε δίπλα μια καινούργια φωλιά.

Ήταν η Σελέστ.

Το τεντωμένο σύρμα

Από εκείνη την ημέρα άρχισαν τα βάσανα της Φλωρεντίας. Χίλιες φορές το μετάνιωσε που δεν αντέδρασε τότε. Τότε που ήταν έτοιμη για τη μάχη. Αλλά το είχε καταλάβει η σιχαμένη η κουκουβάγια, πως δεν θα τα έβγαζε πέρα μαζί της και προτίμησε να παίξει τη μεγαλόκαρδη. "Να τα αφήσουμε να μείνουν τα φουκαριάρικα". Άκου να την πει φουκαριάρα, το βρομοθήλυκο, μπροστά στη φωλιά της! "Φουκαριάρα είσαι και φαίνεσαι", έπρεπε να της απαντήσει. Να την προκαλέσει, για να μπει μέσα, να την κανονίσει. Μόνο την άφησε και πήγε και της θρονιάστηκε δίπλα της. "Να χτίσουμε δίπλα καινούργια φωλιά". Γιατί δίπλα; Χάθηκε τόσος χώρος στο καμπαναριό;

Αμ, το ήξερε αυτή ποιος ήταν ο σκοπός της. Τον Πολυκράτη της είχε βάλει στο μάτι. Δεν το έκρυψε άλλωστε από την πρώτη στιγμή. "Και τι ωραίες εφευρέσεις που κάνουν, και τι ωραία που τα λένε". Ο Πολυκράτης δηλαδή, γιατί η ίδια της δεν είχε πει κουβέντα.

Κι' αυτός ο Πολυκράτης να μην καταλαβαίνει τίποτα. Τόσες φορές του είπε: "πρόσεχε πως της μιλάς, δεν χρειάζονται πολλές οικειότητες, μπορεί να παρεξηγηθείς". Τίποτα αυτός. "Πώς είστε κυρία Σελέστ"; Και, "τι κάνει ο κύριος Ροβέρτος"; Όσο της μιλούσε στον πληθυντικό δηλαδή, γιατί τώρα το έχουμε γυρίσει και στον ενικό: "Τι κάνεις Σελέστ μου"; Το "μου", τι το θέλει, μου λες;

Πού να καταλάβει αυτός από τα τερτίπια των θηλυκών; Αρκεί να του κουνήσει την ουρά της η πιο στραβοκάνα σουσουράδα και να του πει "τι ωραία που τα λέτε κύριε Πολυκράτη", για να τη βρει αμέσως συμπαθητική και να θέλει να την καλέσει κι' αυτή και όλο της το σόι στη φωλιά. "Τι συμπαθητικά παιδιά, να τα καλέσουμε ένα απόγευμα". Βέβαια για τον Πολυκράτη όλα εύκολα είναι. Πού να τους καλέσουν; Στη φωλιά δεν χωράνε καλά καλά

ούτε οι ίδιοι. Και το συγκύρισμα ποιος θα το κάνει; Ούτε που το λογαριάζει. Μήπως καταλαβαίνει όμως και τη διαφορά, αν η φωλιά είναι συγυρισμένη ή άνω κάτω; "Καλά, απαντούσε η Φλωρεντία, θα τους καλέσουμε κάποια φορά". Τι να κάθεται να του εξηγήι τώρα. Μήπως θα καταλάβαινε;

Μ' αυτή την κουκουβάγια όμως τα πράγματα ήταν σοβαρά. Αυτή την είχε μέρα νύχτα μέσα στα πόδια της, μέσα στη φωλιά της. Δεν τους χώριζε παρά ένας λεπτός τοίχος. Κιχ να έκανες, σε ακούγανε δίπλα. Άσε πια το τι ακουγότανε από αυτούς. Όλα! Έφριττε μόνο που αναλογιζόταν τι θα μπορούσαν να έκαναν αυτοί εκεί μέσα, όταν έβγαζαν αυτούς τους ήχους. Και δεν την ένοιαζε την ξεδιάντροπη καθόλου. Άσε που μπορεί και να το έκανε και επίτηδες, για να την ακούει ο Πολυκράτης. Από κάτι τέτοιες παστρικές όλα να τα περιμένεις.

Τη φωλιά γιατί νομίζεις την έφερε και την κόλλησε στη δικιά τους; Λίγο πιο πέρα δεν μπορούσε; Ούτε που έχτισε μια ολόκληρη φωλιά. Μισή την έκανε. Ένα μισοφέγγαρο που σχημάτισε τη νέα φωλιά χρησιμοποιώντας ως βάση τη δικιά τους. Γι' αυτό την τέλειωσε μέσα σε μια βδομάδα. Και κατοικοεδρεύει εκεί μέσα να τη χωρίζει μόνο ένα λεπτό τοίχωμα, και να τα παρακολουθεί όλα.

Και ο βλάξ ο Πολυκράτης να μην καταλαβαίνει τίποτα. "Τι ευγενικά παιδιά, και τι προκομμένα, πόσο γρήγορα έχτισαν μια τόσο ωραία φωλιά". Αναγκάστηκε να του μιλήσει.

— Αυτή η σιχαμένη η κουκουβάγια σ' έχει βάλει στο μάτι, γι' αυτό τα κάνει αυτά.

— Εμένα; γέλασε ο Πολυκράτης. Το μαδημένο μου κεφάλι θα λιμπίστηκε. Δεν είδες τι όμορφο, τι νέο και τι δυνατό παλικάρι είναι ο Ροβέρτος; Τα δικά μου τα χάλια τα πρόσεξες καθόλου; Άλλωστε τα χελιδόνια δεν ενδιαφέρονται για τα σπουργίτια.

— Πφ, ο Ροβέρτος, έκανε με έσχατη περιφρόνηση η Φλωρεντία. Αυτόν τον ενδιαφέρει μόνο η ταχύτητα. Μόνο για επικίνδυνες βουτιές και απότομες στροφές νοιάζεται. Είναι τόσο ανόητος που θα μπορούσε να είναι και άνθρωπος. Να κάνει κόντρες με τα αυτοκίνητα και σούζες με τα μηχανάκια.

Οι άνθρωποι βρίσκονταν στο χαμηλότερο σκαλοπάτι της "κλίμακας αξιών" της Φλωρεντίας, μαζί με τα φίδια και τις κουκουβάγιες, ή γενικά τις περισσότερες άλλες θηλυκές. "Κομπλεξικοί", είχε βγάλει την ετυμολογία της. Αλλιώς δεν εξηγείται. Επειδή είναι ασουλούπωτοι, χοντροί και αδύναμοι, έχουν κόμπλεξ. Δεν μπορούν να σταθούν στα πόδια τους και είναι υποχρεωμένοι να μένουν καθιστοί ή ξαπλωμένοι. Επειδή δεν μπορούν να κινηθούν, έχουν φτιάξει κάτι φρικτές μηχανές που βρομάν και θορυβούν απερίγραπτα για να τους μεταφέρουν καθιστούς. Μερικούς τους πάνε και ξαπλωμένους· τότε κάνουν ακόμα μεγαλύτερη φασαρία.

– Ασθενοφόρο, είχε εξηγήσει ο Πολυκράτης. Αυτοί είναι άρρωστοι και τους πηγαίνουν, για να γίνουν καλά.

– Μα απ' τη φασαρία θα αρρωστήσουν ακόμα χειρότερα. Ο καθένας ξέρει, ότι το μόνο που χρειάζεται ο άρρωστος είναι ησυχία.

Δεν της το έβγαζες από το μυαλό ότι το πρόβλημα ήταν το κόμπλεξ τους και τίποτα άλλο. Δεν τους άρεζε το σώμα τους και το σκέπαζαν με κάθε λογής κουρέλια σε όλα τα χρώματα. Χειρότεροι και από χελιδόνια. Προσπαθούσαν συνεχώς να κάνουν εντύπωση. Με τα χρώματα, την ταχύτητα και τη φασαρία.

– Μα ο παπά-Μανόλης που είναι τόσο καλός, προσπάθησε ο Πολυκράτης.

– Άσε με και μ' αυτόν, με τα μαύρα που φοράει. Σαν κοπάδι κοράκια μοιάζει, καθώς ανεμίζουνε. Με κοψοχολιάζει κάθε φορά, όταν εμφανίζεται ξαφνικά.

Όταν έπαιρνε φόρα η Φλωρεντία, καλύτερα να μην της αντιμιλούσες. Με την ικανότητά της να πηδάει από το ένα θέμα στο άλλο, να αντικαθιστά το ένα επιχείρημα με το άλλο ή ακόμα και να υποστηρίζει την επομένη στιγμή το αντίθετο ακριβώς απ' αυτό που μέχρι τώρα υπεράσπιζε, δεν σου άφηνε πολλά περιθώρια για συζήτηση. Αλώστε στο θέμα άνθρωποι είχε σχηματίσει γνώμη και κανένας δεν της την άλλαζε.

– Το μόνο που έχουν στο νου τους, είναι πως θα κάνουν κακό ο ένας στον άλλο. Αρκεί να δεις την έκφραση τους όταν κάθονται στις διαβολικές τους μηχανές και κοιτάζονται από το παράθυρο. Νομίζεις ότι ετοιμάζονται να φάει ο ένας τον άλλον.

Η Φλωρεντία δεν είχε δει ποτέ να γίνεται κάτι τέτοιο, ήταν όμως βέβαιη πως οπωσδήποτε συνέβαινε. Όχι στο δρόμο, αλλά σίγουρα κάπου αλλού. Στο δρόμο χτυπούσαν μόνο τη μια μηχανή με την άλλη. Αν χτυπούσε και κανένας άνθρωπος, ερχόταν εκείνη η άλλη η μηχανή με τον ακόμα μεγαλύτερο θόρυβο και τον έπαιρναν ξαπλωτό. Ίσως να τον έτρωγαν, εκεί που τον πήγαιναν. Πουλιά και ζώα που χτυπούσαν με τα αυτοκίνητα, τα άφηναν σκοτωμένα στο δρόμο και περνούσαν άλλα αυτοκίνητα μετά από 'πάνω και τα πατούσαν, μέχρι να γίνουν σαν στεγνές φλούδες.

Πουλιά και ζώα τα έτρωγαν πολύ συχνά στα σπίτια τους. Η Φλωρεντία έβλεπε τα κόκαλά τους στα σκουπίδια. Ακόμα περισσότερο έτρωγαν όμως σ' εκείνους τους ειδικούς χώρους, όπου μαζεύονταν πολλοί μαζί και έτρωγαν ακατάπαυστα επί ώρες ολόκληρες απίστευτες ποσότητες φαγητού. Αυτό πρέπει να είχε και κάποιο τελετουργικό χαρακτήρα, γιατί συχνά ακούγονταν και τραγούδια, όπως και στην εκκλησία που μαζεύονταν μερικοί κάθε Κυριακή. Σκουλήκια, και κάμπιες δεν τους είχε δει να τρώνε, και οι μύγες φαίνεται πως δεν τους άρεσαν καθόλου, γιατί χαλούσαν τον κόσμο στις φωνές, όταν εύρισκαν καμιά μέσα στο φαγητό τους. Μυστήρια πράγματα.

Το πιο περίεργο χαρακτηριστικό τους όμως ήταν η βιασύνη τους. Είτε έτρεχαν με τις μηχανές είτε προσπαθούσαν να περπατήσουν με τα κοντόχοντρα πόδια τους, βιάζονταν φοβερά. Σκουντουφλούσαν και πεζοί και με τα αυτοκίνητα ο ένας πάνω στον άλλο, γινόντουσαν ακόμα πιο επιθετικοί και προσπαθούσαν να τρέξουν ακόμα περισσότερο. Πράγμα πολύ δύσκολο, αφού όλοι προσπαθούσαν να τρέξουν και φυσικά εμπόδιζαν ο ένας τον άλλο.

– Τρέχουν για να αρπάξουν πρώτοι το φαγητό, φοβούνται μη δεν φτάσει και γι' αυτούς, είπε στον Πολυκράτη.

– Φαγητό έχουν στη χώρα μας όλοι, παραπάνω από ότι μπορούν να φάνε. Στην Αφρική... Ο Πολυκράτης πάγωσε. Τι πήγαινε να πει το ζώον; Τώρα θα τον ρωτούσε από ποιόν έμαθε τι γίνεται στην Αφρική.

– Τι είπες στην Αφρική;

– Δεν είπα: "στην Αφρική",...είπα: "Άσ' την φρίκη" η συμπεριφορά των ανθρώπων. Δεν τρέχουν για το φαγητό, για τα λεφτά τρέχουν.

Αυτό με τα λεφτά ήταν εκείνο που η Φλωρεντία καταλάβαινε λιγότερο απ' όλα. Μερικά ήταν πράγματι χαριτωμένα. Μικροί γυαλιστεροί μεταλλικοί δίσκοι με σχέδια επάνω. Κάποια είχαν και πουλιά ζωγραφισμένα, κάτι αντιπαθητικά βέβαια, συνήθως αετούς και κουκουβάγιες, η Φλωρεντία δεν είχε δει πουθενά ζωγραφισμένα σπουργίτια, αλλά εν πάσει περιπτώσει πουλιά. Κάτι τέτοια γυαλιστερά μιχλιμιπίδια άρεζαν και στις κίσσες, που τα έκλεβαν όπου τα εύρισκαν και τα κουβαλούσαν στη φωλιά τους. Άχρηστα φυσικά απολύτως, αλλά χαριτωμένα. Τα χάρτινα όμως, κάτι βρώμικα τσαλακωμένα; Γι' αυτά δεν είχε καμιά κατανόηση η Φλωρεντία.

– Αλήθεια πού τα βρίσκουν;

– Τα παίρνουν ο ένας απ' τον άλλο.

– Α, τα κλέβουν δηλαδή, σαν τις κίσσες. Και γιατί τα θέλουν;

– Τους αρέσει να τα μαζεύουν. Καμιά φορά τα ανταλλάσσουν για να πάρουν φαγητό.

– Μα αφού έχουν παραπάνω φαγητό απ' ότι μπορούν να φάνε, τι τα θέλουν τα παραπάνω λεφτά;

Εδώ ούτε ο Πολυκράτης ήξερε την απάντηση. Ευχαριστημένος που με το γλωσσικό τέχνασμα του αναγραμματισμού και την απλή μεταφορά του "Α" πριν από το "Στην" κατάφερε να αλλάξει όλως διόλου το νόημα της πρότασης και να αποφύγει τον σκόπελο της Αφρικής, προτιμούσε να μη δώσει συνέχεια στην κουβέντα.

Για τους ανθρώπους είχε διαφορετική γνώμη από την Φλωρεντία, ήξερε όμως πως δεν είχε κανένα νόημα να προσπαθήσει να την μεταπείσει. Δεν υπήρχε δύναμη στον κόσμο ικανή να μεταπείσει την Φλωρεντία. Εξ άλλου πολλά πράγματα στην συμπεριφορά των ανθρώπων, όπως αυτή η αγάπη τους για τα λεφτά, του ήταν και του ίδιου εντελώς ακατανόητα. Και έσπαγε το κεφάλι του να καταλάβει, πώς είναι δυνατόν μια τέτοια ανόητη συμπεριφορά να συμβαδίζει με τις ικανότητές τους. Γιατί οι άνθρωποι εί-

χαν ικανότητες· γι' αυτό ήταν βέβαιος ο Πολυκράτης, δεν ήταν ηλίθιοι όπως νόμιζε η Φλωρεντία.

Δεν μπορείς από τη μια μεριά να εκτιμάς τα χελιδόνια, επειδή μπορούν να χτίσουν τη φωλιά τους στο καμπαναριό, κι από την άλλη να θεωρείς ηλίθιους τους ανθρώπους, που χτίζουν το ίδιο το καμπαναριό. Και οι μηχανές τους, μπορεί να έκαναν τρομακτικό θόρυβο και να βρωμούσαν, ήταν όμως και απίστευτα αποτελεσματικές. Δεν υπήρχε ούτε πουλί ούτε ζώο, που να μπορούσε να σήκωση τόσο βάρος και να τρέχει τόσο γρήγορα.

Πώς όμως ήταν δυνατόν, να είναι τόσο εχθρικοί μεταξύ τους; Αυτό του ήταν εντελώς ακατανόητο. Εδώ ζώα με πολύ χαμηλότερη νοημοσύνη και ζουν φιλικά και αγαπημένα μεταξύ τους. Σαν να είχαν χάσει οι άνθρωποι κάτι, που όλοι οι άλλοι το ήξεραν. Σαν να είχαν χάσει κάπου το δρόμο και να μη μπορούσαν να τον ξαναβρούν. Ίσως γι' αυτό έτρεχαν όλοι τόσο απελπισμένοι. Για να ξαναβρούν αυτό που έχασαν. Είναι κάποιο μυστικό, σκεφτόταν ο Πολυκράτης, θα το ανακαλύψω· χρειάζομαι όμως περισσότερες πληροφορίες.

– Καλά κάνω και τους έχω στο χαμηλότερο σκαλί της εκτίμησης, επέμεινε η Φλωρεντία.

Ο Πολυκράτης δεν κρατήθηκε.

– Ξέρεις; Εκείνοι πιστεύουν ότι ο εαυτός τους είναι ό,τι καλύτερο υπάρχει στον κόσμο.

– Αν είναι δυνατόν! Είναι πραγματικά τόσο ανόητοι; Δεν σηκώνουν το κεφάλι τους να δουν πού βρίσκονται τα πουλιά και πού βρίσκονται αυτοί; Έ, τότε θα πρέπει να κάνω ένα σκαλί ακόμα πιο χαμηλό ειδικά γι' αυτούς και την ανοησία τους. Γιατί τα φίδα τουλάχιστον δεν νομίζουν πως είναι ό,τι πιο σπουδαίο υπάρχει.

Εκεί είχε μείνει τότε η συζήτηση, και εκεί προτίμησε η Φλωρεντία να αφήσει τον Πολυκράτη να πιστεύει ότι την ξεγέλασε με το "Άσ' την φρίκη". Ο καημένος, νόμισε πως την κορόιδεψε. Ναι, απ' αυτούς ήταν η Φλωρεντία, να τα χάσει κάτι τέτοια. Κάτι υπήρχε με την Αφρική. Κάτι που ο Πολυκράτης προσπάθησε να της κρύψει. Κάτι που είχε σίγουρα σχέση μ' αυτή την καταραμένη

την καλιακούδα, τη διπλανή, και τα σούρτα-φέρτα της κάθε χρόνο στην Αφρική. Θα το μάθαινε.

Τώρα όμως είχε άλλα. Άλλα, τρομακτικά και ανήκουστα. Χειροπιαστά και όχι υποψίες. Τα έβλεπε με τα ίδια της τα μάτια από το πρωί και κόντευε να τρελαθεί. Και τα έβαλε με το δύστυχο το γιαβρί της, που προσπαθούσε στον νεανικό του ενθουσιασμό να μάθει να κελαηδάει.

Από το πρωί ο Πολυκράτης έβγαζε κάθε λίγο την ουρά του από τη φωλιά, άφηνε μια κουτσουλιά και αμέσως γύριζε και έβγαζε το κεφάλι του να κοιτάξει έξω. Η λεγάμενη, με τα μάτια μισόκλειστα, είχε το κεφάλι της έξω από την είσοδο της πλαϊνής φωλιάς και δήθεν αδιάφορα παρακολουθούσε. Της Φλωρεντίας όμως δεν της ξέφυγε το ελαφρό τρεμούλιασμα στα πούπουλα του λαιμού της.

Φως φανάρι. Της έδειχνε την ουρά του!

Εκεί έφτασαν. Μπροστά στα μάτια της. Κι' αυτή, ούτε που το είχε πάρει χαμπάρι. Τα πράγματα ήταν πολύ προχωρημένα. Δεν τον ένοιαζε ούτε καν για το παιδί, που δεν ήταν πια τόσο μικρό και μπορεί να καταλάβαινε κάτι. Η Φλωρεντία τα είχε χάσει. Δεν ήξερε πως να χειριστεί μια τέτοια κατάσταση. Είχε ακουστά για τα προβλήματα άλλων ζευγαριών, δεν περίμενε όμως πως θα της τύχαινε κι' αυτήνης κάτι τέτοιο. Το ήξερε, πως οι περισσότερες θηλυκές δεν έχουν άλλο στο μυαλό τους, παρά πως θα ξελογιάσουν τους ξένους άνδρες. Ο Πολυκράτης όμως, παρά την απεριγραπτη αφέλεια του, δεν θα έφθανε ποτέ μέχρι εκεί. Έτσι νόμιζε. Τώρα όμως ...

Τώρα χρειαζόταν πολύ μεγάλη προσοχή και σύνεση. Έπρεπε να προσέξει τι θα πει και τι θα κάνει. Κυρίως τι θα πει. Τη γλώσσα της την αχαλίνωτη την φοβόταν και η ίδια.

– Πολυκράτη μου, άρχισε όσο πιο γλυκά μπορούσε, μήπως έχεις κάτι με την κοιλιά σου; Σε βλέπω από το πρωί... Έχεις ευκοιλιότητα;

– Όχι, είπε ο Πολυκράτης, αλλά δεν έχω τι άλλο να ρίξω. Πιστεύω πως έχω κάνει μια πολύ σημαντική ανακάλυψη.

Το ύφος του ήταν αφηρημένο και απόμακρο αλλά και ενθουσιασμένο και ευτυχισμένο συγχρόνως. Το ήξερε καλά το ύφος αυτό η Φλωρεντία. Το έπαιρνε κάθε φορά όταν ασχολούταν με τα "μεγάλα προβλήματα", όπως τα έλεγε. Μήπως τον είχε παρεξηγήσει τελικά τον φουκαρά;

- Έκανα πολύ σπουδαία πειράματα, συνέχισε ο Πολυκράτης.
- Γουστάρω! Πειράματα με κουτσοουλίες, πετάχτηκε ο Ιάσοντας. Να τις ανακατεύουμε κιόλας.
- Εσύ να μιλάς με μεγαλύτερο σεβασμό στον πατέρα σου, τον έκοψε η Φλωρεντία.

Αυτή η έλλειψη σεβασμού της νέας γενιάς την ενοχλούσε πράγματι πάρα πολύ, και απορούσε πώς ο Πολυκράτης την ανεχόταν. Τι καλό μπορούσες να περιμένεις από έναν κόσμο όπου οι νέοι θα έπαυαν να σέβονται τους μεγαλύτερους; "Η αγάπη είναι πιο σημαντική από το σεβασμό", είχε πει ο Πολυκράτης, αυτή όμως δεν το δεχόταν. Άλλο το ένα και άλλο το άλλο. Για να αγαπάς τον πατέρα σου, δεν είναι υποχρεωτικό να του φέρεσαι με αυθάδεια. Στράφηκε πάλι στον Πολυκράτη:

- Τι είναι αυτό που ανακάλυψες; ρώτησε.
- Νομίζω ότι απέδειξα πως ό,τι γίνεται στον κόσμο, γίνεται ακριβώς όπως πρέπει να γίνει.

Ο Πολυκράτης στεκόταν και την κοιτούσε με μάτια που έλαμπαν. Φαινόταν και ο ίδιος ευτυχισμένος και εντυπωσιασμένος απ' αυτό που μόλις είχε πει. Μόνο που η Φλωρεντία δεν το καταλάβαινε· τι θα πει "όπως πρέπει να γίνει"; Ό,τι γίνεται, γίνεται όπως γίνεται· το "πρέπει" τι χρειάζεται; Τον κοιτούσε απορημένη. Ο Πολυκράτης το κατάλαβε.

- Σκέφτηκες ποτέ γιατί μια κουτσοουλιά πέφτει με τον τρόπο που πέφτει; Δεν μπορεί να πάει πότε δεξιά, πότε αριστερά, πότε κάτω, πότε επάνω. Υπάρχει ένας μοναδικός δρόμος που μπορεί να κινηθεί και είναι υποχρεωμένη να τον ακολουθήσει.
- Μα, αντέτεινε η Φλωρεντία, οι κουτσοουλίες πέφτουν πότε εδώ και πότε εκεί. Μια φορά μου έπεσε μία στο καλάθι με τα ασπρόρουχα της κυρά-Μάρθας. Να την έβλεπες πως έκανε.

- Αν όμως τις αφήνεις κάθε φορά από το ίδιο ακριβώς μέρος;
- Θα πέφτουν, υποθέτω, στο ίδιο μέρος.
- Αυτό ακριβώς απέδειξα. Αν αφήνεις την κουτσουλιά, ή και ό,τι άλλο έχεις διαθέσιμο φαντάζομαι, να πέφτει από το ίδιο μέρος, θα πέσει οπωσδήποτε στην ίδια θέση. Δεν μπορεί να πάει πουθενά αλλού. Μπορείς να το προβλέψεις και να κάνεις και τον έξυπνο.

– Να το παίξουμε, όταν θα έχουμε επισκέψεις, μπήκε στη μέση πάλι ο Ιάσοντας. Να τους πούμε, αφήστε την κουτσουλιά σας από τη θέση αυτή και εμείς θα σας πούμε πού ακριβώς θα πέσει.

Τη Φλωρεντία είχε αρχίσει να τη σοκάρει αυτή η συζήτηση. Το εύρισκε ανάρμοστο, να συζητάνε τόση ώρα για κουτσουλιές. Ο Πολυκράτης όμως δεν εννοούσε να ησυχάσει.

– Είναι από τα πιο σπουδαία πράγματα που συμβαίνουν. Τώρα ξέρω, γιατί μπορούμε να καταλάβουμε τον κόσμο. Επειδή υπάρχουν νόμοι που τον κυβερνούν. Υπάρχει νομοτέλεια.

– Και επειδή υπάρχει νομοτέλεια στον κόσμο, μπορούμε να καταλάβουμε ό,τι συμβαίνει, και μπορούμε να προβλέψουμε ό,τι θα συμβεί, πρόσθεσε ο Ιάσοντας, του οποίου η σκέψη προχωρούσε με άλματα και δεν χρειαζόταν να χτίζει τους συλλογισμούς βήμα βήμα.

– Ακριβώς. Επειδή υπάρχουν νόμοι. Διαφορετικά θα ήμασταν καταδικασμένοι στην άγνοια και τις προλήψεις. Θα κάναμε μάγια και ξόρκια, αντί να σκεφτόμαστε.

– Ψοφάω για μάγια και για ξόρκια, δήλωσε ο Ιάσοντας.

– Και από πού συμπεραίνεις ότι υπάρχουν νόμοι; ρώτησε η Φλωρεντία, πιο πολύ για να δείξει ότι παρακολουθεί. Δεν πολυκατάλαβανε τι εννοούσε ο Πολυκράτης, ούτε και γιατί ήταν τόσο αναστατωμένος.

– Επειδή γίνεται κάθε φορά το ίδιο. Δεν γίνεται πότε έτσι και πότε αλλιώς. Οτιδήποτε συμβαίνει εξελίσσεται έτσι ακριβώς όπως είναι ανάγκη να συμβεί. Είναι ανάγκη να γίνει έτσι ακριβώς, όπως γίνεται. Υπάρχει κάποιος λόγος που γίνεται έτσι. Μπορεί να

μην τον ξέρουμε, αλλά υπάρχει. Αφού υπάρχει, μπορείς να ψάξεις να τον βρεις. Και τότε, αν τον βρεις, τότε θα ξέρεις!

Ο Πολυκράτης βρισκόταν σε τέτοια αναστάτωση, που η Φλωρεντία πείστηκε, πως τον είχε πραγματικά παρεξηγήσει. Τα μάτια του είχαν την λάμψη του πυρετού. Δεν κρατιόταν, μιλούσε ασταμάτητα. Συνήθως ήταν λιγόλογος. Όταν ήταν και άλλοι μάλιστα μπροστά, καθόταν στην άκρη του και το πολύ πολύ να τους έκανε μια ερώτηση κάπου κάπου. Βέβαια ήταν ερωτήσεις που συνήθως τους μπερδεύαν και τους έκαναν να χάνουν τα λόγια τους, αυτός όμως σπάνια μιλούσε πολύ. Τώρα όμως δεν έλεγε να σταματήσει.

– Αφού κάθε φορά συμβαίνει το ίδιο, πάει να πει ότι υπάρχει κάποιος νόμος που ορίζει ακριβώς, πώς πρέπει να συμβεί το καθετί. Αυτό που λέμε εμείς λογική δεν είναι τίποτα άλλο παρά η αναγνώριση της ύπαρξης αυτού του νόμου. Δεν σου φαίνεται λογικό να πέφτουν οι κουτσουλίες πάντα προς τα κάτω;

– Φυσικά, αυτό θα έλειπε.

– Σκέψου τι θα συνέβαινε, αν μερικές φορές έρχονταν προς τα 'πάνω! Θα είχε μεγάλη πλάκα, ενθουσιάστηκε στην ιδέα ο Ιάσοντας.

– Ο νόμος δεν το επιτρέπει. Η κίνηση της κουτσουλιάς είναι προδιαγεγραμμένη, δεν είναι τυχαία. Δεν ξέρω ακόμα ποιος είναι ο νόμος, ξέρω όμως ότι υπάρχει. Στα πειράματά μου η απόσταση είναι πάντα η ίδια και νομίζω πως και ο χρόνος είναι πάντα ο ίδιος. Μέχρι να γυρίσω να κοιτάξω, φτάνει η κουτσουλιά κάτω.

– Ίσως πρέπει να κάνεις πειράματα από διαφορετικό ύψος, αναμείχθηκε πάλι ο Ιάσοντας, ενώ χασμουριόταν.

– Έχεις δίκιο, και πρέπει να βρω κάποιο τρόπο να μετρήσω με ακρίβεια την απόσταση και το χρόνο που κάνει η κουτσουλιά να πέσει. Εντωμεταξύ όμως ξέρω και κάτι ακόμα πολύ σπουδαίο. Η κουτσουλιά κινείται πάνω σε μία ευθεία γραμμή.

– Ευθεία τι είναι; ρώτησε η Φλωρεντία, σε μια προσπάθεια να εκτρέψει επιτέλους τη συζήτηση από τη συνεχή αναφορά στις κουτσουλίες.

Το αποτέλεσμα της παρέμβασης ήταν πράγματι εντυπωσιακό. Η φλυαρία του Πολυκράτη κόπηκε με το μαχαίρι. Άρχισε να ξεροβήχει, να ζύνει το κεφάλι του και να μουρμουρίζει διάφορα.

Καλά το υπέθεσα, πως δεν το ξέρει, σκέφτηκε η Φλωρεντία. Ενώ ξέρει ένα σωρό περίπλοκα πράγματα, κάθε φορά που τον ρωτάω κάτι τόσο απλό και βασικό μοιάζει να βγαίνει από τα νερά του.

"Η μία από τις τρεις διαστάσεις του χώρου", μουρμούριζε ο Πολυκράτης, "φαντάσου ένα τεντωμένο σύρμα ανάμεσα στον ποπό του πουλιού και το κέντρο της γης". Και ύστερα, σαν να αποφάσισε επιτέλους: "Ο συντομότερος δρόμος ανάμεσα σε δύο σημεία". Σταμάτησε πάλι. "Εδώ, στο *συντομότερος*, φοβάμαι ότι μπλέκεται και η έννοια του χρόνου", είπε σαν να μιλούσε στον εαυτό του και βυθίστηκε στις σκέψεις του. Δεν ξαναμίλησε.

Ούτε και η Φλωρεντία. Είχε κουραστεί από τις σκέψεις όλης της ημέρας. Το σούρουπο είχε πέσει και ένα βαθύ κόκκινο φως σαν από φωτιά ανακατωνόταν με τις σκιές μέσα στη φωλιά. Τον Ιάσονα τον είχε πάρει κιάλας ο ύπνος. Χώθηκε κοντά στον Πολυκράτη. Θυμήθηκε το σύρμα του τηλεφώνου στον τόπο των "μυστικών ραντεβού", όπου τους άρεζε να κάθονται όταν είχαν πρωτογνωριστεί.

Ωρες περνούσαν εκεί κουβεντιάζοντας για αδιάφορα στην αρχή θέματα, ενώ ήξεραν και οι δύο πως η συζήτηση ήταν μονάχα η πρόφαση και πως στην πραγματικότητα το μόνο που ήθελαν ήταν να βρίσκονται κοντά ο ένας στον άλλο. Αργότερα άρχισαν να κουβεντιάζουν για σοβαρότερα θέματα και να κάνουν σχέδια για το κοινό τους μέλλον όπως το ονειρεύονταν. Καλά τα είχαν καταφέρει τελικά. Να, τώρα μπορούσαν να ζουν κοντά ο ένας στον άλλο.

Το σκοτάδι είχε πέσει για καλά, ο Πολυκράτης είχε ήδη αποκοιμηθεί. Και η ίδια ήταν τόσο κουρασμένη. Βρισκόταν στη φάση εκείνη, την τόσο γλυκιά, λίγο πριν σε πάρει ο ύπνος, εκεί που νοιώθεις σαν να διαλύεσαι μέσα σε ένα σύννεφο.

Ο Πολυκράτης στριφογύριζε μέσα στον ύπνο του. Θα είναι από το τεντωμένο σύρμα, σκεφτόταν η Φλωρεντία. Σκέψου να έχεις ένα τεντωμένο σύρμα στον ποπό σου. Θα σε ενοχλεί φοβερά. Και να φτάνει μέχρι το κέντρο της γης. Και γιατί να σταματάει εκεί και να μη συνεχίζει παραπέρα; Να βγει από την άλλη μεριά. Σε χώρες που δεν έχω πάει ποτέ.

Έβλεπε το σκοτεινό δάσος της ξένης χώρας, γεμάτο άγνωστο και κινδύνους. Φοβόταν, αλλά ήθελε και να δει τι ήταν αυτές οι σκιές που κινούνταν στο σκοτάδι με το λιγιστό κοκκινωπό φως. Είχαν κόκκινα μεγάλα μάτια, ράμφη γαμψά και μεγάλα τριχωτά αυτιά. Χοροπηδούσαν πάνω στα κοντόχοντρα πόδια τους με τα μακριά νύχια και κάτι έλεγαν ή τραγουδούσαν. Δαίμονες, συλλογίστηκε η Φλωρεντία με φόβο, πού να βρίσκομαι άραγε;

"Εδώ είναι Αφρική", φώναζαν οι δαίμονες, "εδώ δεν ισχύουν οι εξυπνάδες του Πολυκράτη. Εδώ δεν υπάρχουν νόμοι και λογική. Εδώ γίνεται ό,τι θέλει το τοτέμ μας. Το τοτέμ μας είναι παντοδύναμο, δεν υπόκειται σε κάποια νομοτέλεια. Κάνει ό,τι του αρέσει, ό,τι του ζητήσουμε. Θα χορέψουμε το μαγικό χορό, θα κάνουμε τα ξόρκια μας, και αυτό θα μας κάνει όποια χάρη θελήσουμε".

Γύριζαν γύρω γύρω από μια φωτιά που έκαιγε στο ξέφωτο του δάσους και η Φλωρεντία πρόσεξε πως δίπλα στη φωτιά στεκόταν όρθιο ένα χοντρό ξύλο σκαλισμένο, με κεφάλι πουλιού στην κορυφή. Αλήθεια ποιόν της θύμιζε αυτή η μορφή;

"Το τοτέμ μας είναι καλό", τραγουδούσαν οι δαίμονες, "ξέρει ότι το αγαπάμε και είμαστε πρόθυμοι να υποστούμε κάθε θυσία για χάρη του. Το τοτέμ μας κάνει ό,τι θελήσει. Εδώ είναι Αφρική. Αφρική".

Η φωνή τους χανόταν σιγά σιγά. Η φωτιά με τον χορό των δαιμόνων απομακρυνόταν μέσα στο σκοτεινό δάσος. Πράγμα παράξενο, όσο το τοτέμ χανόταν μακριά στο σκοτάδι, τόσο η μορφή του ξεχώριζε καθαρότερα.

Ήταν η μορφή της Σελέστ.

Το άσπρο πούπουλο

Οι φωνές της Φλωρεντίας ακούγονταν σε όλη τη γειτονιά. Ακόμα και ο παπά-Μανόλης βγήκε στην αυλή για να δει "τι έχουν τα ευλογημένα και φωνάζουν έτσι πρωί πρωί".

– Τι γυρεύει το πούπουλο αυτής της ξεδιάντροπης μέσα στη φωλιά μου;

Φίδι να είχε μπει, δεν θα φώναζε περισσότερο. Έξαλλη πηγαίνοερχόταν βρίζοντας μέσα στη φωλιά, αποφεύγοντας όμως να πλησιάζει το σημείο, όπου ένα μικρό λευκό πούπουλο βρισκόταν ακουμπισμένο στην άκρη δίπλα στον τοίχο.

– Θα πάω να της μαδήσω και τα υπόλοιπα, να ξεμπερδεύουμε μια και καλή μαζί της. Αν δεν σου φτάνει ο άντρας σου κυρά μου, στράφηκε προς τον διαχωριστικό τοίχο φωνάζοντας ακόμα δυνατότερα, να πας να κάνεις ένα κρύο μπάνιο, να σου περάσει η πύρωση, και όχι να προσπαθείς να ξελογιάσεις τον δικό μου.

Ο Πολυκράτης ζαρωμένος σε μια γωνιά την παρακολουθούσε στρίβοντας φοβισμένα το κεφάλι του δεξιά και αριστερά, χωρίς να τολμάει να βγάλει άχνα. Ήξερε πως αργά ή γρήγορα η θύελλα θα ξεσπούσε επάνω του, και προσπαθούσε να μείνει κατά το δυνατόν αφανής. Η πικρή του εμπειρία του είχε διδάξει, πως κάθε φορά που για οποιοδήποτε λόγο ήταν θυμωμένη η Φλωρεντία, στο τέλος αυτός θα την πλήρωνε. Περίμενε υπομονετικά να έρθει η σειρά του και από μέσα του μακάριζε τον πονηρό τον Ιάσονα, που προνοητικός όπως πάντα, βλέποντας την καταιγίδα να έρχεται, το είχε σκάσει με τις πρώτες φωνές της Φλωρεντίας.

Από τη διπλανή φωλιά δεν ακουγόταν κανένας ήχος. "Ας ελπίσουμε ότι λείπουν, σκεφτόταν ο Πολυκράτης, ρεζίλι θα γίνουμε". Και ίσως να είχε δίκιο, γιατί τα χελιδόνια έφευγαν συνήθως πολύ πρωί και αργούσαν να γυρίσουν. Το ρεζιλίκι βέβαια δεν το γλίτωναν με τίποτα. Τις φωνές της Φλωρεντίας δεν ήταν ανάγκη να βρίσκεσαι στην διπλανή φωλιά, για να τις ακούσης. Τις άκουγε

όλο το χωριό. Και στο χωριό, πολύ φοβόταν ο Πολυκράτης, πως τα κουτσομπολιά είχαν ήδη αρχίσει.

Τις προάλλες εκείνοι οι μόρτες στην πλατεία σκουντούσαν ο ένας τον άλλο, καθώς περνούσε, και χαχάνιζαν. "Ομορφούλα όμως, ρε Θέμη, εκείνη η γειτόνισσα, πρέπει να το παραδεχτείς", πέταξε ο ένας. Ο Πολυκράτης έκανε τον αδιάφορο και προσπέρασε, ο φόβος όμως του είχε δεθεί σαν κόμπος στο στομάχι. Τι ήξεραν αυτοί οι αλήτες; Θέλεις να τον έχουν πάρει κάποια φορά από πίσω και να είδανε τίποτα; Χρόνο μια φορά θα είχαν για παρακολούθηση. Έτσι ακαμάτηδες που κάθονται όλη μέρα στην πλατεία, το μόνο που δεν τους λείπει είναι ο χρόνος.

Τον Πολυκράτη δεν τον ένοιαζε για τον εαυτό του. Λίγο τον έμελλε, αν θα τον σχολίαζαν ή θα τον κοροϊδεύαν. Αυτό που φοβόταν, ήταν να μη μάθει η Φλωρεντία του τίποτα και στενοχωρηθεί. Δεν μπορούσε να περιμένει ότι θα καταλάβει. Εδώ χωρίς λόγο και ...

– Λέγε μου εσύ, πώς βρέθηκε αυτό το πούπουλο εδώ μέσα; βρόντησε επιτέλους η Φλωρεντία.

– Πού να ξέρω, αναγκάστηκε πλέον να απαντήσει ο Πολυκράτης, τυχαία υποθέτω.

– Α, τυχαία! σφύριξε η Φλωρεντία. Ωστε συμβαίνουν και τυχαία πράγματα στον κόσμο; Έτσι χωρίς κανένα λόγο, χωρίς αιτία; Αυτά που μας έλεγες για την ανάγκη και την νομοτέλεια που κυβερνάει τον κόσμο, αέρας κοπανιστός, ε; Για τα πούπουλα αυτής της βρόμας δεν ισχύουν οι νόμοι!

– Μα πώς ξέρεις τίνος είναι το πούπουλο; αποτόλμησε ο Πολυκράτης. Μπορεί να είναι οποιουδήποτε. Μπορεί να είναι και δικό μας.

– Δικό μας, ένα κάτασπρο πούπουλο! Μπορείς να μου δείξεις ένα άλλο επάνω μας με τέτοιο χρώμα; Είναι από την κοιλιά της, και ξέρω ακριβώς από πού, το μυρίζω. Πάρ' το αμέσως και πέταξέ το. Εγώ σιχαινόμαι μόνο που το βλέπω, όχι να το ακουμπήσω.

Χωρίς άλλη κουβέντα, δεν ήταν ώρα για κουβέντες τώρα, ο Πολυκράτης έπιασε με το ράμφος του το πούπουλο, έβγαλε το κεφάλι του από τη φωλιά και το έριξε. Το παρακολούθησε να πέ-

φτει. Τι να πέφτει δηλαδή; Κάθε άλλο παρά πέσιμο ήταν αυτό. Το πούπουλο πιο πολύ πετούσε παρά έπεφτε. Στην αρχή φάνηκε πως πάει να πέσει, άλλα μόλις η ταχύτητά του μεγάλωσε, γύρισε με το κυρτό μέρος προς τα κάτω και άρχισε, σαν βαρκούλα, να ταξιδεύει σχεδόν οριζόντια. Έστριβε δεξιά και αριστερά. Έκανε μια ελαφριά βουτιά, για να ακολουθήσει αμέσως μετά ανοδική πορεία. Σε λίγο έστριψε πίσω από τη βορινή πλευρά του καμπαναριού και το έχασε από τα μάτια του.

Ο Πολυκράτης έμεινε να κοιτάζει αφηρημένα, όταν ξαφνικά το είδε να εμφανίζεται πολύ ψηλότερα και να ανεβαίνει ορμητικά στροβιλίζοντας ακόμα πιο πάνω. Κάποια στιγμή ήρθε και καταπάνω του. Αν δεν στεκόταν αυτός στην είσοδο, μπορεί και να ξανάμπαινε μέσα, και τότε ποιος άκουγε την Φλωρεντία. "Το βοριαδάκι, σκέφτηκε, αυτό φταίει. Αν υπάρχει άνεμος, μπορεί όχι μόνο να σου καθυστερήσει την πτώση, αλλά και να σε ανεβάσει κιόλας. Μήπως ο άνεμος δεν κουβαλάει ένα σωρό σκουπίδια και καμιά φορά τα φέρνει και μέσα στη φωλιά και βρίζει η Φλωρεντία; Σίγουρα ο άνεμος το έφερε. Τώρα από πού; τρέχα γύρευε".

Το πούπουλο είχε στρίψει εν τω μεταξύ πάλι στην υπήνεμη πλευρά του καμπαναριού και είχε ξαναρχίσει την "πτώση" του. Ο Θεός να την κάνει πτώση βέβαια· στροφές δεξιά, αριστερά, κουνήματα, σκαμπανεβάσματα, ανεβοκατεβάσματα. Ο Πολυκράτης με συνεχώς και πιο απλανές βλέμμα το παρακολουθούσε, ενώ οι αμφιβολίες είχαν αρχίσει να θεριεύουν μέσα του. Τι είχε πει η Φλωρεντία; "Τα περί νομοτέλειας αέρας κοπανιστός". Αλήθεια, ποιος νόμος κυβερνούσε την πτώση του πούπουλου; Αυτό έκανε ό,τι ήθελε. Έστριβε τότε εδώ και τότε εκεί. Όλο καμπύλες ήταν η κίνησή του. Τι ευθείες και τεντωμένα σύρματα; Ήταν μια κίνηση όλως διόλου τυχαία.

Ο τακτικός, νοικοκυρεμένος, νομοτελής, λογικός κόσμος του Πολυκράτη γκρεμιζόταν...

"Επανάληψη! σκέφτηκε με απόγνωση, η επανάληψη θα μας δείξει την αλήθεια". Κοίταξε απελπισμένα τριγύρω, μήπως βρει κάποιο πούπουλο. Ήταν αστείο μόνο και να το σκέφτεσαι. Πούπουλο παρατημένο μέσα στην ολοκάθαρη καλοσυγυρισμένη φωλιά της Φλωρεντίας! Χωρίς στιγμή να διστάσει, άρπαξε αποφασισ-

στικά ένα πούπουλο από την κοιλιά του και με ένα απότομο τίναγμα του κεφαλιού το ξερίζωσε. Ο πόνος από το ξερίζωμα δεν ήταν τίποτα μπροστά στον πόνο από το γκρέμισμα του φιλοσοφικού του οικοδομήματος.

Το άφησε να πέσει από την ίδια ακριβώς θέση που είχε αφήσει να πέσει και το άσπρο πούπουλο και το παρακολούθησε με τεταμένη την προσοχή του. Το πούπουλο έκανε πως πέφτει αρχικά, μετά όμως γύρισε με το κυρτό μέρος προς τα κάτω και άρχισε τα "τσαλίμια": στροφές, βόλτες, ανεβοκατεβάσματα. Τα ίδια χάλια όπως και το άσπρο πούπουλο σε μια όμως όλως διόλου διαφορετική πορεία. Για λίγο χάθηκε πίσω από τη νότια πλευρά και μετά ξαναφάνηκε πολύ πιο κάτω, για να αρχίσει να ανεβαίνει μετά από λίγο.

"Μπορεί να φταίει το χρώμα", πέρασε από το μυαλό του Πολυκράτη. Αδίστακτα τράβηξε ένα ακόμα πούπουλο και ύστερα κι άλλο κι άλλο. Μάταια όμως. Κάθε πούπουλο ακολουθούσε τη δική του απρόσμενη, διαφορετική πορεία, που σε τίποτα δεν έμοιαζε με την πορεία των προηγούμενων. Τι είχε πει στην Φλωρεντία; "Όταν κάθε φορά συμβαίνει το ίδιο, πάει να πει ότι υπάρχει κάποιος νόμος". Κι όταν δεν συμβαίνει πάντα το ίδιο, δεν υπάρχει νόμος; Ο Πολυκράτης δεν ήξερε τι να σκεφτεί και εξακολούθησε να μαδάει πούπουλα και να τα ρίχνει.

Σε λίγο ένα ολόκληρο σμήνος από πούπουλα στριφογύριζε και ανεβοκατέβαινε στο χώρο του καμπαναριού σαν κοπάδι μυγάκια. Ο Πολυκράτης με βλέμμα θολό τα παρακολουθούσε. Το καθένα είχε μια δική του κίνηση, όλα μαζί όμως έδειχναν μια κοινή συμπεριφορά. Μαζί έτρεχαν σπρωγμένα από τον αέρα προς την ίδια μεριά, μαζί ανέβαιναν προς τα επάνω, μαζί στροβιλιζόνταν. "Βλέπω πιο πολύ την κίνηση του αέρα, παρά την κίνηση της πτώσης τους", πέρασε από το μυαλό του. "Και ο νόμος της πτώσης τι έγινε; Ισχύει μόνο για κουτσουλιές και δεν ισχύει για πούπουλα; Πάνω που νόμισα ότι μπορούμε να καταλάβουμε τον κόσμο! Θα τρελαθώ".

Αισθανόταν ότι θα σκάσει από τη στενοχώρια του. Το κεφάλι του βούιζε και τον πονούσε, το στήθος του τον πονούσε και τον έτσουζε. Πόνος στο στήθος από τη στενοχώρια, το είχε ακουστά.

Αλλά τσουξίμο; Έσκυψε να κοιτάξει. Κατακόκκινο, γυμνό, πρησμένο, το στήθος του και η κοιλιά του ήταν μια σκέτη πληγή. "Τελικά είμαι πράγματι πολύ μεγάλος βλάκας", σκέφτηκε ο Πολυκράτης.

Η Φλωρεντία βυθισμένη αρχικά στις σκέψεις της και το θυμό της, δεν είχε δώσει προσοχή. Πηγαινοερχόταν μουρμουρίζοντας, ενώ οι υποψίες της έπαιρναν μια συνεχώς και πιο οργανωμένη μορφή. Ήταν ολοφάνερο, πως κάποιο σατανικό σχέδιο βρισκόταν σε εξέλιξη. Ένα σχέδιο που δεν μπορεί παρά να είχε ως στόχο την ίδια και τη ευτυχία της. Ένα σχέδιο στο οποίο ο Πολυκράτης, ως ελπίσουμε πως άθελά του, συνέπραττε. Ο Πολυκράτης της που τον θεωρούσε ολότελα δικό της και τώρα...

Αλήθεια τι έκανε εκεί ο Πολυκράτης; Τραβούσε πούπουλα από το στήθος του και την κοιλιά του και τα έριχνε ξωπίσω από το πούπουλο εκείνης της ξετσίπωτης που μόλις τον είχε βάλει να το πετάξει! Η σαστιμάρα της Φλωρεντίας ήταν τέτοια, που της κόπηκε η φωνή. Σαν αστραπή ζωντάνεψε μπροστά της η εικόνα του ονείρου, που το είχε εντελώς ξεχάσει. Ο χορός των δαιμόνων που έλεγαν, πως είναι έτοιμοι να κάνουν κάθε θυσία για χάρη της θεότητας που λάτρευαν.

"Θυσία, σκέφτηκε, της κάνει θυσία. Θυσιάζει τα δικά του πούπουλα, επειδή δεν μπόρεσε να κρατήσει το δικό της, και τα στέλνει να το συναντήσουν". Έβλεπε πράγματι το άσπρο πούπουλο να το έχουν περιτριγυρίσει τα γκρίζα πούπουλα του Πολυκράτη και να χορεύουν γύρω του. Ακριβώς όπως ο χορός των δαιμόνων στο όνειρο. Ένοιωθε να πνίγεται. Καλά που δεν ήταν και το παιδί εκεί να βλέπει αυτά τα αίσχη.

– Τραβήξου μια στιγμή, σε παρακαλώ, θέλω να βγω έξω.

Παραμέρισε τον Πολυκράτη και πέταξε μακριά. Πού να πήγαινε; Δεν είχε κανένα σκοπό, ούτε και κανένα λόγο που έφυγε από τη φωλιά. Δεν μπορούσε απλώς να αναπνεύσει πια εκεί μέσα. Ήθελε να πάρει αέρα, να βγει έξω, να πετάξει ψηλά. Δεν πετούσαν πια ψηλά. Εκεί μόνο τα χελιδόνια περιδιάβαζαν. Αυτοί όλο κοντά στη γη τριγυρούσαν. Αλήθεια πόσο καιρό είχαν να πάνε στο αγαπημένο τους σύρμα του τηλεφώνου, στον τόπο των "μυστικών ραντεβού";

Βέβαια δεν το χρειάζονταν πια, αφού ήταν όλη τη μέρα μαζί με τον Πολυκράτη στην φωλιά. Αλλά να, έτσι βρε παιδί μου, να πάνε μια φορά χωρίς λόγο. Πρέπει να υπάρχει οπωσδήποτε πάντα κάποιος λόγος για να κάνει κανείς κάτι; Να πάνε, για να θυμηθούνε τα παλιά. Κι αυτό όμως, θα μου πεις, πάλι λόγος θα ήταν. Μήπως πράγματι για ό,τι κάνουμε και ό,τι συμβαίνει υπάρχει πάντα κάποιος λόγος;

Ασυναίσθητα το πέταγμά της την οδήγησε, που αλλού; στο σύρμα του τηλεφώνου. Όταν το αντίκρισε από μακριά μετά τόσο καιρό η καρδιά της σκίρτησε. Οι τρυφερές αναμνήσεις ανακατεύονταν με τη σημερινή της στενοχώρια και την έπνιγαν. Ξαναζούσε τις ημέρες της ευτυχίας της. Τότε που μόνο η αγάπη γέμιζε την ψυχή της, κανένα σύννεφο δεν σκίαζε την σκέψη της. Έβλεπε τον εαυτό της να κάθεται ώρες πάνω στο σύρμα δίπλα στον Πολυκράτη, χωρίς να μιλάει, μόνο αγγίζοντάς τον κάπου κάπου "τυχαία" όταν έπρεπε να τακτοποιήσει τις φτερούγες της.

Όσο πλησίαζε πετώντας τόσο καθαρότερα τους έβλεπε. Να, αυτή και ο Πολυκράτης δίπλα δίπλα πάνω στο σύρμα. "Μη χειρότερα, σκέφτηκε, *πουλάκια κάνουν τα μάτια μου*, έχω αρχίσει να έχω παραισθήσεις. Σύνελθε Φλωρεντία προτού να είναι αργά". Και όμως, όσο πιο κοντά έφτανε τόσο αναντίρρητο γινόταν το γεγονός. Υπήρχαν πράγματι δύο πουλιά εκεί. Δίπλα δίπλα. Ένα σπουργίτι ... το άλλο όμως; Δεν το έβλεπε καλά, βρισκόταν από πίσω. Σπουργίτι εντούτοις δεν ήταν. Τι θα μπορούσε να είναι; Ποιο πουλί κάθεται δίπλα δίπλα με ένα σπουργίτι;

– Ήμαρτόν σοι Κύριε! παρ' ολίγον να της ξεφύγει κραυγή της Φλωρεντίας. Τι θα δουν ακόμα τα μάτια μας; Ένα χελιδόνι δίπλα σε ένα σπουργίτι!

Το θέαμα ήταν τόσο αναπάντεχο, ώστε η περιέργειά της την έκανε να ξεχάσει όλα τα άλλα που την απασχολούσαν. Με προσεκτικές κινήσεις, αθόρυβα άρχισε να πλησιάζει αθέατη από πίσω. Το γεγονός ότι ένα χελιδόνι καθόταν δίπλα δίπλα με ένα σπουργίτι εκεί μπροστά της, της φαινόταν τόσο απίστευτο, που θα έκανε οτιδήποτε για να μάθει περισσότερα. Δεν ήξερε ακόμα ότι το πιο απίστευτο από όλα τα απίστευτα που της επιφύλασσε αυτή η ημέρα, την περίμενε σε λίγο.

Όταν έφτασε σε απόσταση τέτοια που να μπορεί να διακρίνει χαρακτηριστικά, και γνώρισε ποιο ήταν το σπυργίτι, η έκπληξή της ήταν τόση, που παρ' ολίγον να σωριαστεί, αν δεν προλάβαινε να αρπαχτεί από το κλαδί κάποιας ελιάς. Ήταν ο Ιάσοντας δίπλα δίπλα με τον Ροβέρτο και κουβέντιαζαν.

Όποια καταστροφή είχε υποστεί πριν από λίγο το φιλοσοφικό οικοδόμημα του Πολυκράτη, ίδια καταστροφή υφίστατο τώρα και ο κόσμος της Φλωρεντίας. Ο Ιάσοντας, ο Ιάσοντας της, ό,τι πιο τρυφερό και πιο αγνό υπήρχε στον κόσμο, παρέα με τον ξιπασμένο άντρα αυτής της ξετσιώπωσης! Και τι είχαν να κουβεντιάσουν οι δυο τους; Ο Ιάσοντας βέβαια πιο πολύ άκουγε, όλο ο Ροβέρτος μιλούσε. Ποιος ξέρει τι βρομόλογα θα του μάθαινε ή άλλα σιχαμερά πράγματα. Δεν τολμούσε να πλησιάσει περισσότερο, για να μη γίνει αντιληπτή, κι έτσι σπαράγματα μονάχα από την κουβέντα τους έφταναν στα αυτιά της.

– ...ανοίγεις τις φτερούγες και σηκώνεις απότομα την ουρά..., έλεγε ο Ροβέρτος.

"Ορίστε, καλά το κατάλαβα, βρόμικα πράγματα του μαθαίνει, ένοιωσε δικαιωμένη στις ανησυχίες της η Φλωρεντία, πρέπει να βρω τρόπο να παρέμβω". Ξαφνικά ο Ροβέρτος άφησε το σύρμα για να κάνει μια από τις ηλίθιες βουτιές του με το κεφάλι κάτω μέχρι να αγγίξει σχεδόν το έδαφος και αμέσως ξαναγύρισε για να καθίσει πάλι δίπλα στον Ιάσωνα, ο οποίος όλος προσοχή και θαυμασμό, αυτό ήταν ολοφάνερο από τη στάση του, τον παρακολουθούσε. Η Φλωρεντία αποφάσισε, πως το καλύτερο που είχε να κάνει ήταν να συνεχίσει την παρακολούθηση αθέατη, για να μάθει πιο πολλά. Ήταν ανάγκη να μάθει όσο το δυνατόν περισσότερα, για να μπορέσει να βοηθήσει το γιαβρί της στον κίνδυνο που το απειλούσε.

Στο μεταξύ στη φωλιά το δράμα του Πολυκράτη συνεχιζόταν. Ξεφυσώντας και μουρμουρίζοντας περπατούσε πάνω κάτω σπάζοντας το κεφάλι του να καταλάβει γιατί υπήρχε αυτή η διαφορά ανάμεσα στην κουτσουλιά και το πούπουλο.

– Λοιπόν ας τα πάρουμε τα πράγματα από την αρχή, προτού τρελαθούμε όλως διόλου, μουρμούρισε. Υπάρχει νόμος για την πτώση της κουτσουλιάς ναι ή όχι; Υπάρχει και το αποδείξαμε με

το πείραμα. Όταν όλες οι επαναλήψεις έχουν το ίδιο αποτέλεσμα και όταν μπορείς να προβλέψεις ότι κάτι που πέφτει θα έχει φτάσει σε τόση ώρα σε τόση απόσταση, τότε υπάρχει νόμος και κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί την ύπαρξή του. Πολύ ωραία.

– Τώρα, μπορεί ο νόμος για άλλα πράγματα να ισχύει και για άλλα όχι; Αυτό είναι βλακεία και δεν χρειάζεται να το συζητήσουμε περισσότερο. Ο νόμος ή υπάρχει ή δεν υπάρχει. Εφ' όσον υπάρχει, ισχύει για το κάθε τι. Πάει κι αυτό το ξεκαθαρίσαμε. Γιατί λοιπόν τα πούπουλα συμπεριφέρονται τόσο παράξενα; Ωχ, αυτός ο πόνος στην κοιλιά θα με πεθάνει. Σίγουρα έφαγα κάποια σαχλαμάρα και με πείραξε.

– Πονάς πολύ καημένη μου; ακούστηκε η φωνή της Σελέστ από τη διπλανή φωλιά. Ξέρεις καλά ότι ο πόνος δεν είναι από δυσπεψία, αλλά από το ανελέητο μάδημα που έκανες στην κοιλιά σου.

Ο Πολυκράτης κοκάλωσε. Εκεί που πηγαينوερχόταν μονολογώντας μέσα στη φωλιά, έμεινε ξαφνικά πετρωμένος σαν στήλη άλατος με το στόμα ανοιχτό.

– Εί... είσαι εδώ από ώρα, κατόρθωσε να ψελλίσει.

– Δεν βγήκα καθόλου σήμερα, δεν ένοιωθα και πολύ καλά. Ο Ροβέρτος βγήκε μόνος του με τον Ιάσονα, που ζητούσε να του μάθει πώς να κάνει τις κατακόρυφες βουτιές.

– Και... και τα άκουσες όλα; Είπε με τρεμάμενη φωνή ο Πολυκράτης.

– Μπορούσα να μην τα ακούσω; γέλασε η Σελέστ, δεν με πειράζει όμως, την ξέρω πια τη Φλωρεντία, δεν είναι κακό κορίτσι. Η ζήλια της δείχνει μονάχα την μεγάλη αγάπη που σου έχει. Όσο για το πούπουλο μάλλον έχει δίκιο. Δικό μου πρέπει να ήταν. Μαδάω φοβερά τον τελευταίο καιρό. Νομίζω πως σύντομα θα έχουμε γεννητούρια. Αυτές οι αδιαθεσίες... Και τα πούπουλα που πέφτουν από την κοιλιά μου... Έχω αρχίσει να στρώνω μέσα τη φωλιά.

– Έ! Αυτό είναι, φώναξε με ενθουσιασμό ο Πολυκράτης. Φαντάζομαι τη χαρά του Ροβέρτου!

- Τρελός και παλαβός. Σχεδιάζει από τώρα τα φοβερά ακροβατικά κόλπα και τις βουτιές, που θα τους μάθει. Προς το παρόν πρέπει να αρκεστεί στον Ιάσονα.
- Τρέμω στη σκέψη, ότι μπορεί να τους τσακώσει η Φλωρεντία τους δυο μαζί. Θα έχουμε δράματα φοβερά.
- Κι εγώ το φοβάμαι. Αλλά πάλι καλύτερα να δει τον Ιάσονα μαζί με τον Ροβέρτο, παρά να έβλεπε εσένα μαζί του ή ακόμα χειρότερα μαζί μου.
- Ξέρεις Σελέστ μου, νομίζω ότι θα πρέπει να τις σταματήσουμε για λίγο αυτές τις συναντήσεις. Φοβάμαι ότι μας έχουν δει. Δεν θα ήθελα να φτάσει τίποτα στ' αυτιά της Φλωρεντίας.
- Μα θα τις σταματήσουμε ούτως ή άλλως. Αν είναι όπως νομίζω, δεν θα μπορώ πια να έρχομαι στα "μυστικά ραντεβού". Τώρα όμως καλύτερα να σταματήσουμε τις φλυαρίες, προτού γυρίσει η Φλωρεντία. Κι εσύ καλά θα κάνεις να πας να δροσίσεις το μαδημένο στήθος σου στη βρύση... "να σου περάσει η πύρωση"... να σου περάσει ο πόνος ήθελα να πω.
- Α, βλέπεις, είσαι ενοχλημένη και κεντρίζεις εμένα τώρα.
- Αυτό με ενόχλησε λιγάκι, ομολόγησε η Σελέστ, μη μου κακιώνεις όμως που σε πειράζω. Φταίει που είμαι κακοδιάθετη αυτές τις μέρες. Κι αν δεν πειράζω εσένα, που είσαι φίλος μου, ποιον να πειράζω. Έλα, συγχώρησέ με και πήγαινε πράγματι, να δροσιστείς, θα σε ανακουφίσει. Τι ανοησία να πιάσεις να μαδήσεις το στήθος σου!
- Μα είχα να λύσω ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα. Πρέπει να βρω, αν συμβαίνουν και τυχαία πράγματα στον κόσμο. Είναι πολύ σημαντικό.
- Το ξέρω, αυτό όμως δεν είναι λόγος να μαδάς το στήθος σου. Νομίζω πως έχει δίκιο η Φλωρεντία που σε κατσαδιάζει. Μόνο πήγαινε σε παρακαλώ. Αν συναντήσει η Φλωρεντία τον Ροβέρτο χωρίς εμένα, σίγουρα θα συμπεράνει, πως βρίσκομαι εδώ, και καλύτερα να μη σε βρει κι εσένα γυρνώντας.
- Έχεις δίκιο, είτε ο Πολυκράτης βγαίνοντας από τη φωλιά. Χαιρέτισέ μου τον Ροβέρτο. Έχετε κι οι δυο όλη μου την αγάπη και όλες μου τις ευχές γι αυτό που έρχεται.

Πέταξε κατ ευθείαν στη βρύση, ήπιε δυο τρεις γουλιές και πήδησε αμέσως μέσα στο νερό. Αναπνεύσασε μόλις το κρύο νερό ακούμπησε στην κοιλιά και το στήθος του. Η ευεργετική επίδραση της δροσιάς ήταν ακαριαία. Ο πόνος χάθηκε ως δια μαγείας και στη θέση του έμεινε μόνο ένα ελαφρό μούδιασμα. Τσαλαβούτησε για λίγη ώρα, βούτηξε και το κεφάλι του μερικές φορές, του άρεζε να βρέχει το μαδημένο του κεφάλι, και ένοιωσε γενικά πολύ καλύτερα. Θέλεις το διάλειμμα που έκανε μιλώντας με τη Σελέστ, θέλεις η δροσιά του νερού, αισθανόταν σαν να είχαν ξεκαθαρίσει και οι σκέψεις του.

"Το πρώτο που έχω να κάνω, συλλογίστηκε, είναι να καταλάβω τι εννοώ, όταν λέω *τυχαίο*". Εκείνη τη στιγμή άνοιξε ξαφνικά η παλαινή πόρτα της εκκλησίας και βγήκε ο παπά-Μανόλης που κατευθύνθηκε προς τη βρύση. Ο Πολυκράτης αιφνιδιάστηκε και πήδηξε τρομαγμένος σ' ένα κλαδί της πορτοκαλιάς.

"Αυτό τώρα τι ήταν; σκέφτηκε. *Τυχαία* βγήκε ο παπά-Μανόλης; Το γεγονός ότι ξαφνιάστηκε, μου δίνει το δικαίωμα να πω ότι τυχαία βγήκε ο παπά-Μανόλης και τυχαία κατευθύνθηκε προς τη βρύση; Ασφαλώς όχι. Πρώτα πρώτα ο παπά-Μανόλης είχε σίγουρα κάποιο σκοπό, κάποιο λόγο γι αυτή του την ενέργεια. Κι ύστερα, ακόμα κι εγώ θα μπορούσα να το είχα προβλέψει, αν δεν ήμουν τόσο ζαλισμένος σήμερα, αφού ξέρω ότι αυτή την ώρα βγαίνει κάθε μέρα, για να ποτίσει τα λουλούδια. Αν είμαι παρατηρητικός και δεν έχω αποβλακωθεί ολότελα, μπορώ να προβλέψω και τις κινήσεις του. Να, τώρα θα σκύψει να πάρει το ποτιστήρι, να το γεμίσει". Πράγματι ο παπά-Μανόλης έσκυψε, πήρε το ποτιστήρι και άρχισε να το γεμίζει στη βρύση.

"Εφόσον μπορώ να προβλέψω ένα γεγονός, μπορώ να το ονομάζω τυχαίο; Και αν πάλι δεν μπορώ να προβλέψω ένα γεγονός, επειδή μου λείπουν τα στοιχεία ή επειδή είμαι αδιάφορος ή είμαι βλάκας με περικεφαλαία, έχω το δικαίωμα να το βαφτίζω τυχαίο; Ή πάλι, μπορεί το ίδιο γεγονός να είναι για τον έναν, που ενδιαφέρθηκε να το μελετήσει, νομοτελής και για τον άλλο τον αδιάφορο τυχαίο;

Και αν ενδιαφέρομαι συνεχώς και περισσότερο, και μελετώ τα φαινόμενα, και κάνω πειράματα, θα βρω στο τέλος πως ό,τι γί-

νεται στον κόσμο, γίνεται επειδή πρέπει να γίνει, επειδή ο νόμος επιβάλλει να γίνει έτσι· και όταν λέω *τυχαίο* μόνο την άγνοιά μου περιγράφω; Και μάλλον δεν υπάρχει μόνο ένας νόμος, αλλά είναι περισσότεροι και μπλέκονται ο ένας με τον άλλο. Γι αυτό δεν μπορώ να καταλάβω την κίνηση του πούπουλου. Αν το ζουπούσα το πούπουλο, και το έκανα μια μικρή μπαλίτσα, θα έπεφτε άραγε όπως η κουτσουλιά; Ουφ, μπερδεύτηκα πάλι. Να ήταν η Φλωρεντία εδώ να κουβέντιαζα μαζί της, να ξεμπερδεύομουν. Αλήθεια όμως, τι κάνει αυτή τόσες ώρες, πού γυρίζει; Θα νυχτώσει σε λίγο".

Πράγματι. Το φως είχε λιγοστέψει. Ο Πολυκράτης πέταξε από το κλαδί και υψώθηκε. Η ολοκάθαρη, κρυστάλλινη, ατμόσφαιρα του επέτρεπε να βλέπει πολύ μακριά. Έψαξε με το βλέμμα του. Σε λίγο τη διέκρινε. Η Φλωρεντία ερχόταν από μακριά, πέρα από το χωριό. Δεν μπορούσε να διακρίνει λεπτομέρειες αλλά δεν χρειαζόταν. Γνώριζε το πέταγμά της. Και μέσα σε εκατό πουλιά να ήταν, και με κλειστά μάτια, πάλι θα τη γνώριζε. Τόσα χρόνια αγάπης τον είχαν τόσο ενώσει μαζί της, που δεν χρειαζόταν ούτε καν να τη δει. Απλά ένοιωθε πού είναι. Σαν να ήταν ένα κομμάτι δικό του. Η φτερούγα του ή το πόδι του. Δεν χρειαζόταν να δει, ήξερε πού ήταν.

Μόνο που στο πέταγμα της Φλωρεντίας υπήρχε απόψε κάτι βαρύ και αργό, σαν να κουβαλούσε ένα φορτίο ασήκωτο στη ράχη της. Μαύρα προαισθήματα έζωσαν τον Πολυκράτη. Η Φλωρεντία ερχόταν από την κατεύθυνση του σχολείου, εκεί που ήταν ο τόπος των "μυστικών ραντεβού". Πέταξε να την προϋπαντήσει. Όσο την πλησίαζε, τόσο η ανησυχία του μεγάλωνε. Η Φλωρεντία δεν ήταν απλά θυμωμένη όπως συνήθως. Δεν έπαιζε κάποιον τραγικό ρόλο. Ήταν, ήταν ... Η μόνη σωστή λέξη θα ήταν "λαβωμένη". Σίγουρα τους είχε δει.

— Τι έγινες, ανησύχησα, πού ήσουν; ο Πολυκράτης προσπάθησε να κάνει τη φωνή του όσο πιο ανάλαφρη και ανέμελη μπορούσε.

Δεν του απάντησε. Ούτε γύρισε καν να τον κοιτάξει. Συνέχισε να χτυπάει με κόπο, αργά, τις φτερούγες της. Κατευθύνθηκε ολόγιστα στη φωλιά. Ο Πολυκράτης την ακολούθησε σε ελάχιστη α-

πόσταση, χωρίς να τολμάει να βγάλει άχνα. Μπαίνοντας στη φωλιά του είπε:

– Εσύ τα ήξερες όλα ...

Ήταν συγχρόνως ερώτηση και τελεσίδικη απόφαση, παράπονο και καταδίκη. Όλα αυτά μαζί.

– Εγώ... τι... δεν..., ήταν το μόνο που κατόρθωσε να ψελλίσει ο Πολυκράτης.

Η Φλωρεντία τράβηξε κατευθείαν στη γωνιά της. Έκρυψε το κεφάλι κάτω από τη φτερούγα της, σαν να επρόκειτο να κοιμηθεί, και έμεινε ακίνητη. Ο Πολυκράτης ζάρωσε κοντά της μην έχοντας κουράγιο ούτε να της πει τίποτα ούτε καν να την αγγίξει. Όταν αργότερα γύρισε και ο Ιάσοντας, μάλλον κατάλαβε πως κανείς δεν κοιμόταν. Δεν έκανε όμως καθόλου θόρυβο και μαζεύτηκε κι αυτός σιωπηλός στη γωνιά του. Εκείνη τη νύχτα κανείς δεν πρέπει να κοιμήθηκε βαθιά.

Από δίπλα ακούγονταν κάτι ασυνήθιστα πήγαινε – έλα και κάτι παράξενα μουγκά βογκητά. Κάποιος υπέφερε.

Ήταν οι ωδίνες της Σελέστ.

Το μεγάλο μυστικό

Απ' τον ανήσυχο, ταραγμένο ύπνο τους, τους ξύπνησαν πρωί πρωί οι φωνές του Ροβέρτου.

– Έφτασε ο γιος μου! Ο πιο ριψοκίνδυνος και επιδέξιος ακροβάτης όλων των εποχών!

Πετούσε φωνάζοντας μπροστά στη φωλιά, κάνοντας ο ίδιος τις φοβερότερες ακροβατικές φιγούρες που είχαν δει μέχρι τότε. Κάμποσα χελιδόνια από τις γειτονικές φωλιές έτρεξαν να λάβουν μέρος στη χαρά πετώντας σε σχηματισμό και κάνοντας "συγχρονισμένους ελιγμούς υψίστης ακριβείας".

Η Σελέστ είχε βγάλει το κεφάλι της από την είσοδο και παρακολουθούσε. Ήταν ολοφάνερα εξαντλημένη αλλά και ολοφάνερα ανείπωτα ευτυχισμένη. Χαμογελούσε συγκαταβατικά με τα καμάματα του Ροβέρτου και το πρόσωπό της έλαμπε. Τα σημάδια της προσπάθειας, της αγωνίας και του πόνου υπήρχαν ακόμα επάνω της, αλλά ένα φως την τύλιγε ολόκληρη. Ακτινοβολούσε.

"Μοιάζει σαν να συνάντησε το Θεό", πέρασε από το μυαλό του Πολυκράτη.

Ο Ιάσοντας αφηφώντας όλους τους "κανόνες της συνωμοτικότητας" βγήκε κι αυτός και ανακατεύτηκε στον χορό των χελιδονιών. Φυσικά δεν μπορούσε να πετάξει μαζί τους, αλλά ο Ροβέρτος τον πρόσεξε, έσπευσε κοντά του και πετούσε δίπλα του, δίνοντας του έτσι την αίσθηση ότι μετέχει κι αυτός στο γλέντι.

– Και πώς ξέρεις ότι θα είναι αγόρι, τον ρώτησε ο Ιάσοντας.

– Δεν το ξέρω. Κι ούτε έχει καμιά σημασία, αλλά πρέπει να δώσω κάποιο πρόσωπο στη χαρά μου. Έλα τώρα, άστα αυτά και κάνε μια από εκείνες τις βουτιές που σου έμαθα, να δούνε και οι φίλοι μου τι καλά που τα καταφέρνεις.

Η βουτιά του Ιάσωνα θα τον κατέτασσε, για σπουργίτι, στην "κατηγορία των πρωταθλητών και ηρώων". Ακόμα και τα χελιδό-

νια τον παίνευαν. "Κοίτα ρε, ο σπούργος πώς τα καταφέρνει". Ο Ιάσονας όμως πίστευε, πως το έκαναν για χατίρι του Ροβέρτου. Υπό άλλες συνθήκες ούτε που θα τον είχαν προσέξει, αν δεν τον κορόιδευαν κιόλας.

Τον Ροβέρτο τον αγαπούσαν όλοι. Όταν μιλούσαν γι αυτόν, φωτιζόταν το πρόσωπό τους. Δεν τον αγαπούσαν απλά, τον λάτρευαν. Όλοι, γέροι και παιδιά. Οι γέροι θαρρείς και ξανάνιωναν δίπλα του. Και τα παιδιά δεν ξεκολλούσαν από κοντά του, γιατί έπαιζε πάντα μαζί τους και τους έκανε ό,τι ακροβατικά του γύρευαν. Μάλλον τον αγαπούσαν όλοι, γιατί τους αγαπούσε αυτός όλους.

Πάντα αισιόδοξος, χαρούμενος, κεφάτος, χωρατατζής, πρόθυμος. Δεν υπήρχε περίπτωση, να του γυρέψει κανείς κάτι, και να μην τρέξει αμέσως να εκπληρώσει όποια χάρη και να του ζητούσες. Το πιο σπουδαίο όμως ήταν, ότι όπου βρισκόταν ο Ροβέρτος βασιλευε η χαρά και το κέφι. Ακόμα και όταν προηγουμένως υπήρχε κακοκεφιά ή στενοχώρια, αρκούσε να εμφανιστεί ο Ροβέρτος, για να απλωθεί αμέσως παντού χαρά και αισιοδοξία. Σαν να έμπαινε σε ένα σκοτεινό δωμάτιο φέρνοντας μαζί του ένα δυνατό φως.

Τα πιο πολλά πουλιά του εμπιστευόντουσαν τα πιο κρυφά προσωπικά τους προβλήματα. Ήξεραν ότι θα τους ακούσει. Όχι αδιάφορα από υποχρέωση ή με προσποιητή υπομονή, αλλά με πραγματικό ενδιαφέρον. Όχι από περιέργεια ή διάθεση για κουτσομπολιό, απ' αυτόν δεν μπορούσες να μάθεις ποτέ τίποτα, αλλά με πρόθεση να συμμεριστεί τον πόνο του άλλου και να τον βοηθήσει να κουβαλήσει το βάρος.

Και τα πουλιά το ένιωθαν αυτό και τον εμπιστευόντουσαν απολύτως. Ήξεραν ότι θα τους καταλάβει. Θαρρείς και μόνο που του μιλούσαν έφευγε το βάρος από πάνω τους. Ίσως να το φορτώνόταν ο Ροβέρτος.

– Πολύς πόνος, εξομολογήθηκε κάποτε στον Ιάσονα.

Είχε αναπτυχθεί ένας πολύ στενός δεσμός μεταξύ τους.

– Εσύ φταις, απάντησε με το γνωστό του θράσος ο Ιάσονας. Πας και φορτώνεσαι τα βάσανα των άλλων. Αντί να φροντίζεις τον

εαυτό σου, φροντίζεις τους άλλους. Δεν κάνεις τίποτα για σένα, και ό,τι κάνεις είναι πάντα για κάποιον άλλον.

– Μα ακριβώς για τον εαυτό μου το κάνω. Ό,τι κάνεις για τον άλλο, σου δίνει τη μεγαλύτερη ικανοποίηση. Δεν έχεις προσέξει, πως όταν κάνεις ένα δώρο, χαίρεσαι περισσότερο, παρά όταν παίρνεις ένα δώρο; Δεν έχεις καταλάβει ακόμα, πώς είμαι ευτυχισμένος, επειδή νοιάζομαι για την ευτυχία των άλλων; Ευτυχία είναι να δίνεις, όχι να παίρνεις. Αυτό είναι το μεγάλο μυστικό.

– Μπορείς όμως να δίνεις συνεχώς; Στο τέλος δεν θα σου μείνει εσένα τίποτα, ούτε θα έχεις τι να δώσεις σε άλλους.

– Πρώτον υπάρχουν μερικά πράγματα που δεν λιγοστεύουν όταν τα δίνεις. Όπως το χαμόγελο και η καλή κουβέντα. Και δεύτερον το να έχεις λιγότερα, δεν σε πειράζει καθόλου, όταν είσαι ευτυχισμένος. Γιατί το σημαντικό δεν είναι τι έχεις αλλά τι είσαι. Όσο λιγότερο είσαι, τόσο περισσότερο χρειάζεσαι να έχεις. Όσο περισσότερο είσαι, τόσο λιγότερο χρειάζεσαι να έχεις. Και δίνοντας μπορεί, για τα υλικά πράγματα, να λιγοστεύει αυτό που έχεις, αλλά αυξάνεται αυτό που είσαι. Κι όταν είσαι ευτυχισμένος τα έχεις όλα, ακόμα κι αν δεν έχεις τίποτα.

– Τα βρήκες μόνος σου όλα αυτά; ρώτησε με θαυμασμό ο Ιάσοντας.

– Πολλά τα έχω ακούσει από τον Πλάτωνα, απάντησε ο Ροβέρτος, σαν να ήταν αυτό το πιο απλό πράγμα στον κόσμο.

– Τι! γούρλωσε τα μάτια του ο Ιάσοντας, έχεις μιλήσει με τον Πλάτωνα;

Και μόνο το όνομα του Πλάτωνα έφτανε για να πάθει σύγκρουση. Τα χαμίνια τα έπιανε κόψιμο μόνο που ακούγανε το κρόξιμό του. "Περίμενε να το μάθει ο Πλάτωνας" φοβέριζαν οι μανάδες τους τα μικρά παιδιά, για να καθίσουν φρόνιμα. Και μπορούσες να είσαι σίγουρος, ότι ο Πλάτωνας θα το μάθαινε οπωσδήποτε. Δεν υπήρχε κάτι που δεν το ήξερε ή δεν θα το μάθαινε ο Πλάτωνας.

Και οι μεγάλοι ακόμα απέφευγαν να βρεθούν κοντά του. Ούτε κι αυτός όμως ήθελε τα πολλά πάρε δώσε. Ζούσε μόνος του στην άκρη του δάσους. Μπορεί να μην ήταν εκατό χρονών, όπως έλεγαν οι φήμες, ήταν όμως πολύ μεγάλος. Οι κόρακες ζουν ούτως ή

άλλως τόσο πολύ. Δεν πετούσε πολύ, γιατί η μια φτερούγα του δεν άνοιγε καλά, και όταν περπατούσε κούτσαινε από το ένα πόδι. Όταν τον κοίταζες, δεν μπορούσες να καταλάβεις, αν έβλεπε από το αριστερό του μάτι, έτσι σκισμένο όπως ήταν.

Αυτό πρέπει να το έπαθε σ' εκείνη τη θρυλική μάχη που έδωσε ενάντια σε μια φοβερή γάτα, την οποία έτρεψε τελικά σε φυγή. Με τη βοήθεια και της Ασπασίας είναι η αλήθεια, που ζούσε ακόμα τότε. Πρέπει να είχε περάσει πολλά στη ζωή του. Μέχρι και δυο χρόνια σε στρατόπεδο συγκεντρώσεως είχε κάνει μαζί με την Ασπασία. Και κατάφερε να βγει ζωντανός απ' αυτό το "*Ινστιτούτο Ερευνών*" όπως το λένε οι άνθρωποι, όπου φυλακίζουν ζώα και πουλιά και τα υποβάλουν σε απίστευτα βασανιστήρια μέχρι να τα σκοτώσουν με τον πιο φρικτό τρόπο.

– Θα σε πάω να τον γνωρίσεις, είπε ο Ροβέρτος. Δεν είναι καθόλου όπως φαίνεται. Κάτω από την άγρια όψη του κρύβεται μια πολύ τρυφερή καρδιά και απέραντη σοφία.

– Εύκολο για 'σένα να είσαι ευτυχισμένος, είπε συλλογισμένος ο Ιάσοντας. Όταν έχεις ακούσει τέτοιες διδαχές και όταν έχεις μια σύντροφο σαν τη Σελέστ. Σκέψου όμως κάποιον που δεν τα έχει ακούσει ποτέ του αυτά, κι έχει μια κακιά γκρινιέρα για παρέα ή δεν έχει καθόλου σύντροφο και τρέμει στη σκέψη ότι θα πέσει σε μια κακιά γκρινιέρα.

– Δίκιο έχεις, τι να σου πω, παραδέχθηκε ο Ροβέρτος. Ομολογώ πως είμαι εξαιρετικά τυχερός και ευνοημένος στη ζωή μου. Από την άλλη όμως σκέπτομαι, μήπως θα πρέπει να κάνει κανείς κάτι για την ευτυχία, και να μην τα περιμένει όλα από την τύχη. Η σοφία είναι στην πραγματικότητα ελεύθερη για τον καθένα, που θα έκανε τον κόπο να ανοίξει τα μάτια του και τα αυτιά του. Κι ο καθένας μπορεί να βρει τη δικιά του Σελέστ, ή να τη βοηθήσει με τη στάση του, να γίνει μια Σελέστ και οι σχέσεις τους να είναι όπως οι δικές μου με τη Σελέστ. Ίσως να κρύβεται στον καθένα μια Σελέστ, ακόμα κι αν δεν το ξέρει, και να χρειάζεται απλώς να αποκτήσει αρκετή εμπιστοσύνη, για να φανερωθεί. Ξέρεις δα ότι πολλοί κυκλοφορούν με ένα σκληρό κέλυφος, επειδή απλά φοβούνται να δείξουν το μαργαριτάρι που κρύβεται από κάτω.

Είχαν βυθιστεί και οι δύο σε "βαθιά φιλοσοφικά νερά". Τώρα όμως δεν ήταν καιρός για τέτοια. Τώρα ήταν η ώρα του γλεντιού, με ξεφωνητά, χαρές και γέλια, τούμπες και βουτιές.

Η Φλωρεντία είχε βγάλει το κεφάλι της στην είσοδο και αμίλητη παρακολουθούσε. Άκουγε χωρίς να καλοκαταλαβαίνει. Ο πόνος την είχε μουδιάσει. Δεν είχε κουράγιο να βάλει τις φωνές στον Ιάσονα ούτε και στον Πολυκράτη, που αυτός ήταν βέβαιη, έφταιγε για όλα. Το ποτήρι της οργής και της στενοχώριας είχε ξεχειλίσει μέσα της. Δεν χωρούσε άλλο. Απλώς μια θλίψη ατέλειωτη την πλημμύριζε. Σαν να μην την ένοιαζε πια, που όλος ο κόσμος έβλεπε τα χάλια τους.

Ίσως πάλι να ήταν καλύτερα που ο Ιάσωνας έκανε φανερά παρέα μ' αυτόν τον караγκιόζη και τους υπόλοιπους ανεπρόκοπους, παρά να τους έβλεπε κανέναν τους δυο τους μόνους κρυμμένους στον τόπο των "μυστικών ραντεβού".

Δεν μπορούσε ακόμα να το πιστέψει. Στον τόπο των "μυστικών ραντεβού"! Εκεί όπου μόνο αυτή είχε το δικαίωμα να πηγαίνει. Όσα είδε και όσα άκουσε της έφταναν. Ήταν ολοφάνερο, δεν βρισκόντουσαν για πρώτη φορά εκεί ο Ιάσωνας της κι αυτός ο παλιάτσος. Συναντιόντουσαν συχνά από καιρό. Τα μαθήματα των ακροβατικών, γιατί αυτό προσποιούνταν ότι έκαναν, ήταν σίγουρα πρόφαση, για να ξεγελάσουν τον αθώο τον Ιάσονα. Άλλα είχε σίγουρα στο νου του ο άντρας αυτής της βρόμας.

Τι καλά που έκανε και δεν φανερώθηκε. Να μην ξέρουν ότι τους έχει πάρει χαμπάρι. Αυτό που άρχισε σιγά σιγά να ξεκαθαρίζει μέσα της, ήταν πως θα έπρεπε να καταλάβει καλύτερα το ρόλο του Πολυκράτη στην όλη ιστορία και κυρίως το ρόλο της λεγάμενης. Το ένοχο ύφος του Πολυκράτη σε άφηνε να τα υποθέσεις όλα.

Ο Πολυκράτης είχε περάσει την περισσότερη νύχτα άυπνος. Προς το πρωί μόνο τον ζάλισε λίγο ο ύπνος. Το κεφάλι του βούιζε από τις σκέψεις. Έβλεπε την καταστροφή να έρχεται. Τώρα που είχε βρει η Φλωρεντία την άκρη, ήταν βέβαιος, δεν θα σταματούσε εκεί. Αργά ή γρήγορα θα έφτανε και στα δικά του "μυστικά ραντεβού". Σκέφτηκε πως θα ήταν ίσως καλύτερα να πιάσει και να της τα πει όλα ο ίδιος.

Θα ξεσηκωνόταν θύελλα φοβερή, αυτό ήταν βέβαιο, αλλά και αυτή την κατάσταση με τα μυστικά δεν μπορούσε να την ανεχθεί άλλο. Του ήταν πάρα πολύ δύσκολο να κρατάει κάτι μυστικό από την Φλωρεντία. Βέβαια το έκανε για χατίρι της, για να μην την στενοχωρήσει και, πού ξέρεις, μπορεί και να έδειχνε κατανόηση, αν της μιλούσε. Μπορεί να καταλάβαινε, πως το κύριο κίνητρο του Πολυκράτη ήταν η ακόρεστη περιέργειά του. Μπορεί όμως και να ήταν ολωσδιόλου χαζή αυτή η σκέψη και να οδηγούσε σε καταστροφή. Όλα θα εξαρτιόντουσαν από τη διάθεση της Φλωρεντίας. Έπρεπε να διαλέξει την κατάλληλη στιγμή. Δεν υπήρχε λόγος να βιαστεί αλλά ούτε και να χασομερήσει πολύ. Θα έβλεπε.

Οι σκέψεις χόρευαν σαν πεταλούδιτσες στο φως της λάμπας μέσα στο θολωμένο του μυαλό. Τη μια στιγμή στεκόταν η μία μπροστά και φωτιζόταν, την άλλη εξαφανιζόταν, για να εμφανιστεί κάποια άλλη άσχετη. Μέσα στην έγνοια του για τις επικείμενες αποκαλύψεις – είτε ο ίδιος τα έλεγε, είτε τα έβρισκε μόνη της η Φλωρεντία, το αποτέλεσμα, ο τυφώνας δηλαδή που θα ξεσπούσε, θα ήταν το ίδιο – του ξαναήρθε ξαφνικά στο νου το πρόβλημα με τη νομοτέλεια.

"Τελικά ποιος κυβερνάει τον Κόσμο; διερωτήθηκε. Οι νόμοι υπάρχουν και δεν μπορούν να αμφισβητηθούν. Αυτό το ξεκαθαρίσαμε. Λέγοντας *τυχαίο* μόνο την άγνοιά μου περιγράφο. Όταν με ρώτησε η Φλωρεντία πώς βρέθηκε το άσπρο πούπουλο στη φωλιά μας και της απάντησα: "*τυχαία*", έδειχνα απλά την άγνοιά μου. Δεν ήξερα ακόμα ότι ήταν πράγματι πούπουλο της Σελέστ. Δεν ήξερα, ή δεν είχα σκεφτεί, πως το βοριαδάκι μπορεί να φέρει μέσα στη φωλιά ένα πούπουλο που πριν από ώρα το έχεις πετάξει. Αν είχα παρακολουθήσει την κίνησή του από την ώρα που το πέταξε η Σελέστ από τη δική της φωλιά, και γνώριζα ακριβώς το νόμο της κίνησής του και το νόμο της κίνησης του ίδιου του αέρα... Πολλά θα πρέπει να γνωρίζω, αλλά αυτό δεν σημαίνει τίποτα".

– Ο νόμος κυβερνάει τον Κόσμο. Πάει και τελείωσε, είτε φωναχτά. Ο νόμος ορίζει ακριβώς, το πώς θα γίνει το καθετί, πώς θα εξελιχθεί το κάθε φαινόμενο. Αν εγώ δεν γνωρίζω το νόμο...

Σταμάτησε ξαφνικά. Κοίταξε γύρω του. Η φωλιά ήταν άδεια. "Α, καλά πάμε, συνέχισε από μέσα του. Άρχισα να παραμιλάω

κιάλας. Έχω αποβλακωθεί πια εντελώς. Αντί να κάτσω να σκεφτώ και να πάρω μια απόφαση, αν θα μιλήσω στη Φλωρεντία για τα "μυστικά ραντεβού", σκοτίζομαι για το ποιος κυβερνάει τον Κόσμο. Ο νόμος, το είπαμε. Αυτός ορίζει το τι θα γίνει και πώς ακριβώς θα γίνει. Ό,τι θα γίνει ορίζεται ακριβώς από το νόμο. Και ό,τι έγινε μέχρι τώρα, πάλι από το νόμο οριζόταν. Επομένως, κοντοστάθηκε, ό,τι πρόκειται να συμβεί στον Κόσμο, θα μπορούσε να το προβλέψει κανείς ακριβώς, αν δεν ήταν τόσο μεγάλος βλάκας σαν κι εμένα και γνώριζε αρκετά καλά το νόμο".

"Δηλαδή το στιδήποτε θα συμβεί είναι προκαθορισμένο, προαποφασισμένο. Άσχετο αν εγώ δεν το ξέρω. Και το αν θα μιλήσω στη Φλωρεντία ή όχι κι αυτό προαποφασισμένο είναι. Κι εγώ απλώς δεν το ξέρω και νομίζω πως είμαι ελεύθερος να το αποφασίσω. Ελευθερία και κουραφέξαλα. Αντίο ελευθερία. Προαποφασισμένα είναι όλα. Δεν υπάρχει ελευθερία. Αυταπάτη είναι. Βαυκαλίζομαι να πιστεύω πως είμαι ελεύθερος να αποφασίσω για κάτι, ενώ όλα είναι προδιαγεγραμμένα. Εκτός κι αν ελευθερία είναι η αναγνώριση της αναγκαιότητας. Μωρέ μπράβο μου, σε ωραία συμπεράσματα έχω καταλήξει. Τα έχω χάσει πια εντελώς. Χάζεψα ολωσδιόλου. Πού να είναι κι αυτή η Φλωρεντία, να της τα αναλύσω, μπας και με συνεφέρει".

Η Φλωρεντία είχε πάρει από πίσω τον Ιάσονα και τον Ροβέρτο, όταν σταμάτησαν τις σαχλαμάρες μπροστά στη φωλιά και άρχισαν να πετούν προς την άκρη του χωριού. Μόνο που αυτή τη φορά δεν κατευθύνθηκαν προς τον τόπο των "μυστικών ραντεβού", προς το δάσος τράβηξαν. Η Φλωρεντία τους ακολούθησε γεμάτη περιέργεια και ανησυχία. Ήταν αποφασισμένη να μάθει περισσότερα. Το γιαβρί της το απειλούσε κίνδυνος πραγματικός. Δεν θα δίσταζε να κάνει στιδήποτε, για να το προστατέψει. Μα, που πήγαιναν τώρα; Εδώ δεν ερχόταν κανένα άλλο πουλί. Εδώ ήταν η περιοχή του Πλάτωνα! Μπορεί να έβγαινε ανά πάσα στιγμή να τους τσακώσει.

Και πράγματι, με έναν φοβερό κρωγμό που έκανε το αίμα της Φλωρεντίας να παγώσει στις φλέβες της, ο Πλάτωνας εμφανίστηκε. Ο Ιάσοντας και ο Ροβέρτος, αντί να το βάλουν αμέσως στα φτερά και να το σκάσουν, προχώρησαν με θάρρος προς το μέρος του· ο Ροβέρτος δηλαδή γιατί ο Ιάσοντας έμοιαζε έτοιμος να γίνει

καπνός. Ακολούθησε όμως τον Ροβέρτο και πλησίασε τον Πλάτωνα. Άρχισαν να κουβεντιάζουν. Κυρίως βέβαια ο φλύαρος ο Ροβέρτος μιλούσε. Η Φλωρεντία δεν τολμούσε να πλησιάσει, έμεινε μακριά και δεν άκουγε τι έλεγαν, αλλά και να άκουγε, λίγη σημασία είχε. Η σαστιμάρα και ο φόβος της ήταν τόσο μεγάλος, ώστε δεν θα μπορούσε να γίνει μεγαλύτερος, ό,τι κι αν άκουγε πως έλεγαν οι τρεις τους.

Εκεί μπροστά στα μάτια της, ο Ιάσοντας κουβέντιαζε με τον Πλάτωνα! Δεν το χωρούσε το μυαλό της. Τώρα ο Πλάτωνας μιλούσε συνέχεια. Ο Ιάσοντας άκουγε και δεν έμοιαζε να φοβάται καθόλου. Η Φλωρεντία δεν ήξερε τι να υποθέσει. Ένα όμως ήταν φανερό. Άμεσος φυσικός κίνδυνος δεν απειλούσε τον Ιάσωνα. Ο Πλάτωνας δεν έμοιαζε να θέλει να τους επιτεθεί. Ο ηθικός κίνδυνος, αυτό ήταν που φοβόταν τώρα η Φλωρεντία. Σίγουρα κάποια ανήθικα πράγματα τους έλεγε αυτός ο γεροξεκούτης. Με όλο το φόβο της, πλησίασε προσεχτικά λίγο ακόμα και προσπάθησε να ακούσει περισσότερα.

— ... βλάκες δεν είναι· κάνουν κάτι καταπληκτικές κατασκευές που δεν μπορούν να τις κάνουν βλάκες· αλλά μερικές φορές δεν είναι σε θέση να καταλάβουν τα πιο απλά πράγματα, έλεγε ο Πλάτωνας. Αυτό το "*Ινστιτούτο Ερευνών*" για παράδειγμα, είναι γεμάτο από τα πιο πολύπλοκα όργανα και από συσκευές απίστευτης επινοητικότητας και ακρίβειας. Δεν έχουν καταλάβει όμως, ότι ενώ αυτοί πιστεύουν πως εκεί μας μελετούν, στην πραγματικότητα δίνουν σ' εμάς την ευκαιρία να τους μελετήσουμε.

Η Φλωρεντία άκουγε και δεν καταλάβαινε τίποτα. Τι έλεγε; Για ποιους μιλούσε; Πού είναι οι ανηθικότητες που περίμενε να ακούσει; Αυτά πιο πολύ με τις "φιλοσοφίες" του Πολυκράτη μοιάζανε. Πλησίασε προσεκτικά λίγο περισσότερο και ξανάστησε αυτί· η περιέργειά της ξεπερνούσε, ως συνήθως τα φόβο της.

— ... είχαν βάλει έναν υψηλό σωλήνα όρθιο, που στο βάθος του υπήρχε ένα καλαθάκι με φαγητό, τόσο βαθιά, ώστε να μην το φτάνεις με το ράμφος. Δίπλα είχαν αφήσει ένα κομματάκι σύρμα ίσιο και ένα άλλο γυριστό σαν αγκίστρι. Μας βάζανε χωριστά, τότε την Ασπασία τότε εμένα, και περίμεναν να δουν, αν θα μας

κόψει, να χρησιμοποιήσουμε το γυριστό σύρμα, για να βγάλουμε το καλαθάκι ή θα παιδευόμαστε άδικα με το ίδιο.

Η Φλωρεντία είχε αρχίσει να παρακολουθεί με ενδιαφέρον. Ήταν φανερό πως ο Πλάτωνας διηγόταν κάποιο περιστατικό από τις περιπέτειές του στο "Ινστιτούτο Ερευνών". Στους ανθρώπους αναφερόταν η διήγησή του.

– Φυσικά κανένας μας δεν είχε όρεξη για τέτοια παιδιάστικα καμώματα, συνέχιζε ο Πλάτωνας, κι έτσι καθόμασταν και περιμέναμε απλώς να περάσει η ώρα, για να μας φέρουν πάλι κοντά. Μετά από κάμποσο καιρό, και αφού είχαν αποφασίσει πια πως οι κόρακες δεν χρησιμοποιούν εργαλεία, κάποια στιγμή μια νεαρή βοηθός είπε: "Γιατί δεν τα βάζουμε μαζί; Βλέπετε πόσο ενωμένα είναι. Μπορεί να χάνουν το κέφι τους που τα χωρίζουμε".

– Καθόλου χαϊβάνι αυτή η βοηθός, πετάχτηκε ο Ιάσοντας που είχε ξεθαρρέψει πια εντελώς· είχε ακούσει τελευταία τη λέξη χαϊβάνι και του άρεσε πολύ.

– Μας βάλανε μαζί. Πρώτη πήγε η Ασπασία· έπιασε το γυριστό σύρμα με το ράμφος, "ψάρεψε" το καλαθάκι με το φαγητό και μου το πρόσφερε. Η χαρά των ανθρώπων δεν περιγράφεται. Φώναζαν, χτυπούσαν τα χέρια τους. "Να φωνάξουμε τον προφέσορα", είπε ένας. Σε λίγο ήρθε ένας ψηλός αδύνατος με φουντωτά μαλλιά ανακατεμένα. "Επανάληψη, είτε, χρειαζόμαστε επανάληψη".

– Α! σαν τον πατέρα μου, ξαναπετάχτηκε ο Ιάσοντας, κι αυτός πιστεύει, πως μόνο με τις επαναλήψεις μπορείς να μάθεις την αλήθεια.

– Γεμίζανε συνέχεια το καλαθάκι με φαγητό, μου το έδινε η Ασπασία, κόντεψα να σκάσω. "Φάε κι εσύ, της λέω, κάτι". "Αφού το ξέρεις πως δεν έχει γούστο, μου απαντάει, μόνο άμα το κάνω για 'σένα αξίζει. Βγάλε μου εσύ, να φάω". Πήρα το γυριστό σύρμα· δεν ήταν εύκολο, μέσα στο σωλήνα δεν μπορείς να γυρίσεις το κεφάλι σου. Δεν βλέπω και καλά από το αριστερό μάτι· δυσκολευόμουν να σκοπεύσω το καλαθάκι. Μου έπεσε το σύρμα μέσα στο σωλήνα. "Α!", βγάλανε φωνή οι άνθρωποι. "Πάρε τούτο", μου λέει η Ασπασία. Είχε πιάσει το άλλο το συρματάκι, το ίδιο, από τη άκρη, πάτησε την άλλη άκρη με το πόδι της, το λύγι-

σε κι αυτό σαν αγκίστρι, μου το έδωσε· της έβγαλα κι αυτής κάμποσα καλαθάκια.

– Πολύ έξυπνη η ιδέα της, μπράβο, μπήκε στη μέση πάλι ο Ιάσοντας που προφανώς ένοιωθε πως μιλάει πια ως ίσος προς ίσο, οι άνθρωποι τι κάνουνε;

– Κάνανε σαν τρελοί. Χοροπηδούσαν, χτυπούσαν παλαμάκια. Ο προφέσορας χειρότερος απ' όλους· μόνο τούμπες που δεν έκανε. Σαν μικρό παιδί. Νομίζω πως αυτός πρέπει να είχε μείνει παιδί· γενικά τα καμώματά του παιδιάστικά ήτανε. "Φτιάξανε εργαλείο! φώναζε. Επανάληψη, επανάληψη". Μας παίρνανε το σύρμα που είχαμε λυγίσει, και αφήνανε ένα καινούργιο ίσιο. Έπρεπε κάθε φορά να το λυγίζουμε από την αρχή.

– Βασανιστήριο δηλαδή κανονικό, ήταν η παρατήρηση του Ιάσωνα.

– Βασανιστήριο δεν ήταν, γιατί το κάναμε για το κέφι μας. Άλλωστε ήταν και λιγάκι παιγνίδι, να λυγίζεις το σύρμα. Πότε το πατούσαμε με το πόδι, πότε το σφηνώναμε στη μαλακή βάση του σωλήνα, και το στρίβαμε με το ράμφος. "Δημοσίευση, δημοσίευση, φώναζε ο προφέσορας, να γράψουμε ένα άρθρο. Μετρήσατε πόσες φορές έβγαλε το καλαθάκι το καθένα και πόσες φορές έφαγε το φαγητό;" "Τις περισσότερες φορές το έβγαλε το θηλυκό, αλλά τις περισσότερες φορές το έφαγε το αρσενικό" του απάντησαν. "Ωραία, τότε να γράψουμε πως τα θηλυκά είναι πιο έξυπνα και πιο εργατικά και τα αρσενικά πιο τεμπέλικα και πιο εγωιστικά".

– Μεγάλο χαϊβάνι ο προφέσορας, απεφάνθη ο Ιάσοντας, δεν κατάλαβε τίποτα.

– Δίκιο έχεις, δεν κατάλαβε. Δεν κατάλαβε, πως το κίνητρο για την κάθε μας πράξη ήταν η αγάπη. Πως ό,τι κάναμε, το κάναμε για τον άλλον. Φαίνεται όμως πως γενικά οι άνθρωποι δεν μπορούν να το καταλάβουν αυτό. Νομίζουν πως όσο πιο πολλά κάνουν για τον εαυτό τους, και όσο πιο πολλά πράγματα αποκτήσουν οι ίδιοι, τόσο πιο ευτυχισμένοι θα είναι.

- Χαϊβάνια όλοι τους και θεόστραβοι, δεν θέλουν να δουν πέρα απ' τη μύτη τους, ο Ιάσωνας είχε επηρεαστεί από τις απόψεις της μητέρας του για τους ανθρώπους.
- Δεν θα το έλεγα ακριβώς έτσι. Δεν είναι που δεν ενδιαφέρονται να δουν και να μάθουν. Ενδιαφέρονται και πολύ μάλιστα. Παρατηρούν συνεχώς. Έχουν φτιάξει και κάτι συσκευές απίστευτης ικανότητας, που βλέπουν πράγματα που κανένα πουλί και κανένα άλλο ζώο δεν θα μπορούσε να διακρίνει. Βγάζουν όμως συγχά τα λάθος συμπεράσματα.
- Περίεργο δεν είναι; μπήκε στη κουβέντα ο Ροβέρτος. Αφού στην περίπτωση σας είχαν καταλάβει, πως ο καθένας σας χωριστά δεν είχε ενδιαφέρον να κάνει τίποτα, αν επρόκειτο μόνο για τον εαυτό του· πώς κατέληξαν σε τόσο λάθος συμπέρασμα; Φοβάμαι πως δεν είναι ευτυχισμένοι, πρόσθεσε συλλογισμένος.
- Όχι, δεν είναι, απάντησε με σιγουριά ο Πλάτωνας. Έζησα κοντά τους και το ξέρω. Πώς θα μπορούσαν άλλωστε να είναι ευτυχισμένοι, όταν δεν ξέρουν το μεγάλο μυστικό, όταν νοιάζονται μόνο για τον εαυτό τους.
- Είναι δυνατόν να μην ξέρει κανένας το μυστικό, απόρησε ο Ροβέρτος, καλά την αγάπη δεν την γνωρίζουν, δεν αγαπούν, περνούν τη ζωή τους χωρίς να αγαπήσουν ποτέ;
- Υπάρχουν μερικοί που φαίνεται πως το ξέρουν ή το υποπτεύονται, όπως αυτή η μικρή η βοηθός. Οι πιο πολλοί όμως, νομίζω, πως δεν το ξέρουν ή το ξέχασαν ή κάποιοι τους έπεισαν ότι δεν αξίζει. Αυτοί δεν είναι ότι δεν αγαπούν καθόλου. Αγαπούν, αλλά με έναν πρωτόγονο, υποτυπώδη, ατελή, περιορισμένο τρόπο. Αγαπάει ο καθένας τη γυναίκα του και το παιδί του· όπως αγαπάει και το σπίτι του και το αυτοκίνητό του. Επειδή είναι δικό του, επειδή του ανήκει. Η αγάπη τους περιορίζεται σε ό,τι είναι δικό τους, ή ό,τι προσπαθούν να κάνουν δικό τους. Η αγάπη τους συνδυάζεται με την ιδιοκτησία. Η ιδιοκτησία είναι γι αυτούς το κυριότερο.
- Μα αυτό δεν είναι αγάπη, είναι εγωισμός. Αν δεν αγαπάς τον άλλο για τον άλλο, αλλά μόνο επειδή σου ανήκει και μόνο με την προϋπόθεση πως είναι ιδιοκτησία σου...

Η Φλωρεντία άρχισε να κουράζεται. Είχε μουδιάσει να κάθεται στραβά στο ένα πόδι με το κεφάλι στριμμένο, για να ακούσει, κρυμμένη πίσω από το φύλλο του πλάτανου. Μπορεί και να μην της άρεζαν αυτά που άκουγε για την αγάπη και την ιδιοκτησία. Αποφάσισε να φύγει· γύρισε και άρχισε να πετάει προς τη φωλιά. Δεν είχε ανάγκη αυτή να περιμένει να της πουν τι είναι αγάπη. Αν κάποιος ξέρει από αγάπη, είναι η ίδια της. Αν πρόκειται για αγάπη, αυτή να ρωτήσουνε. Να τους πει πώς αγαπάει τον Πολυκράτη, τον Ιάσονα. Δεν τους αγαπάει επειδή τους θεωρεί κτήμα της. Τους αγαπάει και τους νοιάζεται, για το δικό τους το καλό.

Κι αν καμιά φορά αντιτάσσεται στις επιθυμίες τους, και τους λέει τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουνε, κι αν χρειαστεί τους μαλώνει κιόλας, πάλι για το καλό τους το κάνει. Για να μην πάθουν τίποτα ή για να μη γίνουν ρεζίλι. Τι νομίζεις, για τον εαυτό της το κάνει; Κι αν ο Ιάσοντας θέλει να συναντιέται με τον Ροβέρτο, αυτήν τι την νοιάζει. Ας κάνει ό,τι θέλει. Αρκετά μεγάλος είναι πια, να ξέρει τι είναι σωστό και τι λάθος. Στο κάτω κάτω της γραφής δεν μοιάζει τόσο κακό παιδί αυτός ο Ροβέρτος, και οι κουβέντες τους δεν φαίνεται να έχουν τίποτα το επιλήξιμο.

Προτού η Φλωρεντία προφτάσει να απορήσει για την τελευταία της σκέψη, η οποία βρισκόταν στον αντίποδα των μέχρι τώρα απόψεών της για τα χελιδόνια, μια μικρή φωνούλα ακούστηκε μέσα της: "Κι αν συναντιόταν κι ο Πολυκράτης με τη Σελέστ στα κρυφά;". Η Φλωρεντία έκανε πως δεν την άκουσε. "Κι αν σου έλεγε ότι την αγαπάει;" επέμεινε η φωνούλα. "Μα φυσικό δεν είναι να μη θέλω να τον χάσω;" απάντησε η Φλωρεντία. "Α, να τη η ιδιοκτησία! είπε η φωνούλα. Αλλά μη φοβάσαι, δεν θα τον χάσεις, θα αγαπάει και τη Σελέστ και εσένα, όπως αγαπάς εσύ και αυτόν και τον Ιάσονα".

— Άντε χάσου, είπε, φωναχτά αυτή τη φορά, η Φλωρεντία. Και η φωνούλα σώπασε.

Όταν έφτασε στη φωλιά βρήκε τον Πολυκράτη αποκαμωμένο από τις σκέψεις, ζαρωμένο στη γωνιά του, να κοιτάζει με απλανές βλέμμα το κενό. "Πάλι τα μεγάλα προβλήματα τον απασχολούν" σκέφτηκε η Φλωρεντία και η καρδιά της γέμισε από τρυφερότητα. Το μπαλόνι του θυμού, που έβραζε μέσα της, σαν να είχε ξε-

φουσκώσει, χωρίς να το πάρει είδηση. "Να, αυτό είναι αγάπη, συλλογίστηκε. Για τον εαυτό μου χαίρομαι τώρα; Για 'κείνον χαίρομαι, που τον βλέπω να ενδιαφέρεται τόσο για πράγματα, που άλλους ούτε που τους απασχολούν".

Κάθισε στην άκρη της και βυθίστηκε σε σκέψεις γλυκές και τρυφερές. Σαν να μην ήταν η ίδια η Φλωρεντία που χτες ήταν έξω φρενών, γεμάτη οργή και στενοχώρια, για την ενδεχόμενη συμμετοχή του Πολυκράτη στη "βεβήλωση" του τόπου των "μυστικών ραντεβού". "Κακό πράγμα ο θυμός, σκεφτότανε, πόσο δυστυχημένους μας κάνει!". Λες και οι κουβέντες του γέρο-Πλάτωνα και του Ροβέρτου για την αγάπη την είχαν αλλάξει από τη μια στιγμή στην άλλη. Σαν να είχε φυτευτεί ένας σπόρος μέσα της που μεγάλωνε με φοβερή ταχύτητα. Μια τόσο μεγάλη αλλαγή θα έπρεπε να φαίνεται. Αυτή δεν έβλεπε τίποτα εξωτερικά. Ίσως οι συσκευές των ανθρώπων, που βλέπουν αόρατα πράγματα, να μπορούσαν να δουν μέσα της, στην ψυχή της. "Μπορεί να είναι επειδή έμαθα το μεγάλο μυστικό" σκεφτόταν η Φλωρεντία καθώς την έπαιρνε σιγά σιγά ο ύπνος. Θαρρείς με συμπόνια και τρυφερότητα άκουγε τα μικρά βογγητά από δίπλα.

Ήταν πάλι οι πόνοι της Σελέστ.

Τα τρία αυγουλάκια

Μέρα με τη μέρα τρία μικρά αυγουλάκια γεννήθηκαν στη διπλανή φωλιά και το κλώσσημα άρχισε. Κυρίως βέβαια η Σελέστ καθόταν επάνω τους και ο Ροβέρτος στεκόταν στην είσοδο της φωλιάς ή έκανε βόλτες μπροστά, κάνοντάς της παρέα. Μερικές φορές όμως έβγαινε η Σελέστ, για να ξεμουδιάσει και να φάει κάτι. Τότε καθόταν ο Ροβέρτος και δεν τον ενοχλούσε που μαζευόντουσαν οι φίλοι του μπροστά στη φωλιά και τον πειράζανε: "Κλώσα κατάντησες βρε κακομοίρη". Ήξερε πως το κάνανε με αγάπη και για να του κρατήσουν αυτοί τώρα συντροφιά.

Η Φλωρεντία με ολοφάνερη πλέον συμπάθεια παρακολουθούσε τις εξελίξεις στη διπλανή φωλιά.

- Τι αφοσιωμένοι που είναι και πως συνεργάζονται!
- Εσύ παλιά δεν... αποτόλμησε ο Πολυκράτης.
- Εγώ είμαι μάνα και καταλαβαίνω, τον αποστόμωσε η Φλωρεντία.

Ο Πολυκράτης χαιρόταν που "οι σχέσεις καλής γειτονίας" είχαν αποκατασταθεί. Ήλπιζε αυτό να κρατήσει και όταν θα έβγαιναν τα πουλιά με τις φωνές τους και με το πήγαινε έλα των γονέων τους, να τα ταΐσουνε.

Τώρα όμως ένα νέο πρόβλημα απασχολούσε το καταταλαιπωρημένο του μυαλό. Θυμόταν τότε, όταν γεννήθηκε το πρώτο αυγό, που ο Ιάσωνας είχε ρωτήσει τον Ροβέρτο: "και πώς ξέρεις πως θα είναι αγόρι;". Φυσικά ο Ροβέρτος δεν το ήξερε. Το πρόβλημα όμως δεν ήταν αυτό. Το πρόβλημα ήταν αν ένα αυγό "ήξερε", αν θα βγάλει αγόρι ή κορίτσι. Αλήθεια, πώς ήξερε το αυγό ότι θα πρέπει να γίνει αγόρι ή κορίτσι; Ήταν προαποφασισμένο ή τυχαίο; Και πώς ήξερε πως πρέπει να γίνει χελιδόνι και όχι σπουργίτι; Τα αυγά ήταν σχεδόν ίδια. Είχε δει τα τσόφλια τους που τα έριχναν οι γονείς μετά την εκκόλαψη. Είχε δει και σπα-

σμένα αυγά που είχαν πέσει από φωλιές και είχε χυθεί από μέσα ένα κίτρινο πυκνόρευστο υγρό.

Αλήθεια, πώς γινότανε ένα ολόκληρο πουλί από αυτό το υγρό; Η ερώτηση ήρθε ξαφνικά στο μυαλό του και τον χτύπησε σαν κεραυνός. Έμεινε αποσβολωμένος. Πως ήταν δυνατόν αυτό; Δεν το είχε σκεφτεί ποτέ μέχρι τώρα. Το θεωρούσε εντελώς φυσικό. Όταν γεννήθηκε ο Ιάσοντας, η έγνοια του για την Φλωρεντία, που την έβλεπε να υποφέρει, και η ανησυχία του, αν θα γινόταν ο Ιάσοντας ένα σωστό πουλί, δεν τον άφησαν να σκεφτεί "τα μεγάλα προβλήματα".

Τώρα όμως το πρόβλημα έπεφτε επάνω του με όλο του το βάρος και τον συνέθλιβε. Από μια μικρή ποσότητα εντελώς άμορφου υγρού σχηματίζεται ένα ολόκληρο πουλί! Δεν το χωρούσε το μυαλό του. Το ότι το πουλί ήταν ολόκληρο και πλήρες μέσα στο αυγό, το έβλεπε κανείς τη στιγμή της εκκόλαψης, προηγουμένως όμως τι ήταν; Αυτό το κίτρινο υγρό θα πρέπει να ήταν το ίδιο το πουλί σε μια άλλη μορφή. Το αυγό ήταν ερμητικά κλεισμένο. Δεν μπορούσε να μπει ή να βγει τίποτα. Από ό,τι υλικό ήταν κατασκευασμένο το πουλί, το ίδιο υλικό αποτελούσε και το κίτρινο υγρό. Απλώς είχαν μπει τα συστατικά με άλλη διάταξη και αντί για άμορφο υγρό, είχαμε τώρα το πουλί.

Αυτό του θύμιζε το παιχνίδι που έπαιζε μερικές φορές στην αυλή η Αγνή, η ανεψιά του παπά-Μανόλη, όταν ερχόταν το καλοκαίρι, να τον επισκεφθεί. Ήταν ένα σακουλάκι με μικρά πλαστικά κομματάκια σε διάφορα σχήματα, που δεν μπορούσες να καταλάβεις καθόλου τι νόημα είχαν. Η Αγνή καθόταν υπομονετικά και, διαβάζοντας ένα βιβλιάρaki, έπαιρνε τα κομματάκια ένα ένα και τα ένωνε μεταξύ τους. Στο τέλος σχηματιζόταν ένα καράβι ή ένα αυτοκίνητο ή ένα αεροπλάνο. Αν τα έβαζε λάθος, σκεφτόταν ο Πολυκράτης, σίγουρα δεν θα μπορούσε να σχηματισθεί τίποτα σωστό. Ασφαλώς αυτό το βιβλιάρaki, που διάβαζε η Αγνή, θα πρέπει να περιείχε τις οδηγίες πώς να ενωθούν τα κομματάκια μεταξύ τους.

Και καλά στο παιχνίδι της Αγνής ξέρουμε πως αυτή έβαζε τα κομματάκια στη σωστή σειρά· στο αυγό όμως ποιος τα έβαζε; Βάλλθηκε να αναπτύξει το πρόβλημα στη Φλωρεντία.

– Ο Θεός, ποιός άλλος, απάντησε αμέριμνα αυτή.

Ο Πολυκράτης δεν έμεινε ευχαριστημένος. Σαν πολύ βολική και εύκολη του φαινόταν αυτή η απάντηση. Όπου δεν ξέρουμε κάτι, λέμε "ο Θεός" και ξεμπερδεύουμε. Δεν χρειάζεται να κάνουμε κόπο, να ψάξουμε και να σπάμε το κεφάλι μας, να εξηγήσουμε το πώς και το γιατί. Αυτός ήταν βέβαιος, πως η απάντηση βρισκόταν μέσα στο ίδιο το αυγό.

Και για κάτι ακόμα ήταν βέβαιος. Πως τα κομματάκια δεν έμπαιναν τυχαία στη σωστή σειρά. Τα κομματάκια αυτά πρέπει να ήταν πολύ μικρά, γιατί τίποτα στο κίτρινο υγρό δεν θύμιζε ένα πουλί. Δεν έβλεπες ένα μικρό κομματάκι από φτερό, ένα μικρό κομματάκι από ράμφος. Το κίτρινο υγρό ήταν τόσο ομοιογενές, ώστε τα κομματάκια θα πρέπει να ήταν αδιόρατα. Αν τα κομματάκια ήταν μεγάλα, αν έβλεπες έναν κορμό, ένα κεφάλι, δυο πόδια, δυο φτερούγες χωριστά, θα μπορούσες να ελπίζεις πως κάποτε, τυχαία, θα μπορούσαν να ακουμπήσουν από τη σωστή μεριά και να σχηματίσουν το πουλί.

Εδώ όμως τα κομματάκια ήταν τόσο μικρά, και επομένως τόσο πολλά, ώστε οι τρόποι συνδυασμού μεταξύ τους να είναι αμέτρητοι και η πιθανότητα να ενωθούν όλα τυχαία από τη σωστή μεριά καταντούσε αμελητέα. Μπορούσες να την ξεχάσεις. Τυχαία ήταν αδύνατον να σχηματισθεί το πουλί. Υπήρχε σχέδιο για τη "συναρμολόγηση" του πουλιού και το σχέδιο αυτό βρισκόταν μέσα στο αυγό. Πουθενά αλλού δεν θα μπορούσε να είναι.

"Ποίο μέρος του κίτρινου υγρού είναι το σχέδιο και ποίο είναι απλώς υλικό για την κατασκευή του πουλιού ή μήπως το σχέδιο είναι στο μέσα μέρος του τσοφλιού, διερωτόταν ο Πολυκράτης. Αν μπορούσα να κάνω πειράματα, να αφαιρώ κάθε φορά και ένα διαφορετικό μέρος του αυγού και να δω πότε θα πάψει να σχηματίζεται το πουλί. Πού να βρω όμως τόσα αυγά και πώς να δω ποίο κομμάτι αφαιρώ κάθε φορά;".

– Ζηλεύω τους ανθρώπους, είπε στον Ιάσονα, που του είχε διηγηθεί για τις συσκευές που βλέπουν πράγματα αδιόρατα με το μάτι.

– Μη τους ζηλεύεις, γιατί με όλες τους τις συσκευές, δεν είναι ευτυχισμένοι.

– Τι πάει να πει αυτό; Άλλο το ένα και άλλο το άλλο. Δεν φταίνε οι συσκευές, αν δεν είναι ευτυχισμένοι. Φταίει που δεν ξέρουν το μυστικό.

– Μπορεί, αν ήξεραν το μυστικό και ήταν ευτυχισμένοι, να μην τις έφτιαχναν αυτές τις συσκευές, είπε ο Ιάσοντας. Εγώ θα προτιμούσα να είμαι ευτυχισμένος, παρά να μάθω, που βρίσκεται το σχέδιο για τη συναρμολόγηση του πουλιού. Αυτοί, στην προσπάθειά τους να γίνουν ευτυχισμένοι αποκτώντας συνεχώς και περισσότερα πράγματα, κυνηγάνε συνεχώς και περισσότερη γνώση και φυσικά απομακρύνονται συνεχώς και περισσότερο από την ευτυχία.

Ο Πολυκράτης δεν απάντησε. Θαύμαζε τον ανορθόδοξο τρόπο που δούλευε το κοφτερό μυαλό του Ιάσωνα και εντυπωσιαζόταν από τα απροσδόκητα, ανατρεπτικά, συμπεράσματα στα οποία κατέληγε. Δεν μπορούσε όμως, μερικές φορές, να συμφωνήσει μαζί του. Δεν μπορούσε εν προκειμένω να αμφισβητήσει την αξία και τη χρησιμότητα της γνώσης. Κι αν οι άνθρωποι είχαν χάσει το δρόμο τους και, αντί να πλησιάζουν, απομακρύνονταν συνεχώς και περισσότερο από την ευτυχία, σ' αυτό δεν έφταιγε η γνώση.

Έφταιγε που κάποιοι κατάφεραν να τους πλασάρουν, στη θέση του "μεγάλου μυστικού", το "μεγάλο ψέμα". Πως θα είναι, τάχα, τόσο περισσότερο ευτυχισμένοι, όσο περισσότερα πράγματα αποκτήσουν. Και τρέχουν οι έρημοι, και αγωνίζονται, και προσπαθούν, και βγάζει ο ένας το μάτι του άλλου στην προσπάθεια να αρπάξει πρώτος. Και όταν έχουν κατορθώσει να αποκτήσουν αυτό που τους έβαλαν να επιδιώκουν, χωρίς φυσικά να έχουν ευτυχίσει, έχει κατασκευασθεί εντωμεταξύ το επόμενο πράγμα που θα τους βάλλουν να κυνηγήσουν, γιατί "αυτό τώρα πια θα τους φέρει σίγουρα την ευτυχία", και έχουν τοιχοκολληθεί κιάλας οι τεράστιες, όμορφες, έγχρωμες, εικόνες οι οποίες "αποδεικνύουν" πόσο ευτυχισμένος θα είναι, όποιος κατορθώσει να το αποκτήσει.

"Τους λυπάμαι, σκέφτηκε ο Πολυκράτης, αν μπορούσαν να αντληθούν σε τι πλεκτάνη έχουν πιαστεί! Ίσως η γνώση θα μπορούσε να τους βοηθήσει να γλυτώσουν, όταν καταλάβουν, πως τους κοροϊδεύουν κάποιοι επιτήδριοι".

Το ότι πριν από λίγο είχε πει ότι τους ζήλευε, το είχε ξεχάσει.

Οι μέρες της εκκόλαψης πέρασαν πιο γρήγορα απ' ότι θα περιμενε κανείς. Σε λίγο τρία τεράστια, ορθάνοιχτα, κίτρινα, στόματα γέμιζαν την είσοδο της φωλιάς των χελιδονιών φωνάζοντας ακατάπαυστα. Η Σελέστ και ο Ροβέρτος δεν σταματούσαν όλη μέρα, από το πρωί μέχρι το βράδυ, να κουβαλάνε φαγητό. Αδίκως, νομίζεις· γιατί δεν πρόφταινες να δεις καλά καλά πότε είχε πέσει η τροφή μέσα σε ένα στόμα, κι αυτό ήταν πάλι ανοιχτό και ξεφώνιζε. Η Φλωρεντία παρακολουθούσε γεμάτη τρυφερότητα.

– Τι στοργικοί γονείς! είπε στον Πολυκράτη.

Αυτός άνοιξε το στόμα του να απαντήσει, αλλά το ξανάκλεισε πάλι. Τι να έλεγε; Η στάση της Φλωρεντίας απέναντι στα χελιδόνια είχε αλλάξει ολωσδιόλου. Και "τι κάνεις Σελέστ μου;" και "πώς πάνε τα πιτσιρίκια;" και "κουράζεσαι πολύ Ροβέρτο μου". Τι να πεις; Μυστήριο η ψυχή των γυναικών!

Αυτόν όμως τον απασχολούσε ακόμα το μυστήριο με το αβγό. Αυτά τα τεράστια στόματα βγήκαν έτοιμα σχηματισμένα από το αβγό. Και τα πνευμόνια που βγάζουν αυτά τα φοβερά ξεφωνητά, και το στομάχι με όλο το πεπτικό σύστημα που επεξεργάζεται αυτή τη γιγαντιαία ποσότητα της τροφής, και τα πόδια, και τα νύχια, και οι φτερούγες, και το κεφάλι, και τα μάτια, και τα αυτιά, όλα. Όλα από αναδιάταξη του υλικού που αποτελούσε το κίτρινο υγρό. Και αυτό το αναδιαταγμένο υγρό κινείται, φωνάζει, βλέπει, ακούει, πεινάει, επιθυμεί, φοβάται, χαίρεται, σκέπτεται, αγαπάει. Με μια λέξη: ζει! Κι όλα αυτά επειδή υπήρχε μέσα στο αβγό το "βιβλιαράκι" με τις οδηγίες για την κατάλληλη διάταξη του υλικού. Πρόκειται για θαύμα! τι άλλο να πεις; Αν δεν χρησιμοποιήσεις τώρα τη λέξη "θαύμα", τότε θα τη χρησιμοποιήσεις;

– Θα πρέπει να υπάρχει μια εξήγηση, είπε στον Ιάσονα.

– Υπάρχει, μου το έχει πει ο Πλάτωνας, απάντησε αυτός, που από τότε που ο Ροβέρτος ήταν συνεχώς απασχολημένος, επισκεπτόταν μόνος του τον Πλάτωνα. Και είναι έτσι ακριβώς όπως το υποπευδύσουν. Αυτό το "βιβλιαράκι" με τις οδηγίες, όπως το λες, ο Πλάτωνας το λέει με ένα παράξενο ξενικό όνομα, υπάρχει πράγματι μέσα στο κίτρινο υγρό. Κι αυτό είναι όλο το μυστικό της ζωής. Οι άνθρωποι το έχουν βρει και έχουν κατορθώσει να το

διαβάσουν. Περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια το πώς θα σχηματισθεί και πώς θα λειτουργήσει στη συνέχεια το πουλί.

– Θα πρέπει να είναι τεράστιο αυτό το "βιβλιαράκι"· πώς χωράει μέσα στο αβγό;

– Τεράστιος είναι ο "όγκος της πληροφορίας" που περιέχει, όπως το λέει ο Πλάτωνας. Το ίδιο του είναι ελάχιστο, δεν φαίνεται με το μάτι. Χρησιμοποιεί για γράμματα κάτι πραγματάκια απίστευτα μικρά.

– Τόσο μικρά, όσο και τα κομματάκια του πουλιού μέσα στο κίτρινο υγρό, είτε σκεφτικός ο Πολυκράτης.

– Ναι, κάπως έτσι. Αλλά γιατί αναζητάς πάντα μια εξήγηση; Γιατί δεν αρκείσαι στον θαυμασμό; Να παρατηρείς απλά και να απολαμβάνεις το θαύμα της ζωής; μια που είσαι από τους τυχερούς που έχουν καταλάβει πως πρόκειται για θαύμα. Γιατί ξέρεις πως υπάρχουν κι άλλοι που ούτε το έχουν πάρει χαμπάρι, σε τι απίστευτο θαύμα μετέχουνε. Δεν φοβάσαι, μήπως με την εξήγηση χαθεί η μαγεία και στερηθείς την ομορφιά του θαύματος;

– Γιατί να χαθεί η μαγεία; Όχι μόνο δεν θα στερηθώ τον θαυμασμό για το ίδιο το θαύμα, αλλά σ' αυτόν θα προστεθεί κι ο θαυμασμός για την εξήγηση, είτε με αυτοπεποίθηση ο Πολυκράτης.

Ήξερε όμως ότι υπήρχε κάποια αντίφαση σ' αυτό που έλεγε. Η μαγεία και το θαύμα προϋποθέτουν την έλλειψη της εξήγησης. Άμα ξέρεις γιατί έχει γίνει κάτι, και πώς ακριβώς έχει γίνει, τότε δεν υπάρχει τίποτα το μαγικό κι ούτε έχεις το δικαίωμα να μιλάς για θαύμα.

"Και γιατί τότε θα πρέπει να χάσω τον θαυμασμό μου; σκεπτόταν ο Πολυκράτης. Μήπως ο θαυμασμός είναι αποκλειστικό προνόμιο των αμαθών και αδιάφορων; Εγώ σου λέω πως όσο περισσότερα μαθαίνεις, τόσο μεγαλώνει ο θαυμασμός σου. Και τον όρο "μαγεία" και "θαύμα" θα εξακολουθήσω να τον χρησιμοποιώ, ακόμα και όταν θα ξέρω την εξήγηση. Κι αν η εξήγηση μου χαλάει τη μαγεία και τον θαυμασμό, μπορώ να προσποιηθώ ότι δεν την ξέρω και να εξακολουθήσω να απολαμβάνω τα μαγικά και τα θαύματα αυτού του Κόσμου. Κι αν αυτό σημαίνει πως είμαι και ο ίδιος μου αντιφατικός, ε τότε, είμαι αντιφατικός, και οποιανού

του αρέσει! Δεν υπάρχει μόνο η λογική, υπάρχει και το συναίσθημα".

Με την ίδια καταπληκτική ταχύτητα που καταβρόχθιζαν την τροφή, με την ίδια καταπληκτική ταχύτητα μεγάλωναν τα τρία χελιδονάκια. Από τη μια μέρα στην άλλη φαινόταν η διαφορά. Είχαν αρχίσει να μη χωράνε πια μέσα στη φωλιά, και όταν έβγαζαν τα κεφάλια τους από την είσοδο, γινόταν στριμωξίδι φοβερό και καυγάδες απερίγραπτοι.

– Αύριο θα 'χουμε "Ξεπετάγματα", είπε ένα απόγευμα ο Ροβέρτος στα σπουργίτια. Να μη τα χάσετε.

Η επομένη ήταν μια λαμπρή ημέρα. Από το πρωί ο Ροβέρτος επαναλάμβανε ακούραστος το μάθημα και έκανα ξανά και ξανά την επίδειξη.

– Δεν είναι τίποτα σπουδαίο. Πρέπει απλώς να πηδήξετε. Δεν χρειάζεται να κάνετε τίποτα άλλο. Μην χτυπάτε τα φτερά σας. Αφήστε να μεγαλώσει η ταχύτητα. Μην την φοβάστε. Η ταχύτητα είναι σύμμαχός σας. Αυτή θα σας κρατήσει στον αέρα. Όταν φτάσετε στο ύψος της στέγης της εκκλησίας, θα ανοίξετε τις φτερούγες, θα σηκώσετε λίγο την ουρά και θα δείτε πως θα αρχίσετε να ανεβαίνετε πάλι. Να έτσι, και πήδηξε για μια ακόμα φορά.

Τα πιτσιρίκια κοίταζαν από την είσοδο με ορθάνοιχτα μάτια γεμάτα ενθουσιασμό, αλλά και με ολοφάνερη αγωνία. Στη δική τους φωλιά η Φλωρεντία και ο Πολυκράτης είχαν πάρει θέσεις με τα κεφάλια έξω από την είσοδο, ο Ιάσοντας είχε κρεμαστεί στην ανεμόσκαλα, και οι τρεις με μεγάλο ενδιαφέρον παρακολουθούσαν. Τελικά έφτασε η μεγάλη στιγμή.

– Τώρα πηδάμε, φώναξε ο Ροβέρτος, και αμολήθηκε.

Κανένα μικρό δεν τον ακολούθησε. Ο Ροβέρτος γύρισε πίσω. Έκανε ένα νεύμα στη Σελέστ, που είχε μείνει μέσα στη φωλιά.

– Όταν λέω πηδάμε, πηδάμε, είπε. Τώρα!

Το πρώτο πιτσιρίκι άρπαξε τη σκουντιά της Σελέστ και έφυγε με το κεφάλι κάτω. Δίπλα του ο Ροβέρτος προσπαθούσε να το πείσει πως δεν πρέπει να φοβάται και δεν χρειάζεται να χτυπάει τα φτερά του. Πού να ακούσει αυτό! Φτεροκοπούσε με τέτοια απόγνωση, σαν να επρόκειτο να σώσει τη ζωή του. Ούτε και που

κατέβηκε καθόλου. Ποια ταχύτητα και ποια σκεπή της εκκλησίας; Λίγο μετά που βγήκε από τη φωλιά, άρχισε με το απελπισμένο φτεροκόπημα, να ανεβαίνει. Αβέβαια ακόμα και ανεξέλεγκτα, πότε προς τα 'δω, πότε προς τα 'κει, αλλά ανέβαινε. Βρέθηκε σε λίγο στη στέγη του καμπαναριού. Γαντζώθηκε από ένα κεραμίδι και έμεινε ακίνητο με την καρδιά του να σφυροκοπάει να σπάσει. Ο Ροβέρτος ήρθε και κάθισε δίπλα του.

– Μπράβο, ζήτω, φώναξαν τα σπουργίτια. Αυτό ήταν!

– Αυτό ήταν, είπε και ο Ροβέρτος. Τώρα πια ξέρεις πως είναι. Ξέρεις πως μπορείς να ξαναέβεις όποτε θελήσεις. Ξεκουράσου λίγο, και θα δεις πως θα σου έρθει η όρεξη να δοκιμάσεις πάλι μόνο σου.

Το μικρό ήταν τόσο τρομαγμένο, που το μόνο που το ένοιαζε ήταν να κρατιέται σφιχτά γαντζωμένο από το κεραμίδι. Σε λίγο όμως, πράγματι, σηκώθηκε, περπάτησε μέχρι την άκρη της στέγης και, φτεροκοπώντας προκαταβολικά, πέρασε στο κενό, για να ξαναγυρίσει πάλι σε λίγο να πατήσει πάνω στα κεραμίδια. Από 'κει και πέρα το πείρε σκoinί κορδόνι. Έβγαине, έκανε μια συνεχώς και μεγαλύτερη βόλτα στο κενό, και ξαναγύριζε. Το "*βάπτισμα του αέρος*" είχε τελειώσει.

Η "μέθοδος ενθαρρύνσεως" της Σελέστ εφαρμόστηκε με την ίδια επιτυχία και στα άλλα δύο μικρά. Σε λίγο όλη η μεγάλη πλέον οικογένεια των χελιδονιών πετούσε ευτυχισμένη στο χώρο μπροστά στο καμπαναριό. Τα μικρά βέβαια δεν είχαν την ευελιξία, την άνεση, την κομψότητα, τη χάρη των κινήσεων των γονέων τους· φτεροκοπούσαν ακατάπαυστα. Μπορεί και να το έκαναν όμως απλά από τη χαρά τους, που έμαθαν να πετάνε.

Ο Ροβέρτος κάλεσε τον Ιάσονα να πάει κι αυτός να πετάξει μαζί τους. Ο Ιάσοντας, που κατά βάθος πολύ θα το ήθελε, αρνήθηκε προφασιζόμενος πως πρέπει να πάει να επισκεφτεί τον Πλάτωνα. Πίστευε πως τα μικρά, τώρα που πρωτομαθαίνουν, θα έπρεπε να έχουν ως μοναδικό υπόδειγμα τις κινήσεις των γονέων τους και δεν θα ήταν σωστό να επηρεαστούν από το δικό του πέταγμα.

Το πέταγμα μπροστά στη φωλιά έγινε πια η καθημερινή αποκλειστική ασχολία των μικρών· από το πρωί ως το βράδυ, όταν με κόπο κατόρθωναν να τα μαζέψουν τελικά μέσα οι γονείς τους.

Έμπαιναν βέβαια ανάμεσα μια στιγμή στη φωλιά, έβγαζαν καναδυό φωνούλες, ξανάβγαιναν όμως πάλι αμέσως, για να συνεχίσουν το πέταγμα. Οι γονείς ήταν πάντα εκεί, απομακρύνονταν εντούτοις όλο και πιο πολύ και τα άφηναν όλο και περισσότερο μόνα. Συνεχώς όμως και περισσότερα άλλα μικρά έρχονταν να προστεθούν, μια που όλες οι γειτονικές φωλιές έβγαζαν κι αυτές τα δικά τους. Σε λίγο καιρό ένα τεράστιο μπουλούκι πιτσιρικάριό πετούσε στο χώρο γύρο απ' το καμπαναριό και γέμιζε τον τόπο όλη μέρα με τα ξεφωνητά του.

Η Φλωρεντία, που άλλοτε θα γινόταν έξω φρενών από τη φασαρία, τα παρακολουθούσε με τρυφερότητα και συμπάθεια. "Τι χαριτωμένα, έλεγε στον Πολυκράτη, μπορώ να κάθομαι ώρες να τα παρατηρώ. Έχουν αρχίσει, παίζοντας δήθεν, τις σοβαρότατες σπουδές της ζωής". Απορούσε και η ίδια. "Τι περίεργο, σκεπτόταν, άλλοτε θα θύμωνα με τις φωνές, θα τα έβλεπα με εχθρότητα, θα έβριζα και θα ήμουν δυστυχισμένη. Τώρα τα βλέπω με συμπάθεια, χαίρομαι που τα ακούω και είμαι ευτυχισμένη".

"Μπορείς λοιπόν, με τις ίδιες εξωτερικές συνθήκες, τα ίδια δεδομένα όπως λέει ο Πολυκράτης, που δεν εξαρτώνται από την δικιά σου θέληση, να είσαι δυστυχισμένος ή ευτυχισμένος κι αυτό να εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από 'σένα. Δεν σου λέω για τίποτα ακραίες καταστάσεις που εμφανίζονται μια δυο φορές στη ζωή· για μεγάλη συμφορά, να πάθει, Θεός φυλάξει, τίποτα ο Πολυκράτης ή μεγάλη χαρά, να βρει επιτέλους μια σύντροφο ο Ιάσονας. Εγώ λέω για τις καθημερινές συνθήκες, που δεν έχουν τίποτα το εξαιρετικό αποτελούν όμως στην πραγματικότητα ολόκληρη τη ζωή".

"Όπως τώρα με τις φωνές. Μπορώ να τις αντικρίζω αρνητικά, με εχθρότητα, και να είμαι δυστυχισμένη ή θετικά, με αγάπη, και να είμαι ευτυχισμένη. Μπορώ δηλαδή να περάσω τη ζωή μου ευτυχισμένη ή δυστυχισμένη κι αυτό να εξαρτάται μόνο απ' τη δική μου απόφαση και την τοποθέτησή μου απέναντι στον Κόσμο! Τελικά πρέπει να είναι πολύ μεγάλος βλάκας, όποιος δεν αντικρίζει όλο τον Κόσμο με αγάπη".

Η Φλωρεντία δεν συνειδητοποίησε, πως προσθέτοντας τη μικρή αυτή λεξούλα "όλο" στην τελευταία της πρόταση, είχε κάνει το μεγαλύτερο βήμα που μπορεί να κάνει κανείς προς την ευτυχία.

Καθώς περνούσαν οι μέρες, και προχωρούσε το καλοκαίρι, τα μικρά άρχισαν να απομακρύνονται όλο και περισσότερο από το καμπαναριό.

– Αρχίσαμε τις εκδρομές. Πρέπει να τα προετοιμάσουμε για το "μεγάλο ταξίδι", είπε η Σελέστ στη Φλωρεντία.

Είχαν γίνει φίλες πια. Καθόταν η κάθε μια στην είσοδο της φωλιάς της και κουβέντιαζαν σαν δυο καλές γειτόνισσες. Και όχι μόνο αυτό αλλά έκαναν και επισκέψεις η μια στην άλλη. Για τη Σελέστ δεν υπήρχε φυσικά κανένα πρόβλημα να έρθει πετώντας και να μπει στην φωλιά της Φλωρεντίας, την οποία κάθε φορά επαινούσε για τη νοικοκυροσύνη της. "Τι ωραία συγυρισμένη που την κρατάς τη φωλιά!" Και φούσκωνε σαν διάνος η Φλωρεντία. Αλλά και η Φλωρεντία μπορούσε κάλλιστα, γαντζωμένη στις εξωτερικές ανωμαλίες της φωλιάς, να περάσει από τη μια είσοδο στην άλλη και να επισκεφθεί την Σελέστ.

– Ξέρεις σε ζήλευα τρομερά, της εξομολογήθηκε μια μέρα, χαμηλώνοντας τα μάτια.

– Το ξέρω, απάντησε χαμογελώντας η Σελέστ. Αλλά δεν χρειάζεται να ντρέπεσαι γι αυτό. Η ζήλια είναι κάτι εντελώς φυσικό, αφού και τα μωρά, και οι σκύλοι, και οι άνθρωποι ακόμα ζηλεύουν. Κάτι πρωτόγονο βεβαία, αλλά φυσικό, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα εναντίον της.

– Κάτι σαν τον θυμό, που φουσκώνει ξαφνικά μέσα μου, είπε σκεπτική η Φλωρεντία.

– Ακριβώς. Κι ο θυμός είναι κι αυτός εξίσου πρωτόγονος. Ούτε και αυτόν μπορείς να τον εμποδίσεις να εμφανιστεί. Αυτό που μπορείς να κάνεις, είναι να μην τους αφήνεις, τον θυμό ή τη ζήλια, να σε οδηγούν σε πράξεις για τις οποίες μετά θα μετανιώσεις. Να μην τους δίνεις σημασία. Αντί να δίνεις σημασία στη ζήλια, που μόνο στενοχώρια φέρνει, να προσέχεις τη φιλία που δίνει μόνο χαρά. Το μεγάλο μυστικό είναι η αγάπη.

- Ο Ροβέρτος αλλιώς το λέει: Το μεγάλο μυστικό είναι να δίνεις και όχι να παίρνεις.
- Το ίδιο δεν είναι; Δεν πρόκειται για το ίδιο ακριβώς πράγμα; Όταν αγαπάς, δεν θέλεις συνεχώς να δίνεις; Όταν αγαπάς πραγματικά δηλαδή, και όχι με τον τρόπο που ονομάζουν οι περισσότεροι άνθρωποι αγάπη και που δεν είναι τίποτα άλλο από εγωιστικό συμφέρον.
- Και οι άνθρωποι δεν δίνουν ποτέ κάτι ο ένας στον άλλο;
- Δίνουν. Με ποιόν τρόπο όμως, και γιατί; Όταν δίνουν κάτι, δεν το κάνουν επειδή τους αρέσει να δίνουν, το κάνουν επειδή τους αρέσει να παίρνουν. Δίνουν, για να πάρουν. Και δίνουν μόνο με την προϋπόθεση ότι θα πάρουν πίσω, όχι μόνο αυτό που έδωσαν, αλλά ακόμα παραπάνω. Το ίδιο και με την αγάπη, λένε: σου δίνω τώρα εσένα δυο κόκκους αγάπης, αλλά περιμένω να μου δώσεις εσύ μετά τρεις.
- Καλά, κακό είναι να παίρνει κανείς;
- Κάτι που σου προσφέρεται με αγάπη όχι μόνο δεν είναι κακό να το πάρεις, αλλά πρέπει να το πάρεις. Διαφορετικά θα μπορούσες να πληγώσεις αυτόν που σου το δίνει, στερώντας του τη χαρά να σου το προσφέρει; Οι άνθρωποι όμως δεν περιμένουν να τους δώσει ο άλλος κάτι από αγάπη. Δεν στηρίζουν τις σχέσεις τους στην αγάπη, αλλά στην συναλλαγή και το κέρδος. Να παίρνουν συνεχώς περισσότερα.
- Και μπορεί να είναι κανείς ευτυχισμένος, όσο στηρίζει τις σχέσεις του στην προσπάθεια να παίρνει συνεχώς και περισσότερα από τους άλλους;
- Εσύ τι λες; Σου φαίνονται ευτυχισμένοι οι άνθρωποι;
- Καταδικασμένοι μου φαίνονται. Μπορούμε όμως, βρε Σελέστ να τους αγαπάμε όλους; Να αγαπάμε και τα φίδια;
- Το ξέρω πως είναι δύσκολο, απάντησε συλλογισμένη η Σελέστ. Μπορείς όμως ν' αρχίσεις δείχνοντας κατανόηση και συμπόνια. Σκέψου να ήσουν εσύ υποχρεωμένη να σέρνεσαι σε όλη σου τη ζωή με την κοιλιά μέσα στο χόμα.

Η Φλωρεντία δεν απάντησε. Ήταν βυθισμένη σε σκέψεις. Η κουβέντα με την Σελέστ την έκανε να σκέφτεται ένα σωρό πράγματα, ακόμα και για τους ανθρώπους και τις σχέσεις τους μεταξύ τους. Είχε αρχίσει να τους λυπάται. Ξαφνικά:

– Πες μου αλήθεια, συναντιόσουν με τον Πολυκράτη στον τόπο των "κρυφών ραντεβού"; ρώτησε, απορώντας και η ίδια που δεν ένοιωθε το κεντρί της ζήλιας μέσα της.

– Συναντιόμασταν πράγματι, απάντησε χαμογελώντας η Σελέστ. Πότε εγώ, πότε ο Ροβέρτος, πότε και οι τρεις μαζί. Ξέρεις да την αχόρταγη περιέργεια του Πολυκράτη. Ήθελε να μάθει πώς ζουν οι άνθρωποι στην Αφρική και φοβόταν πως θα θύμωνες αν τον έβλεπες να συζητάει μαζί μας.

– Κάτι του ξέφυγε κάποτε για την Αφρική και μετά πήγε να τα μπαλώσει. Τι ήταν;

– Πού να ξέρω; Γιατί πράγμα μιλούσατε;

– Έλεγε πως εδώ οι άνθρωποι έχουν πολύ φαγητό, ενώ στην Αφρική...

– Στην Αφρική δεν υπάρχει αρκετό φαγητό. Και το περίεργο είναι πως εκεί οι άνθρωποι, ενώ ζουν με πολύ μεγάλες στερήσεις, είναι πολύ πιο φιλικόι μεταξύ τους απ' ότι εδώ. Εκτός όταν, δεν ξέρω τι τους πιάνει καμιά φορά και, αρχίζουν να σκοτώνουν ο ένας τον άλλο με απερίγραπτα φρικτό τρόπο. Αυτό όμως νομίζω πως κάποιοι άλλοι τους βάζει να το κάνουν.

Εκείνη τη στιγμή άνοιξε η πλαϊνή πόρτα της εκκλησίας. Η Φλωρεντία πετάχτηκε.

– Ο παπά-Μανόλης βγαίνει να ρίξει ψίχουλα. Με συγχωρείς, πρέπει να τρέξω, να πάρω και κανένα για τον Πολυκράτη. Αν δεν του πάω εγώ, είναι ικανός να μείνει νηστικός, να λύνει προβλήματα.

Το βράδυ, προτού την πάρει ο ύπνος, η Φλωρεντία ξανάφερε στο νου της, κατά τη συνήθειά της, τα γεγονότα της ημέρας και τις κουβέντες της με τη Σελέστ. "Πόσο το αγαπάω αυτό το κορίτσι!", σκέφτηκε. Από δίπλα ακούγονταν κάτι τρυφερά μουρμουρητά.

Ήταν τα κανακέματα, που έκανε στα μικρά της η Σελέστ.

Το κόκκινο αυτοκίνητο

Εκείνη η Κυριακή φαινόταν από το πρωί, πως θα είναι μια πολύ όμορφη μέρα. Ο ήλιος έλαμπε, αλλά ένα δροσερό αεράκι δεν άφηνε τη θερμοκρασία να ανέβει πολύ. Μια γλυκιά ησυχία βασιλεύε στη γειτονιά. Οι άνθρωποι είχαν γυρίσει μετά τη λειτουργία στα σπίτια τους, ο αυλόγυρος της εκκλησίας και ο δρόμος ήταν άδειος. Η Φλωρεντία και η Σελέστ βρίσκονταν μόνες, η κάθε μια στην είσοδο της φωλιάς της και κουβεντιάζαν κοιτάζοντας έξω. Ο Ροβέρτος είχε φύγει από νωρίς με τα πιτσιρίκια, ο Ιάσοντας έλειπε ποιος ξέρει πού, ίσως να είχε πάει πάλι στον Πλάτωνα, και ο Πολυκράτης είχε κατέβει κάτω στο δρόμο. Είχε βρει ένα τσόφλι από αβγό και το περιεργαζόταν.

– Κάποια μεγάλη ανακάλυψη θα κάνει πάλι, είπε γελώντας η Φλωρεντία.

Η όμορφη καλοκαιριάτικη μέρα έκανε και τη διάθεσή τους όμορφη και φωτεινή. Μιλούσαν για τις προετοιμασίες του "μεγάλου ταξιδιού" και σχεδίαζαν με χαρά τη συνάντησή τους την ερχόμενη άνοιξη.

– Δεν θα χρειάζεται πια να κρύβεται κανένας, για να μας διηγηθείτε τα νέα σας από την Αφρική, είτε η Φλωρεντία κοιτάζοντας με πονηρό χαμόγελο τη Σελέστ. Τι όμορφη που είναι η ζωή, όταν υπάρχει αγάπη! πρόσθεσε συλλογισμένη μετά από λίγο.

Όπως κάθονταν οι δυο τους ψηλά, κουβεντιάζοντας ξένοιαστα, μπορούσαν να βλέπουν και να παρακολουθούν τα πάντα σε μεγάλη απόσταση, και να κάνουν φυσικά κατά περίπτωση και τα σχετικά σχόλια:

– Η γυναίκα του φούρναρη έχει χοντρύνει τόσο πολύ, που μοιάζει η ίδια της σα μεγάλη φραντζόλα.

Η διαυγής ατμόσφαιρα και η υψηλή τους θέση τους επέτρεπε πλήρη εποπτεία όλης της περιοχής. Από μακριά πλησίαζε γρήγορα ένα μικρό κόκκινο αυτοκίνητο.

– Η Αγνή θα είναι, είπε η Φλωρεντία.

Η Αγνή είχε μπει εκείνη τη χρονιά στο πανεπιστήμιο και ο πατέρας της της είχε αγοράσει ένα μικρό αυτοκινητάκι. Ερχόταν συχνά τις Κυριακές, να επισκεφθεί τον θείο της. Ήξερε καλά το δρόμο και δεν ήταν ανάγκη να πηγαίνει σιγά και να προσέχει. Της άρεζε πολύ η ταχύτητα. Από μικρή, όταν ερχόταν στο χωριό και έβλεπε τα χελιδόνια, έλεγε: "Θέλω κι εγώ να πετάξω. Θα γίνω πιλότος όταν μεγαλώσω". Τώρα βέβαια παιδαγωγικά σπούδαζε, τίποτα όμως δεν την εμπόδιζε να πάρει ένα ερασιτεχνικό δίπλωμα πιλότου, όταν θα είχε καιρό. "Αυτό θα κάνω" σκεπτόταν, καθώς έπαιρνε την στροφή για την εκκλησία.

Ο Πολυκράτης βυθισμένος στη μελέτη του τσοφλιού, ούτε που το είχε πάρει χαμπάρι, πως το αυτοκίνητο ερχόταν προς αυτόν. Δεν περνούσαν από 'κει πολλά αυτοκίνητα, για να έχει το νου του. Την τελευταία στιγμή μονάχα σαν να αντιλήφτηκε μια σκιά που ορμούσε καταπάνω του.

– Θεέ μου! έβγαλε κραυγή Φλωρεντία.

Ένα μαύρο βέλος είχε τιναχτεί ήδη από τη διπλανή φωλιά.

Η Αγνή δεν πρόλαβε να καταλάβει πολλά πράγματα. Βγαίνοντας από τη στροφή, κάτι σαν να υπήρχε πάνω στο δρόμο, κάτι σαν να έπεσε ξαφνικά επάνω της, κάτι σαν να χτύπησε το αυτοκίνητό της. Όταν σταμάτησε, και προτού έρθει να τη σφίξει στην αγκαλιά του ο παπά-Μανόλης, έσκυψε να δει μην είχε πάθει τίποτα το αυτοκινητάκι της, που πολύ το αγαπούσε. Ευτυχώς. Δεν είχε πάθει τίποτα. Μόνο πάνω στον προφυλακτήρα ήταν κολλημένο ένα μικρό μαυρογάλαζο φτερό. Το έξυσε με το νύχι της και το πέταξε.

Ούτε και ο Πολυκράτης μπόρεσε να καταλάβει τι ακριβώς είχε συμβεί. Στεκόταν σκαρφαλωμένος στο κλαδί της ελιάς και κοίταζε γύρω του απορημένος. Όταν το αυτοκίνητο είχε φτάσει πια επάνω του, κάτι τον χτύπησε και τον πέταξε από το δρόμο. Αν προσπαθούσε να φύγει μόνος του, δεν θα πρόφτανε, θα είχε γίνει

λιώμα. Η Φλωρεντία, που τα είχε δει όλα, ήρθε και κάθισε δίπλα του.

- Είσαι καλά, ρώτησε, πού είναι η Σελέστ; είχε δει μόνο ένα πουλί να πετάει μπροστά από το αυτοκίνητο.
- Καλά είμαι. Τρόμαξα λιγάκι. Αλλά πώς θέλεις να ξέρω πού είναι η Σελέστ. Μαζί σου δεν ήταν;
- Και τι νομίζεις πως ήταν αυτό που σε χτύπησε; του απάντησε με αυστηρό τόνο.

Τη βρήκαν πεσμένη δίπλα στο ρείθρο του δρόμου, σκονισμένη, ακίνητη με τα μάτια κλειστά. Η δεξιά της φτερούγα ήταν λυγισμένη σε μια παράξενη, αφύσικη στάση. Έσκυψαν από πάνω της, της μιλούσαν. Έφτασε ο Ροβέρτος. Είχε δει από πέρα απ' το χωριό, πως κάτι συνέβαινε, και με τη φοβερή του ταχύτητα είχε φτάσει σε μισό λεπτό. Όλοι μαζί της έκαναν αέρα με τις φτερούγες τους, τη χάιδευαν με την άκρη των φτερών, προσπαθούσαν να τινάξουν τη σκόνη από πάνω της. Η Σελέστ άνοιξε τα μάτια της. Τους χαμογέλασε.

- Τι έγινε, έπεσα; ρώτησε σε εύθυμο τόνο. Το ένοιωσα ότι έχασα τις αισθήσεις μου, δεν ήταν άσχημα. Φαίνεται πως χτύπησα. Δεν υπολόγισα καλά το πλάτος του προφυλακτήρα. Αυτοί οι μοντέρνοι είναι πολύ πιο φαρδιοί.
- Πώς είσαι, πονάς; ρώτησε με αγωνία ο Ροβέρτος.
- Όχι, καλά είμαι. Μπορώ να σου πω ότι αισθάνομαι ευχάριστα. Μόνο τη φτερούγα μου νοιώθω λίγο μουδιασμένη.
- Μείνε λίγο να ξεκουραστείς.
- Δεν χρειάζεται, είμαι μια χαρά. Να γυρίσουμε στη φωλιά. Μόνο να στηριχθώ λιγάκι επάνω σου.

Πολύ αργά, με αρκετές στάσεις, τα χελιδόνια γύρισαν στη φωλιά τους. Η Φλωρεντία και ο Πολυκράτης με κομμένη την ανάσα, τους ακολούθησαν σε μικρή απόσταση, χωρίς να βγάζουν μιλιά.

- Σου έσωσε τη ζωή, είπε η Φλωρεντία όταν μπήκαν στη φωλιά τους.

Ο Πολυκράτης δεν μίλησε, ούτε άνοιξε το στόμα του όλη την υπόλοιπη μέρα. Όταν ήρθε ο Ιάσονας, η Φλωρεντία του διηγήθη-

κε τι είχε συμβεί. Αυτός σεβάστηκε τη σιωπή του πατέρα του και δεν τον ρώτησε τίποτα.

Η σιωπή του Πολυκράτη συνεχίστηκε και τις επόμενες μέρες. Απαντούσε μονολεκτικά σε ό,τι τον ρωτούσαν και προσπαθούσε να διαβάσει στα μάτια του Ροβέρτου την αλήθεια, όποτε τον συναντούσε. Γιατί ο Ροβέρτος εξακολουθούσε να βγαίνει με τα μικρά, έκανε σαν να μην είχε συμβεί τίποτα και διαβεβαίωνε τον καθένα πως η Σελέστ είναι μια χαρά. Ο Πολυκράτης όμως έβλεπε την ανησυχία, την έγνοια, και τον φόβο στα μάτια του. Η στάση του Ροβέρτου δεν είχε αλλάξει· εξακολουθούσε να φέρεται φιλικά και πρόθυμα σε όλους. Ο Πολυκράτης όμως διέκρινε κάτι προσποιητό και επίπλαστο στην συμπεριφορά του.

Δεν πήγαινε καλά η Σελέστ. Ήταν βέβαιος ο Πολυκράτης. Και για ό,τι είχε συμβεί έφταιγε ο ίδιος. Αν δεν ήταν τόσο μεγάλος βλάκας, να κάθεται με τις ώρες να περιεργάζεται αυτό το απολύτως άχρηστο αβγότσουφλο στη μέση του δρόμου... Το μυαλό του Πολυκράτη, που αναζητούσε πάντα την αιτία για όλα τα γεγονότα, είχε καταλήξει: Αυτός ήταν η αιτία. Αυτός έφταιγε για όλα.

Την τέταρτη μέρα, προς το μεσημέρακι, η Σελέστ πρόβαλε το κεφάλι της από την είσοδο της φωλιάς. Χαμογελαστή και όμορφη όπως πάντα, αλλά ολοφάνερα εξαντλημένη. Ο Ροβέρτος είχε φύγει από το πρωί με τα παιδιά. Έκαναν όλο και πιο μακρινές εκδρομές καθώς ο καιρός για το "μεγάλο ταξίδι" πλησίαζε και τα μικρά έπρεπε να προπονηθούν. Ο Πολυκράτης, που πετούσε όλο αυτό τον καιρό εκεί κοντά, έσπευσε, πιάστηκε από το κλαδάκι της ανεμόσκαλας, και έμεινε ασάλευτος, να την κοιτάει όλο αγωνία στα μάτια.

- Τι με κοιτάς έτσι, τι έπαθες, κατάπιες τη γλώσσα σου, ή μαρμάρωσες; αστειεύτηκε, για να εκτονώσει τη σκηνή η Σελέστ.
- Πώς πας, πώς είσαι; ρώτησε με βραχνή φωνή σιγανά ο Πολυκράτης κοιτάζοντάς την ακόμα πιο βαθιά και εξεταστικά στα μάτια.
- Μια χαρά, δε βλέπεις; άρχισε η Σελέστ, σταμάτησε όμως. Σ' εσένα δεν κάνει να λέω ψέματα. Δεν πάω καλά Πολυκράτη. Η φτερούγα μου, αντί να καλυτερέψει, μουδιάζει κάθε μέρα και περισσότερο.

- Εγώ φταίω για όλα, πρόφερε αργά αργά τις λέξεις ο Πολυκράτης, κι εσύ... εσύ χτύπησες, για να μου σώσεις τη ζωή...
- Α έτσι, εσύ φταις! γέλασε η Σελέστ, τότε δεν φταίω εγώ που πήγα και έπεσα σαν χαζή πάνω στον προφυλακτήρα.
- Αν δεν καθόμουν σαν βλάκας στη μέση του δρόμου...
- Εκεί το πας! Τότε θα πρέπει να πεις, πως έφταιγε η Αγνή επειδή έτρεχε, ή επειδή αποφάσισε να επισκεφθεί τον θείο της εκείνη την ημέρα. Ή μάλλον πως έφταιγε ο πατέρας της, επειδή της αγόρασε το αυτοκίνητο. Ή, καλύτερα, πως έφταιγαν οι καθηγητές που της έδωσαν τόσο καλούς βαθμούς, ώστε να μπει στο πανεπιστήμιο και να της αγοράσει ο πατέρας της το αυτοκίνητο.
- Υπερβάλλεις, για να με πείσεις πως δεν έφταιγα εγώ.
- Νομίζεις πως είναι εύκολο να πει κανείς ποιος έφταιγε και ποιος όχι; Εγώ σου λέω, πως έφταιγε ο μηχανικός που σχεδίασε τόσο φαρδύ αυτόν τον προφυλακτήρα. Ή, ακόμα καλύτερα, πως έφταιγαν όλοι όσοι με τον οποιονδήποτε τρόπο μετείχαν στην κατασκευή του αυτοκινήτου. Όλοι οι εργάτες και όλοι οι μηχανικοί και όλες οι προηγούμενες γενιές εργατών, μηχανικών, επιστημόνων και εφευρετών που συνέβαλαν στο να κατασκευασθεί και να εξελιχθεί το αυτοκίνητο.
- Το ξέρεις ότι το παρατρέβηξες, δεν είναι;
- Και βέβαια, αφού το κάνω επίτηδες. Εσύ όμως, βρε Πολυκράτη, που ενδιαφέρεσαι τόσο για τη σχέση ανάμεσα στην αιτία και το αποτέλεσμα, δεν ξέρεις πως όσο ψάχνεις, τόσο διαπιστώνεις πως το ένα γεγονός είναι η αιτία του άλλου, και πως όσο πας προς τα πίσω και μεγαλώνει η "αλυσίδα της αιτιότητας", τόσο προστίθενται από τα πλάγια και άλλες αλυσίδες, ώστε στο τέλος να βρίσκεις πως όλα έχουν σχέση με όλα; Πω, πω! τι φλύαρη που έχω γίνει! Μιλάω τόση ώρα ασταμάτητα. Φταίει που κάθομαι όλη μέρα στη φωλιά.
- Εσύ δεν πρέπει να ετοιμαστείς για το "*μεγάλο ταξίδι*";
- Εγώ δεν θα μπορέσω να κάνω το "*μεγάλο ταξίδι*". Η φτερούγα μου δεν θα το επιτρέψει. Για το άλλο "*μεγάλο ταξίδι*" ετοιμάζομαι.

- Τι κουβέντες είναι αυτές που λες; Δεν πρέπει να μιλάς έτσι, τη μάλωσε ο Πολυκράτης.
- Γιατί δεν πρέπει να μιλάμε για τον θάνατο; Νομίζω πως είναι μεγάλο λάθος, που δεν μιλάμε για τον θάνατο. Όσο δεν μιλάμε και όσο προσπαθούμε να αποδιώξουμε τη σκέψη του, τόσο περισσότερο μας φοβίζει. Ο θάνατος είναι κομμάτι της ζωής.
- Μα δεν είναι ακριβώς το αντίθετό της, ο αντίποδάς της;
- Όχι, είναι ένα με τη ζωή. Κακώς τα έχουμε ξεχωρίσει: Αποδώ η ζωή, χαρούμενη, όμορφη, φωτεινή, κι αποδώ ο θάνατος στενόχωρος, άσχημος, σκοτεινός. Λάθος. Δεν είναι δύο ξεχωριστά πράγματα. Είναι ένα. Πρόκειται για ένα και το αυτό πράγμα. Ο θάνατος είναι αζεδιάλυτα ενωμένος με τη ζωή. Δεν είναι παρά ένα από τα γεγονότα της ζωής. Ένα από τα πάμπολλα επεισόδια της. Μπορείς εσύ να φανταστείς τη ζωή χωρίς το θάνατο;
- Δεν ξέρω... Θα ήταν καλά όμως, αν δεν υπήρχε ο θάνατος.
- Τότε δεν θα υπήρχε και η ζωή. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει η ζωή χωρίς τον θάνατο. Η ύπαρξη του θανάτου είναι η προϋπόθεση για την ύπαρξη της ζωής. Άλλωστε μια στιγμή μονάχα πεθαίνεις και αντ' αυτού μια ολόκληρη ζωή ζεις. Ο θάνατος είναι το εισιτήριο, για να μπει στη μεγάλη γιορτή της ζωής. Μόνο που δεν το πληρώνεις στη αρχή αλλά στο τέλος. Ούτε που πληρώνεις και τίποτα δηλαδή· απλώς πρέπει να φύγεις, για να μπει και κανένας άλλος. Συμφωνείς βέβαια πως η ζωή είναι μια γιορτή.
- Ασφαλώς, μια πολύ όμορφη γιορτή.
- Η γιορτή λοιπόν κάποτε τελειώνει, κι εγώ γιόρτασα αρκετά. Έχω ζήσει μια πολύ μεγάλη και πολύ ευτυχισμένη ζωή και δεν με νοιάζει να πεθάνω. Το ξέρεις, πως το θεωρώ αναξιοπρεπές να είναι κανείς αχόρταγος. Γιατί να ζήσω περισσότερο; Για να γίνω βάρος στον Ροβέρτο, που πρέπει να μου κουβαλάει το φαγητό, τώρα που δεν μπορώ να πετάξω; Α, η φλυαρία μου δεν υποφέρεται! Σε σκότισα Πολυκράτη. Κι εγώ κουράστηκα, είναι η αλήθεια. Άντε, να μπω τώρα μέσα, γιατί έπιασε και ψύχρα. Γεια σου Πολυκράτη μου, να είσαι καλά. Χαιρέτα μου τη Φλωρεντία και τον Ιάσονα. Σας αγαπώ πολύ. Γύρισε να φύγει.

"Με αποχαιρετάει", πέρασε από το μυαλό του Πολυκράτη. Έμεινε να την κοιτάζει. Τώρα μόλις πρόσεξε, πόσο είχε αδυνατήσει. Οι ώμοι της είχαν λειώσει, είχαν γίνει σαν ενός πολύ μικρού πουλιού. "Δεν τρώει σίγουρα τίποτα, σκέφτηκε, για να μην κουράσει τον Ροβέρτο. Και την ψύχρα που την είδε μεσημεριάτικα;"

– Γεια σου, περαστικά, θα τα ξαναπούμε, της φώναξε.

"Θα τα ξανάλεγαν άραγε;" Αργά αργά ανέβηκε μέχρι την είσοδο της φωλιάς. "Ούτε που την ευχαρίστησα, που με έσωσε", σκέφτηκε, καθώς έμπαινε μέσα. Η Φλωρεντία τον περίμενε ακίνητη. Ήταν στη φωλιά και είχε παρακολουθήσει όλη τη συζήτηση.

– Δεν είναι από τον Κόσμο αυτόν, δεν είναι από τη Γη. Από τον Ουρανό είναι, όπως το λέει και το όνομά της, είπε κοιτάζοντάς τον στα μάτια.

Ο Πολυκράτης δεν απάντησε. Στη σκέψη πως θα μπορούσε να καθεί η Σελέστ, ένας κόμπος απαίσιος του έσφιγγε τον λαιμό.

Το άλλο πρωί η Σελέστ ήταν τόσο εξαντλημένη, ώστε μετά βίας στεκόταν στα πόδια της. Ο Ροβέρτος, βλέποντας την κατάστασή της, έστειλε τα μικρά να πετάνε μόνα τους και έμεινε κοντά της.

– Ίσως είναι καλύτερα να πεθάνω, είπε ξαφνικά η Σελέστ. Έχω αρχίσει να σας γίνομαι βάρος. Κουράζω κι εσένα, να μου κουβαλάς φαγητό, καθυστερώ και την αναχώρησή σας για το "μεγάλο ταξίδι".

– Τι ανοησίες είναι αυτές; είπε ζωηρά ο Ροβέρτος, αφού ξέρεις πως με χαρά σου φέρνω να φας, μόνο που εσύ δεν τρως τίποτα. Θα γίνεις καλά και θα πάμε μαζί. Την αναχώρηση μπορούμε να την καθυστερήσουμε.

Η Σελέστ δεν απάντησε. Τον κοιτούσε με ένα χαμόγελο που έλεγε: "Καημένε μου Ροβέρτο, αφού ξέρεις την αλήθεια, γιατί δεν θέλεις να την αποδεχτείς;". Ο Ροβέρτος ετοιμαζόταν να βγει, για να φέρει τίποτα φαγώσιμο, όταν άκουσε έναν μικρό αναστεναγμό και έναν μικρό δούπο πίσω του. Γύρισε. Η Σελέστ είχε σωριαστεί στο βάθος της φωλιάς. Έτρεξε κοντά της. Ήταν ακίνητη με κλειστά μάτια. Προσπάθησε να την ανασηκώσει. Της έκανες αέρα με τις φτερούγες του, την χάιδευε. Η Σελέστ άνοιξε τα μάτια της.

- Πονάς; τη ρώτησε.
- Όχι, απάντησε η Σελέστ. Τι έγινε, μου ήρθε πάλι, ε;
- Κακιά συνήθεια απέκτησες, την πείραξε ο Ροβέρτος.

Η Σελέστ χαμογέλασε, αλλά η αναπνοή της έβγαине με μεγάλη δυσκολία. Σε λίγο

- Να το ξανάρχεται, είπε με τα μάτια κλειστά.

Η αναπνοή της είχε γίνει πια ρόγχος. Ο Ροβέρτος ενέτεινε όσο μπορούσε το ανέμισμα των φτερών και τα χάρδια, ένοιωθε όμως πως όλα ήταν μάταια και πως το τέλος ερχόταν.

Η Σελέστ τίναξε καναδυό φορές τις φτερούγες και τα ποδαράκια της, και έμεινε εντελώς ακίνητη.

Ο Ροβέρτος εξακολουθούσε να ανεμίζει τα φτερά του και να τη χαϊδεύει, ενώ παράλληλα προσπαθούσε να καταλάβει, αν ανέπνεε και αν χτυπούσε η καρδιά της. Τίποτα.

Στο μυαλό του ήρθαν τα λόγια του Πλάτωνα, όταν του διηγήθηκε το επεισόδιο με τη λιποθυμία μετά το ατύχημα. "Είσαι πολύ τυχερός που σου ξαναγύρισε, του είχε πει. Είναι πολύ σπάνιο· συνήθως δεν επανέρχονται. Να είσαι προετοιμασμένος. Αν το ξαναπάθει, να μην περιμένεις να σου γυρίσει πάλι".

"Τι να κάνω τώρα;" Διερωτήθηκε. Μέχρι τώρα ήταν συνηθισμένος να ρωτάει τη Σελέστ και για το παραμικρό. Δεν ήξερε, πώς να πάρει μια απόφαση μόνος. "Τα μικρά δεν χρειάζεται να τα αναστατώσω. Θα το μάθουν ούτως ή άλλως αρκετά γρήγορα. Τα παιδιά, δίπλα, να ειδοποιήσω". Βγήκε από τη φωλιά, πλησίασε στην είσοδο των σπυργιτιών

- Πέθανε η Σελέστ, είπε.

Θαρρείς, μόνο όταν το είπε, όταν πρόφερε τις λέξεις, έγινε το γεγονός οριστικό και αμετάκλητο. Προηγούμενος, θα μπορούσε και να μην είναι αλήθεια ή και να ήταν αναστρέψιμο.

Η Φλωρεντία και ο Πολυκράτης, ο Ιάσωνας ευτυχώς έλειπε, μαρμάρωσαν. Μολονότι κατά βάθος ήξεραν ότι τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά, εντούτοις το μυαλό τους αρνιόταν να το δεχτεί. Πρώτη συνήλθε η Φλωρεντία.

- Ερχόμαστε, είπε στον Ροβέρτο.

Αυτός γύρισε στη φωλιά, τακτοποίησε λιγάκι τα πούπουλα της Σελέστ, που είχαν αναστατωθεί από το ανέμισμα που της έκανε, και κάθισε δίπλα της βυθισμένος στις σκέψεις του. Σε λίγο έφτασαν τα σπουργίτια.

– Τι όμορφη που είναι! είπε η Φλωρεντία.

Πράγματι μια γλυκιά ηρεμία ήταν απλωμένη στο πρόσωπο της Σελέστ. Ο Ροβέρτος τους διηγήθηκε με συντομία πώς συνέβησαν όλα.

– Εσύ πώς είσαι; ρώτησε η Φλωρεντία.

– Πώς να είμαι; απάντησε αργά αργά ο Ροβέρτος. Αλλά να σου πω κάτι, αυτό που με γεμίζει αυτή τη στιγμή πέρα και πάνω από τον πόνο, είναι η ευγνωμοσύνη. Της χρωστάω μια ζωή ατέλειωτης ευτυχίας, που πέρασα δίπλα της. Από πού νομίζετε ότι α-ντλούσα όλο το κέφι και τη χαρά;

– Εγώ, τι να πω, που της χρωστάω την ίδια μου τη ζωή; κατόρθωσε να ψελλίσει βραχνά ο Πολυκράτης, που όλη την ώρα στεκόταν παγωμένος, πιο πολύ νεκρός παρά ζωντανός.

– Αμ' εγώ, που σ' αυτή χρωστάω το ό,τι άλλαξε ολωσδιόλου ο τρόπος που αντικρίζω τον Κόσμο; συμπλήρωσε η Φλωρεντία.

Έμειναν και οι τρεις για κάμποση ώρα σιωπηλοί.

– Θα πρέπει να τη βγάλουμε από τη φωλιά, είτε ξαφνικά η Φλωρεντία, καλύτερα να μην τη βρουν εδώ τα μικρά, όταν γυρίσουν.

– Έχεις δίκιο, είπε αμέσως ο Ροβέρτος, βοήθησέ με να την σπρώξουμε.

Έτσι καθώς είχε αδυνατήσει η Σελέστ, μπόρεσαν οι δυο τους, χωρίς ιδιαίτερο κόπο, να την σπρώξουν από την είσοδο της φωλιάς. Ο Πολυκράτης ούτε που τόλμησε να την αγγίξει. Καθώς έπεφτε η Σελέστ μια παράξενη σκέψη πέρασε από το μυαλό του. "Το σώμα ενός τέτοιου ουράνιου πλάσματος πέφτει με τον ίδιο τρόπο όπως μια κουτσουλιά". Ντράπηκε για τη σκέψη αυτή. Τη βρήκε ανάρμωστη, ιερόσυλη. Προσπάθησε να την αποδιώξει.

Το σώμα της Σελέστ χτύπησε πέφτοντας πάνω στη σκεπή της εκκλησίας, αναπήδησε σαν να επρόκειτο να πετάξει για μια ακό-

μα φορά, και άρχισε να κατακυλάει πάνω στα κεραμίδια. Όλοι κοίταζαν με αγωνία· δεν θα ήθελαν να πέσει στην αυλή και να τη φάει καμιά γάτα. Κατρακύλησε, κατακύλησε, ώσπου σταμάτησε στον σταυρό που βρισκόταν στην άκρη της στέγης. Οι τρεις τους έμειναν να κοιτάζουν.

Κάτω από τον λαμπρό μεσημεριάτικο ήλιο η Σελέστ "κοιμόταν", με τα μάτια κλειστά και τα ποδαράκια μαζεμένα στο στήθος της, στη βάση του μεγάλου, λευκού, πέτρινου σταυρού.

Για πολλή ώρα δε μίλησε κανείς.

– Να πάω να δω τι κάνουν τα κατεργάρικα τα πιτσιρίκια, είπε ο Ροβέρτος, με φωνή που προσπαθούσε να την κάνει εύθυμη και χαρωπή, όπως παλιά.

– Κι εμείς πρέπει να πηγαίνουμε, είπε η Φλωρεντία. Χώρισαν.

Η Φλωρεντία και ο Πολυκράτης δεν αντάλλαξαν ως το βράδυ παρά ελάχιστες λέξεις. Όταν ήρθε ο Ιάσοντας, η Φλωρεντία τον ενημέρωσε με λίγα λόγια. Ούτε αυτός είπε τίποτα. Μόνο

– Πώς είναι ο Ροβέρτος; θέλησε να μάθει.

– Προσπαθεί με απίστευτη δύναμη, απάντησε η Φλωρεντία, αντλεί ακόμα δύναμη απ' αυτήν. Σίγουρα πιστεύει πως δεν ταιριάζει σε κάποιον που είχε την τύχη να ζήσει δίπλα της, δεν ταιριάζει στη μνήμη ενός τέτοιου περήφανου πλάσματος, να λυγίσει και να αρχίσει να θρηνεί και να χτυπιέται.

Τις επόμενες ημέρες σιωπή επικρατούσε στη φωλιά των σπουργιτιών. Ο Ιάσοντας έφευγε πρωί πρωί και γυρνούσε αργά το βράδυ. Η Φλωρεντία και ο Πολυκράτης δεν έβγαιναν, παρά μόνο για να φάνε· ήταν βυθισμένοι στις σκέψεις τους. Θα πρέπει όμως στις σκέψεις αυτές, εκτός από τον πόνο, να υπήρχε και γλυκύτητα, γιατί χαμογελούσαν ο ένας στον άλλο, όταν συναντιόταν το βλέμμα τους.

"Περίεργο, σκεφτόταν η Φλωρεντία, πόση επίδραση είχε αυτό το κορίτσι επάνω μου. Αντικρίζω τα πάντα με εντελώς άλλα μάτια. Ούτε το θάνατο δεν φοβάμαι πια".

– Δεν χάθηκε, δεν μπορεί να χάθηκε, είτε στον Πολυκράτη. Ξαναγύρισε στον ουρανό. Υπάρχει κάπου εκεί. Πάνω από τα σύννεφα. Πάνω κι από τα' αστέρια.

Ούτε κι ο Πολυκράτης πίστευε πως είχε χαθεί η Σελέστ.

– Έχουν μείνει τα σημάδια της επάνω μας, είπε. Στη σκέψη μας και τα συναισθήματά μας. Δεν σβήνονται.

Ένα πρωί, προτού ακόμα φύγει ο Ιάσοντας, ήρθε βιαστικός ο Ροβέρτος.

– Ήρθα να σας αποχαιρετίσω, ξεκινάμε! Είχε κατορθώσει να κάνει το ύψος του σχεδόν τόσο χαρωπό όπως παλιά. Θα σου φέρω νέα από την Αφρική, στράφηκε με πονηρό χαμόγελο στον Πολυκράτη.

– Στο καλό, καλό ταξίδι, του φώναξαν από πίσω.

– Να προσέχετε στο δρόμο, πρόσθεσε η Φλωρεντία.

Ήξερε πως η συμβουλή της ήταν περιττή για κάποιον που πήγαινε και ερχόταν κάθε χρόνο σε μιαν άλλη ήπειρο. Αλλοίμονο, αν ο Ροβέρτος δεν ήξερε από μόνος του, ότι έπρεπε να προσέχουν και περίμενε να του το πει η Φλωρεντία. Αλλά να, ένοιωθε την υποχρέωση να το πει. Και ίσως να ήταν απλώς μια διαφορετική διατύπωση της ευχής, να μην πάθουνε τίποτα στο δρόμο.

Με την αναχώρηση των χελιδονιών απλώθηκε ησυχία στο χωριό. Ερχόταν η ήρεμη εποχή του φθινοπώρου. Της Φλωρεντίας, παλιά, δεν της άρεζε το φθινόπωρο, τη μελαγχολούσε. Οι μόνες εποχές που της άρεζαν ήταν η άνοιξη και το καλοκαίρι. Τώρα της φαινόταν πολύ γλυκό το φθινόπωρο. Ίσως να ταίριαζε με την ψυχική της διάθεση.

– Σκέπτομαι να φύγω κι εγώ, είπε μια μέρα ο Ιάσοντας. Λέω να πάω να δω, πώς είναι η ζωή στο Πάνω Χωριό. Πιστεύω πως θα είναι πολύ πιο ήσυχα. Τουλάχιστον δεν θα έχει τόσο πολλά αυτοκίνητα, συνέχισε χαμογελώντας. Γνώρισα μια κοπέλα, πρόσθεσε σχεδόν αδιάφορα.

– Τι; Πώς; Πού τη γνώρισες; Πώς τη λένε; Την ξέρουμε; Πότε θα μας την φέρεις; Πού μένει; Πόσων χρονών είναι; Είναι όμορφη; Έχει φαρδιές φτερούγες; Έχει αδέρφια; Ζουν οι γονείς της;

Να προσέχεις να μην κρυώσεις στο βουνό. Τον χειμώνα έχει χιόνια. Όλα αυτά τα είπε με μια πνοή η Φλωρεντία.

– Καλά, αρκέστηκε να απαντήσει χαμογελώντας ο Ιάσοντας.

Οι ωραίες ημέρες του φθινοπώρου εναλλάσσονταν με βροχές. Ο Πολυκράτης, που κοιτούσε πιο συχνά τον ουρανό τελευταία, παρατηρούσε συνεχώς και περισσότερο τα σύννεφα και διερωτόταν, αν η κίνησή τους είναι τυχαία ή νομοτελειακή. Αν θα μπορούσε δηλαδή μελετώντας την να προβλέψει τον καιρό ή ακόμα και σε ποιο σημείο ακριβώς θα πέσει μια σταγόνα της βροχής.

– Μου λείπουν τα χελιδόνια, είπε με νοσταλγία η Φλωρεντία.

– Του χρόνου θα ξανάρθουν, της απάντησε.

– Του χρόνου μπορεί να έχουμε και τα εγγόνια μας, είπε σκεπτικά η Φλωρεντία.

Ο Πολυκράτης την κοίταξε. Τα μάτια της ήταν υγρά. Τελευταία και των δυονών τα μάτια δάκρυζαν συχνά, χωρίς λόγο.

– Είναι της ηλικίας, ή από κάποια αλλεργία, είχε δώσει την εξήγηση ο Πολυκράτης.

Η Φλωρεντία όμως ήξερε. Δεν ήταν τα γεράματα ή η αλλεργία.

Ήταν η γλυκιά ανάμνηση της Σελέστ.

Ομολογία του συγγραφέα

Ο συγγραφέας αισθάνεται την ανάγκη να ομολογήσει, πως οι περισσότερες από τις σκέψεις που διαβάσατε, δεν είναι δικές του. Τις έχει πάρει από άλλους. Είτε θεληματικά, όπως για παράδειγμα τις σκέψεις του Πολυκράτη για τη νομοτέλεια που είναι παρμένες από τον Μάρκο Αυρήλιο και τη σχέση ελευθερίας και αναγκαιότητας που είναι του Hegel, είτε κυρίως χωρίς να το καταλαβαίνει και ο ίδιος, επειδή επηρεάστηκε από διαβάσματα και συζητήσεις.

Πολλές από τις εικόνες είναι παρμένες από την ίδια τη ζωή.

Η "εφεύρεση" της ανεμόσκαλας είναι πραγματική. Σε μια από τις πολλές χελιδονοφωλιές που βρίσκονται στη βεράντα του διαμερίσματος όπου μένει ο συγγραφέας, κατοικούσε ένα χειμώνα μια οικογένεια σπουργιτιών, η οποία χρησιμοποιούσε μια τούφα ξερά χόρτα σφηνωμένα στη είσοδο, για να μπαινοβγαίνει.

Η ιστορία των κοράκων που κατασκεύασαν εργαλείο, για να βγάλουν το καλαθάκι με την τροφή, δημοσιεύτηκε στο *Science* 9 August 2002 297: 981 και αναδημοσιεύθηκε, μεταξύ των άλλων και, στο *Spiegel* online – 09 August 2002 στη διεύθυνση <http://www.spiegel.de/wissenschaft/erde/0,1518,208692,00.html> του διαδικτύου, από όπου προέρχεται και η φωτογραφία που ακολουθεί.

Στη διεύθυνση <http://www.youtube.com/watch?v=AeQppJmOWJA> μπορεί να βρει κανείς και ένα μικρό φιλμ που δείχνει τις προσπάθειες του ενός πουλιού.

[Π. Μπεκιάρογλου](#)